

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O.P.S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**INSTITUTY DOKAZOVÁNÍ V TRESTNÍM ŘÍZENÍ SE
ZAMĚŘENÍM NA KONZULTANTA, ODBORNÉ
VYJÁDŘENÍ A ZNALCE**

Autor práce: Roman Mareček, DiS.

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. Josef Kříha

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2014

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Josefu Křihovi, za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

MAREČEK, R. *Instituty dokazování v trestním řízení se zaměřením na konzultanta, odborné vyjádření a znalce : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2014. XX s. Vedoucí bakalářské práce : Mgr. Josef Kříha.

Klíčová slova: konzultant, odborné vyjádření, odborník, znalec, znalecký posudek.

Bakalářská práce se zabývá právním vymezením institutů dokazování: konzultanta, odborného vyjádření a znalce v trestním řízení a dále jejich významnosti pro trestní řízení. Informuje o jejich základních funkcích a jejich upotřebitelnost v rámci trestního řízení. Věcná část bakalářské práce vymezuje teoreticky nástin východisek a paradigmat účinné právní úpravy, která reflektuje zájmově definovaný veřejnoprávní segment: konzultant, odborné vyjádření a znalec, tj. vybrané instituty trestního práva procesního a jejich analytickou a syntetizující reflexi. Bakalářská práce má v úvodní části formu historického exkurzu, ve kterém objasňuje dynamičnost vývoje zkoumané a prezentované problematiky. Dále zachycuje uvedené instituty tak, jak jednotlivě vstupují a jsou využívány v rámci trestního řízení na základech současné a účinné právní úpravy. V neposlední řadě je věnován prostor k jejich vzájemné komparaci, demonstrování základních odlišností co do podstaty právního vymezení, ale také své důkazní upotřebitelnosti pro samotné trestní řízení a současnou policejní praxi.

ABSTRACT

MAREČEK, R. *Institutes of evidence in Criminal Proceedings, focused on the Consultant, Expert Opinion and Expert* : Bachelor thesis. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2014. XX p. Supervisor : Mgr. Josef Kříha.

Key words: consultant, expert opinion, expert, specialist, professional statement.

The bachelor's thesis deals with the legal definition of the institutes of evidence: consultant, expert opinion and expert in criminal proceedings, in relation to their importance for the criminal proceedings. It informs about their essential functions and describes their job in the context of criminal proceedings. Factual part of the Bachelor's thesis defines an outline of starting-points and paradigmas of the effective legislation, which reflects interest-defined public administrative, consultant, expert opinion and expert, i. e. selected institutes of criminal procedural law, and their analytical and synthetizing reflection, in theory. The introduction of the Bachelor's thesis is written as a historical excursion, which explains dynamic principle of development in examined and presented issue. Furthermore it captures the institutes in the order in which they individually enter and in which are used in criminal proceedings, based on the current valid legislation. Finally there is a chapter devoted to their mutual comparison, demonstration of their essential differences, based on the legal definition and also on their use for proof and evidence in the criminal proceedings and current police practice itself.

Obsah

ÚVOD.....	7
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE.....	9
2 HISTORIE A VÝVOJ INSTITŮ DOKAZOVÁNÍ.....	11
3 KONZULTANT.....	26
3.1 Obecný úvod	26
3.2 Charakteristika osoby konzultanta	27
3.3 Přibrání konzultanta a administrativní náležitosti	29
3.4 Příklad využití práce konzultanta v trestním řízení.....	31
4 ODBORNÉ VYJÁDŘENÍ.....	37
4.1 Obecný úvod	37
4.2 Formální a obsahové náležitosti odborného vyjádření.....	38
4.3 Zpracovatel odborného vyjádření a jeho odměna	39
4.4 Příklad využití odborného vyjádření v trestním řízení.....	40
5 ZNALEC.....	42
5.1 Obecné vymezení a charakteristika osoby znalce	42
5.2 Charakteristika osoby znalce.....	43
5.3 Přibrání znalce a obligatorní případy jeho přibrání.....	46
5.4 Znalecký posudek.....	50
5.5 Příklad využití institutu znalce v trestním řízení.....	56
6 KRIMINALISTICKO-TECHNICKÁ, ZNALECKÁ A EXPERTIZNÍ ČINNOST.....	62
6.1 Obecné vymezení.....	62
6.2 Specializované pracoviště Policie ČR - KÚ Praha.....	63
6.3 Pracoviště OKTE	65
7 ZÁVĚREČNÉ SHRUTÍ VYBRANÝCH INSTITUTŮ DOKAZOVÁNÍ.	70
ZÁVĚR	76
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	77
Přílohy	80

Úvod

Pro stále nelehký boj s trestnou činností, která je v posledních letech stále celosvětově v období svého neustálého růstu, existují pro případy, kdy k dokazování určitých skutečností, důležitých pro objektivní a nestranné posouzení projednávané věci, speciální prostředky a postupy. Aby byly naprosto objektivní, musí být zcela jednoznačně stanoveny a vymezeny v souladu s aktuálně platným právním řádem. Jejich právní vymezení se může v jednotlivých zemích světa lišit, ale v zásadě se jedná o historicky podobná vymezení a podobnou činnost. Jako některý z typických příkladů využívání těchto prostředků a postupů v rámci České republiky, lze například zmínit mimo jiné zákonné rozhodnutí o oprávněném nároku poškozeného na uhrazení způsobené škody, ale také o stanovení její správné výše a podobně. Dále také například rozhodnutí o stanovení objektivní viny, zjištění jiné, ne zcela zjevné příčiny, ale také případy, v kterých je dokazování určité skutečnosti velmi složité a obvyklými postupy obtížné, ba dokonce i na první pohled nemožné. Pro tyto případy tedy existují postupy, které jsou v souladu s právním řádem a jsou v České republice známy pod širším a obecným názvem jako instituty dokazování. V případě aplikace těchto institutů v rámci trestního řízení, je jejich využití, podmínky a postupy, obecně právně ošetřeno v rámci trestního práva procesního, jehož základem je zákon číslo 141/1961 Sb., zákon o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších změn a doplnění (dále jen „**trestní řád**“).

Trestní právo procesní je odvětvím práva, které upravuje trestní řízení, které je vlastně zákonem stanoveným postupem orgánů činných v trestním řízení (dále jen „**OČTR**“), ale také dalších subjektů, které jsou zúčastněny na trestním řízení. Cílem tohoto postupu pak je zjištění konkrétního trestného činu, jeho pachatele, ale také mimo jiného, vynesení rozhodnutí o vině, trestu, případně o nároku poškozeného na náhradu škody, jakož i samotný výkon těchto rozhodnutí (lze hovořit o trestním řízení v širším slova smyslu). Touto právní úpravou je stanoven jejich postup ve všech jeho fázích, počínaje vlastním prověřováním, přípravným řízením a konče vykonávacím řízením. Důležitou fází tohoto řízení je fáze dokazování, která slouží k co možná nejpřesnější dokumentaci projednávané věci. Vždy tak, aby bylo učiněno co možná nejobjektivněji a aby byly rozptýleny veškeré možné pochybnosti. Podle současné právní úpravy a trestního řádu, jsou pro tento účel k dispozici instituty dokazování, mezi které patří konzultant, odborného vyjádření a znalec.

Jejich jednotlivé využití se liší, od konkrétního případu a skutečnosti, kterou je zapotřebí objektivně zjistit, posoudit a rozhodnout. V praxi se liší konkrétní situací, či důkazem, který je zapotřebí pro trestní řízení a zachování jeho objektivitu zajistit. Liší se také i jejich výsledný produkt, který je výsledkem jejich činnosti. Je to zejména z toho důvodu, že tyto instituty nejsou zcela zaměnitelné, každý z nich plní svou určitou nezastupitelnou úlohu a každý z nich má také svou určitou právní váhu. Tedy laicky řečeno, každý nám umožňuje jeho uplatnění za jiných okolností, poskytnutí jiného svědectví a to od těch nejméně náročných, až po ty nejsložitější. V trestním řízení, policejní a právní praxi obecně, jsou časté případy, kdy je zapotřebí pro svou specifičnost problému, kombinací těchto institutů. Tedy je lze navzájem a vhodně doplňovat.

Trestní řád tuto problematiku řeší z hlediska obecného jako zákonný postup ve své hlavě páté a jednotlivých ustanoveních, konkrétně v § 89 až § 118 trestního řádu, ale také obecně v ustanovení § 2 trestního řádu. Vlastní výkon těchto institutů z hlediska odbornosti, nároků na výsledné výstupy, je řešen samostatným zákonem číslo 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších změn a doplnění (dále jen „**zákon o znalcích a tlumočnících**“), který tyto instituty řeší po stránce odborné. Finanční náležitosti za výkon znalecké a odborné činnosti jsou ošetřeny vyhláškou Ministerstva spravedlnosti číslo 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších změn a doplnění (dále jen „**vyhláška o znalcích a tlumočnících**“).

Předkládána bakalářská práce vymezuje teoreticky nástin východisek a paradigmat účinné právní úpravy, která reflektuje zájmově definovaný veřejnoprávní segment: konzultant, odborné vyjádření a znalec, to je vybrané instituty trestního práva procesního a provádí jejich základní analytickou a syntetizující reflexi. Svým charakterem je koncipována v teoretické rovině a je vedena snahou přiblížit popisovaný problém také i laické veřejnosti. Zejména s ohledem na tento aspekt, aby neztratila vypovídací schopnost srozumitelnosti i pro tuto skupinu veřejnosti, je vedena snahou o zachování maximální srozumitelnosti.

1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Problematika institutu dokazování, se zaměřením na konzultanta, odborné vyjádření a znalce v rámci trestního řízení je pro většinu laické společnosti na první pohled specifickou a jim zcela neznámou záležitostí. Možnost a samotná představa o jejich použití se často rozchází se skutečností. Avšak současná praxe v rámci trestního řízení, ale také stále častěji i v rámci občanskoprávního řízení je zcela jiná. I přesto, že se v daném případě jedná ze zákona o specifickou a zákonem speciálně upravenou činnost, u které by se zdálo, že její využití bude spíše ojedinělé, stále více roste počet případů, kde je jejich využití zcela běžné a stalo se již takřka nutností. Ne vždy ve všech zmíněných podobách, u některých dochází k jejich využití ve větší míře. Na tuto skutečnost mají vliv různé okolnosti. Obecně však platí, že se stále zmenšuje velikost té laické veřejnosti, která se s uvedenou problematikou ještě nesetkala. Současný trend spíše směřuje k praxi jejich masového využití.

Bakalářská práce, která je zpracována převážně v teoretické rovině, se pokouší o ucelený pohled na uvedenou problematiku v současné době nejčastěji používaných institutů dokazování v trestním řízení. Je provázána snahou o co nejbližší přiblížení tématu laické veřejnosti. Samotná problematika je vymezena v rámci systému současného právního pořádku České republiky. Je vzájemně provázána analytickým rozбором jednotlivých stanovených institutů dokazování, ale upozorňuje také na některé jednotlivé zvláštnosti. V samotném závěru pak za využití komparativní metody shrnuje a vymezuje zjištěné postřehy a závěry.

Bakalářská práce je dělena do sedmi částí. Druhá část se zabývá historickým vývojem, jednotlivých institutů tak, jak byly postupně v průběhu historie zaváděny a to až do současné doby a současné právní úpravy. V třetí, čtvrté a páté části je věnován prostor rozboru jednotlivých institutů, kterému je věnována vždy samostatná kapitola. Každý institut je vymezen obecně, následuje jeho vymezení na základě současně platné právní úpravy. Každá kapitola je doplněna o možné příklady modelových situací využití jednotlivých institutů, které upozorňují na některé charakteristické znaky, jako je například jejich význam, způsob, specifické oblasti a jejich praktické příklady využití ve vlastním trestním řízení. Jednotlivé instituty jsou za sebou řazeny podle náročnosti jejich zpracování a to od nejdostupnějšího až po ten nejsložitější od historicky nejmladšího až po historicky nejstarší institut, kterým

je institut znalce a produkt jeho činnosti znalecký posudek. Samostatná šestá část je věnována speciálnímu odvětví institutu odborného vyjádření, kterým je odborná činnost poskytována v oboru kriminalistika odbornými policejními pracovišti, jako je Kriminalistický ústav (dále jen „**KÚ**“) Praha a také jednotlivými odděleními Odboru kriminalistické techniky a expertiz (dále jen „**OKTE**“), které pracují v rámci jednotlivých Krajských ředitelství (dále jen „**KŘ**“) Policie České republiky (dále jen „**Policie ČR**“).

Poslední sedmá část je věnována komparativní metodě srovnání institutu odborného vyjádření a práce znalce ve formě znaleckého posudku. V rámci analýzy budou použity informace, které byly získány z odborné literatury a právních předpisů vztahujících se k dané problematice. Všechny zjištěné informace jsou srovnány do několika přehledných bodů a na jejichž základě byly zjištěny hlavní rozdíly, z kterých byly vyvozeny závěry vymezující důvody, proč je využíván ten či onen institut dokazování. Součástí této části je pak také příloha, která dokladuje některé ze zjištěných závěrů a vyvozených tvrzení. K tomuto účelu byly získány statistická data z Evidence trestního řízení (dále jen „**ETŘ**“), která mi byla poskytnuta ve zde zveřejněném rozsahu Krajským ředitelstvím Policie České republiky, Moravskoslezského kraje, prostřednictvím pana náměstka Služby kriminální policie a vyšetřování (dále jen **KŘ Policie ČR Msk, SKPaV**) za tímto účelem se svolením jejich zveřejnění.

2 HISTORIE A VÝVOJ INSTITŮ DOKAZOVÁNÍ

Jak již bylo zmíněno, v současném právním pořádku České republiky v rámci trestního řízení jsou využívány mezi instituty dokazování zejména tyto následující: konzultant, odborné vyjádření, znalec. Zde je prostor si položit otázku, bylo tomu tak vždy? Který z nich je například nejmladší a který nejstarší? Samozřejmě se lze ptát, i který pak je nejrozšířenější a který nejméně? Vidno, nabízí se nám hned několik možných pohledů na věc, avšak z hlediska historie bude tato práce na věc pohlížet z hlediska jejího vývoje a to od takřka samotného počátku do současnosti. Nejde o přesné zachycení problému v historii lidstva, ale o jakýsi zjednodušený pohled. I když počátek této samotné kapitoly je více spíše literární a to pro nedostatek historických pramenů, zato její závěr se ponese zcela ve smyslu zákonů a předpisů.

Zkusme se na celou záležitost podívat trochu ze široka. Vyjdeme-li z dnes již obecně uznávaného předpokladu, že se člověk vyvíjel do dnešní podoby postupně, tak se stejnou určitostí můžeme tvrdit, že stejným způsobem, se vyvíjely i jeho nároky a potřeby. Postupem času, si člověk začal stále více a více osvojovat praktické znalosti a s tím spojené potřeby. Vedle toho si také začal i uvědomovat ten fakt, že může něco vlastnit. Nějaká věc tedy může být výlučně jeho, z věcí může zacházet dle libosti, ale také že se o ní musí nějak starat. V neposlední řadě jí nějakým způsobem ochránit. Ochránit zejména před ostatními, kteří by se jeho věci chtěli zmocnit proti jeho vůli. Tady zřejmě došlo k postupnému zjištění, že za tímto účelem jsou zapotřebí jakási pravidla (obyčeje, postupy), které by ho mohly před poberty například uchránit. Pravidla, kterými by se řídil při domáhání svých vlastnických práv. Hodně zjednodušeně můžeme říci, což ostatně s ohledem na téma této práce postačí, že asi nějak takto byly položeny základy pro vznikající a vyvíjející se právo. To pak šlo svým vlastním vývojem v čase až do dnešní podoby.¹ Podobně popisuje například také MALÝ.²

Vedle vlastnictví věci, ale také vzniká jiný jev, kterému se říká závist. Je to jaká si touha po vyrovnání se s těmi úspěšnými, touha po vlastnictví, stejném úspěchu, ale také vlastnictví stejné určité věci. Hnacím motorem zde dozajista byla a stále je ctižádost, která ve zdravé míře je opravdu častou tou pozitivní silou, která má vliv na úspěšný vývoj člověka a lidstva jako takového. Bohužel však velmi často, jde ruku

¹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J., *Kriminalistika 2*. Praha, 2004. s. 20.

² MALÝ, K. a kol. autorů. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha, 2006. s.79-80.

v ruce s negativní lidskou vlastností, kterou je závist. Ta má často za následek, že když jednatel nemůže vlastní prací a pílí docílit téhož, jako úspěšný jedinec, tak si v dávné historii našel jakousi zkratku. Takto neutěšený jedinec začal své veškeré úsilí věnovat tomu, jak tyto věci, po kterých touží, druhému, tomu úspěšnějšímu vzít a získat pro sebe. Dopustil se za tímto účelem jednání, které porušovalo obecně užívaná pravidla chování. Dnes takové činnosti říkáme krádež, obecně trestný čin, ale také zločin, nebo obecně čin proti společenskému jednání s kriminálním základem. Vyjdeme-li z obecného předpokladu a následujícího citátu: „*Zločiny jsou staré jako lidstvo samo.*“³, můžeme usoudit, že zločiny doprovázejí člověka opravdu prakticky od nepaměti. Stejně tak může odvodit z historie, že jedním z prvních motivů spáchání takového činu, byl zcela určitě motiv ziskový, který tak je asi nejstarším existujícím motivem.⁴

Je třeba problém sledovat z historického pohledu ještě trochu dále, abychom se dostali k hlavnímu tématu, o kterém pojednává tato práce. V případě, že pachatel zločin spáchal opakovaně, využíval k němu často stejný, tedy předchozí úspěšný způsob. Ten při svém opakovaném použití vždy nepatrně vylepšil a to o své předchozí zkušenosti. Cílem tohoto vylepšování bylo, si zcela určitě spáchání příští a další trestné činnosti co nejvíce usnadnit a při své činnosti tak použít co nejefektivnější a nejrychlejší způsob k jeho dokonání. Tím, jsme se dostali až k základům kvalifikované trestné činnosti.⁵

Na chvíli se vraťme k člověku a vyvíjející se společnosti. Jak se postupně vyvíjela, rostla také schopnost jednotlivce i samotné společnosti, vlastnit stále více a více věcí. Jednoduše řečeno, mít možnost stále větší majetek. Ten bylo samozřejmě potřeba chránit proti skupině lidí, o které je předchozí odstavec. Tedy jsme v situaci, kdy máme kvalifikovanou skupinu, která na základě svých schopností, které čin od činu vylepšuje, vyvíjí se, a majetnou společnost, která svůj majetek chce chránit. K jeho zajištění a ochraně vynakládá a to pokračuje až dodnes, stále více a více úsilí na rozvoj nového a důmyslnějšího zajištění, které stojí stále více a více finančních prostředků. Za tímto účelem stejně tak jako skupina těch, kteří se věcí zmocňují protizákonnou cestou, aplikuje skupina jejich potenciálních obětí, stále více poznatků z vědy a techniky. To vše a ještě mnohem více, z historického pohledu, je lidská společnost a zejména pak člověk jako jednatel, schopen podstoupit již dlouhá léta na ochranu

³ WEHNER, W., *Šach zločinu*. Praha, 1963. s. 7.

⁴ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J., *Kriminalistika 2*. Praha, 2004. s. 33.

⁵ STRAUS, J., a kolektiv. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň, 2006. s. 54-57.

svého majetku.⁶ A tak tu máme nekonečný příběh, kdy společnost a zejména pak majetný jednatel, uplatňuje co možná nejdůmyslnější zajišťovací mechanismy, způsoby a postupy získané vědecko-technickým pokrokem, za účelem co možná nejmaximálnější ochrany svého majetku.⁷

Stejně se takto děje i na poli právní ochrany, kdy jsou přijímány stále z tohoto hlediska důmyslnější a dokonalejšími právními předpisy a zákony. I právní normy tak musely reagovat na společenský vývoj a stále nové poznatky vědy a techniky, vývoj společnosti a vlastnických vztahů samotných. S tímto vývojem rostla také i rafinovanost pachatelů této trestné činnosti. Na stále dokonalejší zajištění a zabezpečení, bylo zapotřebí stále důmyslnější postupy, nástroje, ale často také mnohem delší a kvalitnější příprava. Výsledkem pak bylo páchání stále důmyslnější a rafinovanější trestné činnosti.⁸ Podobně se zmiňuje také článek „Okénko do dějin kriminalistiky“.⁹ Následkem tohoto vývoje, je skutečnost, kterou si společnost zcela určitě uvědomovala, a to že k odhalení, usvědčení pachatelů, jim prokázání viny, je čím dále těžší a složitější.¹⁰ Aby mohla být tato společenská potřeba pokryta, bylo zapotřebí zvolit adekvátní způsob a nástroj, jak se s touto situací vypořádat. Již naši předkové si samozřejmě uvědomovali, že nepostačí situaci řešit jen přijutím příslušné právní normy a pravidel chování, ale bylo jim celkem jasné, stejně jako dnes nám, že musí existovat někdo, kdo na dodržování stále složitějších zákonných norem a pravidel, bude dohlížet. Souběžně s tím musel samozřejmě také nutně existovat někdo, kdo tyto případy v souladu s přijatými pravidly a ve prospěch společnosti bude posuzovat a případné provinilce za jejich porušení trestat. Postupem času se tak zrodily ve společnosti složky sloužící k uvedenému účelu. Dnes je zahrnujeme pod tzv. OČTŘ, mezi které patří například policie, státní zástupce a soud. Policie na straně dohledu a odhalování a soud na straně arbitra a posuzovatele.¹¹ I tato oblast logicky musela s vývojem a rozvíjející se společností zaznamenat rozsáhlý vývoj a i tyto složky se musely přizpůsobovat a rozvíjet. Rozvíjet a zdokonalovat se také musely i zákonné postupy a používané prostředky sloužící z hlediska této práce k vlastnímu usvědčení

⁶ Policie České republiky. Policie České republiky-Muzeum Policie ČR. *Okénko do dějin kriminalistiky*. [online]. 2010. [cit.2014-03-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/okenko-do-dejin-kriminalistiky.aspx>>.

⁷ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J., *Kriminalistika 2*. Praha, 2004. s. 306.

⁸ STRAUS, J., a kolektiv. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň, 2006. s. 54-57.

⁹ Policie České republiky. Policie České republiky-Muzeum Policie ČR. *Okénko do dějin kriminalistiky*. [online]. 2010. [cit.2014-03-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/okenko-do-dejin-kriminalistiky.aspx>>.

¹⁰ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J., *Kriminalistika 2*. Praha, 2004. s. 35-36.

¹¹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J., *Kriminalistika 2*. Praha, 2004. s. 20.

pachatele a k jednoznačnému dokázání jejich viny. Stále rafinovanější a dokonalejší trestná činnost, potřebovala a v současné době stále potřebuje znalosti z většího počtu odborných odvětví společenských, přírodních, ale také z oblasti umění, vědy a techniky. Tedy znalosti potřebné k vypořádání a vyrovnání se s nimi v oblasti dokazování.¹² Podobně zmiňuje také STRAUS¹³ a článek „Okénko do dějin kriminalistiky“.¹⁴ Již historie zná pro prezentaci a podání takových to svědeckví institutu jakéhosi odborného svědka, i když ne přímo pod tímto názvem. Takový svědek disponoval potřebnými informacemi a také musel mít schopnost je sdělit, tedy prezentovat ve prospěch společnosti. Samozřejmě, že i tato oblast zaznamenala z historického pohledu značný vývoj až do dnešní podoby, ale vlastně i tento vývoj se nijak nezastavil a naopak pokračuje stále dál.¹⁵

Dnes již však nejde, jen jak v dávné historii o pouhá svědeckví před soudem v konkrétní věci, ale často se jedná o velmi složité a vysoce odborné písemné zprávy a posudky. Z toho můžeme logicky vyvodit, že v současnosti, jsou na osoby takto poskytující své odborná sdělení, kladeny nemalé nároky. Nároky nejen z hlediska odbornosti, ale také i z hlediska morálního, kdy u těchto osob je kladen velký význam na jejich vysoký společenský kredit. Často se jedná opravdu o ojedinělé a největší odborníky ve svém oboru. Jejich svědeckví jsou nejen součástí stádia přípravného trestního řízení, ale zejména pak důležitou a nedílnou součástí dalších stádií trestního řízení a zejména pak při vlastním soudním projednání věci. Jejich svědeckví jsou jednoznačně nezastupitelná z hlediska poskytnutých odborných informací a závěrů. Než však došlo k tomuto stavu věci, bylo nutné se v průběhu historického vývoje vyrovnat s postavením těchto osob poskytujících svědeckví v rámci trestního řízení. Tedy ošetřit je zejména po právní, ale také po stránce odborné. Stanovit jednoznačná pravidla pro jejich využití (právní rámec), například jakého a kdy svědeckví využít (tím se má na mysli, kterého konkrétního druhu odborného svědeckví), ale také stanovit jednoznačné postupy pro jejich využití. Nyní v České republice právní normou, která poskytuje obecně tento rámec, je trestní řád, který ve svých jednotlivých ustanovení popisuje konkrétní případy, podmínky a situace, za kterých je možno nebo naopak nutno těchto odborných svědeckví využít. Vlastní odbornou činnost, pokud

¹² MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J., *Kriminalistika 2*. Praha, 2004. s. 306.

¹³ STRAUS, J., a kolektiv. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň, 2006. s. 64.

¹⁴ Policie České republiky. Policie České republiky-Muzeum Policie ČR. *Okénko do dějin kriminalistiky*. [online]. 2010. [cit.2014-03-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/okenko-do-dejin-kriminalistiky.aspx>>.

¹⁵ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J., *Kriminalistika 2*. Praha, 2004. s. 19.

není stanoveno zákonem jinak, tedy příslušné zákonné postupy, náležitosti a součásti takovýchto odborných svědectví řeší samostatný zákon o znalcích a tlumočnících. To je však zmíněná současnost. Ne vždy tomu tak v historii bylo. Z historického vývoje práva a zejména pak z historie práva z oblasti dokazování, zjistíme, že se postavení a důležitost těchto odborných svědectví postupně vyvíjela.¹⁶ Když se opět vrátíme ke zde již zmiňovanému citátu „*Zločiny jsou staré jako lidstvo samo.*“¹⁷, je pak zločin, jeho společným a charakteristickým prvkem pro všechna období jeho vývoje. Přirozeně na něj navazuje jako reakce činnost, spojená se snahou společnosti vypořádat se z jeho existencí a vedená hlavně snahou sjednat nápravu, viníka spravedlivě potrestat a poškozeného odškodnit.¹⁸

Počátky a pokusy společnosti o první dokazování pomocí odborných svědectví, můžeme vysledovat již někdy ve starověku. To však bylo velmi často vlastně vyrovnání se s problémem spíše charakteru mystického. Společnost byla vedena snahou se vypořádat s nežádoucím jevem za využití běžných každodenních postupů. Jak lze historicky doložit, jednalo se o jakési odborné souboje, rituály opírající se o nadpřirozené, nevysvětlitelné síly a jevy, kterými se například prokazovala nevina pachatele. Výsledek takového dokazování byl nepředvídatelný, nevědecký a hlavně neobjektivní. Bylo prakticky nemožné, jej opakovat a zcela bylo vyloučeno jeho opakování se stejným výsledkem. Nutno však i zde zmínit, že i v této době převážně silného náboženského vlivu na tehdejší společnost, se však dají objevit první jakési náznaky pokusů o dokazování pomocí jednoduchých poznatků vědy a techniky.¹⁹ Ty byly pravda zaznamenány již někdy ve starověku. Historicky je doloženo, že lékařské sdělení o zjištění zdravotního stavu, v jakési formě, která je podobná dnešní lékařské zprávě, se využívalo jako důkazního prostředku, již například v římském trestním právu. Možno uvést i další příklady jakéhosi odborného svědectví z této doby, které bylo poskytováno z určité profesní činnosti. Zde lze jako příklad uvést svědectví tehdejších písařů k pravosti různých listin a rukopisů, porodních bab k smrti novorozeného dítěte a podobně. Zapojení tehdejších odborných svědků a znalců, bylo spíše ojedinělé a vzácné. Historie ukazuje, že se jednalo o velmi jednoduché případy.

¹⁶ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J., *Kriminalistika 2*. Praha, 2004. s. 19.

¹⁷ WEHNER, W., *Šach zločinu*. Praha, 1963. s. 7.

¹⁸ Policie České republiky. Policie České republiky-Muzeum Policie ČR. *Okénko do dějin kriminalistiky*. [online]. 2010. [cit.2014-03-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/okenko-do-dejin-kriminalistiky.aspx>>.

¹⁹ MALÝ, K. a kol. autorů. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha, 2006. s. 120-121.

Takto poskytnutá odborná svědectví nebyly brány jako jednoznačný důkaz, ale i přesto jejich poskytovatelé vystupovali před soudem jako svědci.²⁰

Z historických uchovaných pramenů je všeobecně známo, že tato doba byla poznamenána nízkou úrovní společenského podvědomí, byla celkem nízká vzdělanost, kultura, znalost vědy a techniky byla teprve na svém vzestupu a postupně si hledala cestu do běžného života. I z tohoto ohledu, měla tato doba značně omezené množství (podle dnešní terminologie) důkazních prostředků. „*Dokazování v trestním řízení se až do konce 18. století opíralo hlavně o výslechy obviněného a svědků, přičemž zejména doznání obviněného se přikládala velká důkazní váha (viz. známa zásada inkvizičního procesu confessio corona probationum – doznání je koruna důkazů)*.“²¹ Doznání obviněného bylo velmi často vymáháno formou psychického, ale hlavně také především fyzického nátlaku. Soud a soudce jako takový, v tomto období starověku, ale dále také středověku, často neměl ani jiné možnosti, jak v projednávané věci zjistit pravdu a dobrat se tak nějakého důkazy podloženého závěru. Rozhodoval tak na základě nepsaného obyčejového práva, tedy práva, které bylo jakýmsi zažitým vzorem správného chování. Způsoby dokazování byly odlišné a lišily se případ od případu.²² Vlastní získávaný důkaz a postup jeho získání byl charakterizován například postavením obviněného, charakterem a druhem činu, který spáchal. Jak bylo již uvedeno, mezi možnými důkazními prostředky nebylo mnoho na výběr. Při výsleších obviněného, ale také svědka se využívalo hlavně nejčastěji právo útrpné a tortura. Využívaly se také boží soudy, tzv. ordály, které byly prováděny, jako zkouška, u které bylo zcela zřejmé, že člověka za běžných okolností poškodí nebo zjevně zabije. Důkazem měla být boží přítomnost, která by člověka ochránila a tak označila nevinným. Z historie jsou známy různé způsoby v mnoha různých variantách. Mezi jinými se jednalo například o zkoušku pomocí některého z přírodních živlů a to zejména ohně nebo vody. Často se také využívaly také různé přísahy a soudní souboje. Výsledkem byl z dnešního pohledu práva získání naprosto iracionálního důkazu, pomocí kterého se strany sporu za využití přírodních sil nebo s odvoláním se na nadpřirozené mocnosti, dokazovaly pravdivost svého tvrzení.²³ Tato doba je spojena hlavně s uplatňováním tak zvaného útrpného a inkvizičního práva. Takto bychom mohli pokračovat dále,

²⁰ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J., *Kriminalistika 2*. Praha, 2004. s. 19.

²¹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J., *Kriminalistika 2*. Praha, 2004. s. 19.

²² MALÝ, K. a kol. autorů. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha, 2006. s. 119 – 120.

²³ MALÝ, K., *České právo v minulosti*. Praha, 1995, s. 52.

ale historických pramenů, které by hodnověrným způsobem poskytovaly další využitelné svědectví k dané problematice, již asi mnoho nenalezneme. Ale lidská společnost se naštěstí vyvíjela a s rozvojem lidského poznání, osvojení si některých poznatků vědy a techniky dochází sice k pomalému, ale přeci pozvolnému a postupnému vývoji i v oblasti odborného dokazování a znalecké činnosti samotné. Mění se i hlavně způsob chápání těchto svědectví, kdy začíná být chápáno jako důležitý prvek a součást dokazování v trestním sporu. Postupně jsme se dostali do doby, kdy byly přibírány odborné osoby jako dnešní znalci, hlavně a pouze při provádění ohledání.

*„Osvícenství a další pokrokové myšlenkové proudy, všeobecný kulturní, hospodářský a civilizační rozvoj a velké sociální otřesy vedly v 18. a 19. století k zásadním reformám trestního procesu na evropském kontinentu. Předchozí zavedený čistě inkviziční model trestního řízení se všemi jeho nectnostmi byl opuštěn a nahrazen tzv. reformovaným kontinentálním procesem.“*²⁴ Obdobně se vyjadřuje také J. STRAUS.²⁵ Lidská společnost dospěla ve svém vývoji do fáze, kdy dochází k zakládání speciálních kriminalistických útvarů, které od počátku svého vzniku začínají vést svůj nekonečný boj se stále rostoucí a rafinovanější trestnou činností. Začínají postupně poskytovat první odborná a znalecká svědectví, které již v sobě uplatňující znalosti, poznatky, postupy a zkušenosti z rozvinutých odvětví vědy a techniky. Zde je třeba zmínit, že mnohá tato svědectví, pocházejí z tehdy nově vznikajícího vědního oboru, který se uchoval až do dnešní doby a který je znám jako kriminalistika.²⁶ Obdobně se vyjadřuje také STRAUS.²⁷ Tímto vědním oborem, získala tehdejší společnost velmi účinný a efektivní nástroj pro boj s trestnou činností. Nicméně získala také stabilní základnu pro svůj další vývoj.²⁸

Zde je třeba uvést, že mezi takto vzniklé nejslavnější útvary, které jsou zároveň i ty historicky nejstarší a nejznámější patří Brigade de Sûreté a Scotland Yard. V roce 1812 v Paříži vzniká speciální organizace Brigade de Sûreté, která je první moderní francouzským policejním sborem. Podle historických pramenů, lze doložit, že u jejího zrodu byl bývalý trestanec a geljník, později policejní úředník a tajný agent Eugen Francois Vidocq, který byl jejím velitelem od jejího založení v roce 1812 do 1827,

²⁴ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J., *Kriminalistika 2*. Praha, 2004. s. 19.

²⁵ STRAUS, J., a kolektiv. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň, 2006. s. 12-15.

²⁶ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J., *Kriminalistika 2*. Praha, 2004. s. 15.

²⁷ STRAUS, J., a kolektiv. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň, 2006. s. 42-45.

²⁸ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J., *Kriminalistika 2*. Praha, 2004. s. 20.

kdy tehdy rezignoval na svou funkci. Znovu se do řad své brigády vrátil v roce 1831, aby její řady definitivně opustil v roce 1833. Je považován za spoluzakladatele mnoha oborů moderní kriminalistiky. V roce 1833 založil první soukromou detektivní agenturu v Evropě²⁹. Byl jedním z nejvýznamnějších odborníků, na odborná svědectví v oblasti vznikající kriminalistiky, své doby. Rozhodně zde také patří v Londýně vzniklý Scotland Yard, Metropolitní policie působící na území Londýna, založen 29. 9. 1829, který vznikl o pár let později. Jejím zakladatelem byl sir Robert Peel, který byl významným britským státníkem, v době založení Scotland Yardu zastával funkci ministra vnitra v tehdejší Spojené království.³⁰ V době po vzniku specializovaných útvarů, které po vzoru svých slavných předchůdců, vznikají podmínky pro uplatňování nových poznatků v důkazní činnosti. Vzniká nový prostor, pro rozvoj nových postupů, pro zajištění jednotlivých důkazů svědčící o trestné činnosti, ale také pro vlastní proces dokazování. S rozvojem vědy, v této době vznikají nové odvětví a obory vědy a rozvoj vědecké činnosti. Tento rozvoj se týká například oblasti přírodovědných věd, ale také techniky a společenských věd. Jejich představitelé a odborníci, si postupně uvědomili možnost využití získaných znalostí, poznatků, ale také dovedností ku prospěchu nekonečného boje se stále rostoucím zločinem.³¹

Na přelomu 19. a 20. století docházelo k dalšímu prudkému vývoji vědy a techniky. Období je historicky označována jako období vědecko-technické revoluce. Rozvíjí se dále zejména vědy přírodovědné a společenské. Nutno však také dodat, že k nemalému rozvoji dochází také v oblasti vývoje techniky a mechaniky. Vzniklé metody a postupy byly z počátku využívány omezeně a spíše nahodile, avšak postupně se staly nedílnou součástí dokazování. Takto získané odborné svědectví, byly předkládány soudu již také v písemné formě a to formě znaleckých posudků. Postupně začaly být brány jako důkaz svědčící proti pachateli. Dostávalo se jim stále většího významu a začínaly být stále četnější. Tato svědectví začínají být ve své podstatě stále dokonalejší a závěry posudků přesnější a jednoznačnější.³² Vývoj v této oblasti se prakticky nikdy nezastavil a pokračuje stále dále až po dnešní dny. Dnes snad prakticky neexistuje žádná oblast lidské činnosti, na jejímž základě a při uplatnění

²⁹ ŽivotopisyOnline.cz. Osobnosti 11.-19. století.. *Francois-Eugène Vidocq (24.7.1775 – 11.5.1857): Zakladatel Sureté.* [online]. 2014. [cit.2014-01-18]. Dostupné z WWW: <<http://zivotopisyonline.cz/francois-eugene-vidocq-zakladatel-surete/>>.

³⁰ PACNER, K. Výročí proslulého Scotland Yardu. [online]. 2009. [cit.2014-01-18]. Dostupné z WWW: <<http://karelpacner.cz/?str=hom&id=288&n=vyroci-prosluleho-scotland-yardu>>.

³¹ STRAUS, J., a kolektiv. *Úvod do kriminalistiky.* Plzeň, 2006. s. 13-15.

³² MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J., *Kriminalistika 2.* Praha, 2004. s. 9.

poznatků a postupů moderní vědy a techniky, by se nedal zpracovat potřebný znalecký posudek. Naopak, nové oblasti neustále vznikají. Reagují tak na společenskou poptávku, aby došlo k maximálnímu pokrytí všech požadavků současné společnosti, na poli boje se zločinem. S rozvojem narůstá vážnost a důležitost podaného svědectví, znaleckého posudku. Dochází ke zvýšení prestiže a upevnění profesního postavení osob poskytujících tato odborná svědectví. V jednotlivých procesech pak vystupují se svým odborným svědectvím a to v postavení svědka. Jejich vysoce odborné znalecké posudky mají již nyní jednoznačně charakter důkazního prostředku.³³

Stejný vývoj v této oblasti lze z hlediska historie a jejího vývoje také zaznamenat na území současné České republiky. Ne všechny změny lze přesně postihnout a zaznamenat v této práci, ale jak již bylo řečeno, jde hlavně o ty změny, které měly zásadnější charakter a hlubší význam pro další rozvoj problematiky dokazování. Z hlediska historie k prvnímu významnějšímu rozvoji v této oblasti, došlo za vlády Josefa I., za kterého začal platit nový trestní zákoník, tzv. *Constitutio Criminalis Josephina 1707* (Příloha č. 1. – titulní strana uvádějící zákon *Constitutio Criminalis Josephina 1707*), kterým je zavedena tortura jako způsob dokazování a ústní jednání je nahrazeno písemným. Jako správný postup při získání důkazu prokázání viny je zaveden inkviziční proces. Zmíněný zákon pak v sobě upřesňoval a vymezoval vlastní inkviziční proces jako takový a byly v ní obsaženy skutkové podstaty jako čarodějnictví a další podobné delikty.³⁴ Na tuto právní normu pak navázala na tehdejší dobu celkem pokročilejší právní norma zachycující tuto problematiku a to trestní zákoník vydaný Marií Terezií v roce 1768 tzv. *Constitutio Criminalis Theresiana* (Příloha č. 2. – Výňatky z *Constitutio Criminalis Theresiana*), nejprve německy, česky byl vydán až následně v roce 1769, který byl zkráceně nazýván *Tereziána*, či *hrdelní řád*. Přinesl podstatné změny na poli dokazování. V něm již bylo přesně stanoveno, jak má být prováděno v soudních sporech hodnocení získaných důkazů. Obviněný v soudním procesu, musel prokázat svou nevinu. Soud pak musel přijmout rozhodnutí, zda získaný důkaz bude připuštěn a zda bude v trestním řízení použitelný. I tento trestní zákoník se však stále opíral o provádění tortury jako důkazního prostředku. Užívání tortury však bylo touto právní normou omezeno.³⁵ K vymizení tortury z trestního řízení došlo pak až v roce 1776. Trestní zákoník Marie Terezie byl zrušen a nahrazen včetně

³³ STRAUS, J., a kolektiv. *Úvod do kriminalistiky*. Plzeň, 2006. s. 12-16.

³⁴ SPIRIT, M., *Úvod do studia práva*. Praha, 2010. s. 55-56

³⁵ SPIRIT, M., *Úvod do studia práva*. Praha, 2010. s. 55-56

nových procesních pravidel v roce 1788 novou právní normou historicky známou jako Obecný soudní řád kriminální, který byl vydán za vlády Josefa II., syna Marie Terezie. Pravidla pro vedení trestního soudu byla zcela od základu změněna. Jednou ze základních podmínek pro trestní soudy byla stanovena požadavkem na odbornost soudu. Poprvé se tak uplatňuje také zásada *nullum crimen sine lege* a *nulla poena sine lege* (není zločinu bez zákona, není trestu bez zákona). Tedy podmínka, že soudy mohou být složeny výhradně jen z odborných právníků, tedy zcela jinak, než tomu bylo do této doby. S platností této právní normy, začínají vznikat seznamy prvních odborných a stálých znalců, jejichž odborných znalostí začalo být využíváno ve vedených soudních procesech. Končí tak využívání tortury jako prostředku pro získání důkazu a ta je nahrazena tresty udělenými za neposlušnost soudu v případě odmítnutí doznání viny.³⁶ Současně s touto právní normou je přijat i nový trestní zákoník a to v roce 1803. Ten však představoval návrat k předešlým praktikám inkvizičního soudu, na němž mohly být opět přítomny a to včetně vlastního rozhodnutí soudu i naprostí laikové.

Další změna v trestním právu na našem území přichází v době tzv. Bachova absolutismu. V této době, přesněji v roce 1850 je uzákoněna nová právní norma pod názvem Nový procesní řád. Z historického hlediska to byl řád, hlavně svým zaměřením, poplatný tehdejšímu absolutistickému zřízení. Vycházel z principu státu založeného na policejním systému. Znamenal značné omezení občanských práv a svobod občanů. K jeho překonání a k pozitivnější změně došlo až po pádu absolutismu jako režimu v roce 1853. V platnost přichází trestní řád ze dne 29. července 1853 tzv. Patent císařský a Nový soudní řád trestní (Příloha č. 3 – Ukázka ze zákona Patent císařský a Nový soudní řád trestní). Následuje další změna, ke které došlo v roce 1873. Byl vydáván zákon číslo 119/1873 říšského zákoníku, (tzv. Glaserův, v Rakousku dodnes stále účinný), jímž se uvádí trestní řád, ze dne 23. května 1873 (Příloha č. 4 - Ukázka ze zákona číslo 119/1873 říšského zákoníku). Vydáván byl v době trvání tzv. Rakousko-Uherska, ke kterému nyní patří Česká republika. Zde se již dočteme o osobě a postavení znalce. Podle této právní normy dochází poprvé k tomu, že znalec již před soudem nevystupuje v postavení svědka. Znalecký posudek jako výsledek své odborné činnosti předkládá již soudu, jako jeden ze samostatných důkazních prostředků. Zákon obsahoval samostatné ustanovení týkající

³⁶ Malý, K. a kol. autorů. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha, 2006. s. 162-164.

se znalecké činnosti upravené v Kapitole XI. O ohledání a o znalcích v § 116 až § 138. Znalce podle této právní úpravy přibíral soud, který vedl a řídil vyšetřování. Přibírali se znalci dva. Soud určoval také, které otázky budou znalci v rámci znaleckého posudku kladeny. Byla zde řešena také i možnost volby soudu, zvolit pro vypracování znaleckého posudku jen jednoho znalce. „*Jestli k ohledání zapotřebí znalců, má soudce vyšetřující k tomu vzíti vůbec dva. Přivzítí jednoho znalce dosti jest tehda, když věc méně jest důležitá, aneb když jest s pomyšlením, hledíc k účelu vyšetřování, aby se čekalo, až by druhý znalec přišel.*“³⁷ Pro přibrání jednoho znalce, byla podmínkou skutečnost, že nešlo o hlavní nebo jediný důkazní prostředek, jak uvádí.³⁸ Stejně jako v současné právní úpravě se o přibrání znalce vyrozuměl jak obviněný, tak žalobce (nyní státní zástupce). Znalci měli možnost přístupu k zajištěným předmětům a mohli provést jejich prohlídku a ohledání, avšak v přítomnosti soudních osob. Podle této právní úpravy bylo možno při zjištění nedostatků nebo nejasností ve vypracovaném znaleckém posudku vyzvat znalce o jejich vysvětlení, a v případě, že by nedošlo k jejich odstranění, pak přibrat znalce nového. Zákon již tehdy pamatoval na možnost uložení pokuty znalci, pakliže se k podání své znalecké činnosti nedostavil. „*Kdyby znalec nepřišel, ač jej obeslání došlo, aneb kdyby nechtěl při ohledání spolučinným býti, může mu soudce vyšetřující uložití peněžitou pokutu pěti až jednoho sta zlatých.*“³⁹ Tento zákon však ještě neznal pojem a ani využití odborného vyjádření. Přibráný znalec se nesměl přímo vyjadřovat k otázce viny nebo nevin, ale také ani k míře zavinění. Zákon byl po dobu své platnosti pětkrát novelizován, ale i přesto platil bez zásadních změn na území naší republiky až do roku 1950. Po změně politické situace v našem státě, kdy došlo k nástupu období komunistické nadvlády, byl nahrazen zákonem novým.

V roce 1950 na historickém území naší republiky začíná platit nový zákon číslo 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, ze dne 12. července 1950. Bohužel zákon byl především poplatný tehdejší politické situaci a státnímu zřízení. Jako jeho základ tvůrci použili předešlou právní úpravu, kterou byl Glaserův zákon, avšak jeho problémem bylo uplatnění v praxi. V zákoně

³⁷ RAKOUSKO-UHERSKO. Zákon číslo 119/1873 Říšského zákoníku, z 23. května 1873, jímž se uvádí trestní řád. In *Zákoník říšský pro království a země v radě říšské zastoupené. Rakousko-Uhersko. 1873, částka XLII., s. 423, § 118.*

³⁸ FENYK, J., HAVLÍK, T., RŮŽIČKA, M. *Rozhodnutí a stanoviska k trestnímu řádu 1918-2004.* Praha, 2004, s. 404, NS ČSR – Zm I 118/1931.

³⁹ RAKOUSKO-UHERSKO. Zákon číslo 119/1873 Říšského zákoníku, z 23. května 1873, jímž se uvádí trestní řád. In *Zákoník říšský pro království a země v radě říšské zastoupené. Rakousko-Uhersko. 1873, částka XLII., s. 423, § 119.*

byly totiž zájmy tehdejší státní moci, které byly budované na základě socialismu, nadřazené cílům právním. Problematika odborného svědectví ve formě znalecké činnosti je řešena v Hlavě druhé - přípravné řízení, oddíl čtvrtý a pátý v § 114 až § 126. Průběh dokazování v trestním řízení, podle této právní úpravy, řídí osoba prokurátora (nyní státní zástupce), který volí a přibírá znalce, ale také pokládá vlastní otázky, které mají být ve znaleckém posudku zodpovězeny. Tento zákon již upravuje samotné poučení znalce jako procesní úkon a povinnost prokurátora v ustanovení § 119. „*Před výsledkem poučí prokurátor znalce o tom, že je povinen podat podle svých odborných znalostí nestranný posudek a zachovávat mlčenlivost o tom, co se jako znalec dověděl. Dále ho poučí o významu znaleckého posudku s hlediska obecného zájmu a o trestních následcích křivé výpovědi.*“⁴⁰ Bohužel stejně jako předchozí zákon, ani tento nezná pojem a ani praktickou možnost v rámci trestního řízení využití odborného vyjádření, ale také nezná ani přibrání ústavu jako osoby znalce. Jak uvádí ustanovení §118 odst. 3 je stanovena podmínka: „*Je-li k podání posudku třeba krevní zkoušky nebo jiného podobného úkonu, je obviněný povinen strpět, aby znalec-lékař na něm takový úkon vykonal, pokud není spojen s nebezpečím pro zdraví obviněného.*“⁴¹ Jiné významné posuny v oblasti odborného svědectví a dokazování v rámci trestního řízení citovaný zákon nepřinesl. Zde lze zmínit, že další právní úpravou, která se týká zkoumané oblasti dokazování, byla vlastně novela zákona předešlého vydaná jako Vyhláška ministra spravedlnosti o úplném znění trestního řádu číslo 1/1953 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní řád, vyhlášení v příloze úplného znění zákona číslo 87/1950 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), jak vyplývá z pozdějších předpisů. Tato právní úprava však nepřinesla do oblasti odborného svědectví a znalecké činnosti žádné novinky a je souhlasná s předchozí právní úpravou, kterou pouze doplnila.

Platnost uváděného zákona byla ukončena s přijetím a platností nového trestního řádu, kterým byl zákon číslo 64/1956 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ze dne 19. prosince 1956 (Příloha č. 5 – Ukázka ze zákona číslo 64/1956 Sb., o trestním řízení soudním). Ten uvedenou problematiku znalce a dokazování řeší v Hlavě páté, oddíl třetí a to v ustanovení § 114 až § 123. Opět jako v předešlé právní úpravě se přibírají znalci dva. Tato právní úprava má samostatné ustanovení pro poučení znalce a to v § 118.

⁴⁰ ČESKO (ČESKOSLOVENSKO). Zákon č. 87/1950 ze dne 12. července 1950, zákon o trestním řízení soudním (trestní řád). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1950, částka 039, s. 279, § 119.

⁴¹ ČESKO (ČESKOSLOVENSKO). Zákon č. 87/1950 ze dne 12. července 1950, zákon o trestním řízení soudním (trestní řád). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1950, částka 039, s. 279, § 118 odst. 3.

Tato právní úprava již připouští možnost, požádat o znalecký posudek státní ústav nebo jiný orgán, pokud plní úkoly státní správy a to ve svém ustanovení § 122. „*Místo přibrání znalců lze požádat o znalecký posudek státní ústav nebo jiný orgán, pokud plní úkoly státní správy; ty podají posudek písemně. V takovém posudku je nutno uvést osobu, která posudek vypracovala a kterou by podle potřeby bylo možno vyslechnout jako znalce.*“⁴² Dále uváděný zákon ve svém ustanovení § 123 pak řeší znalečné, podle odst. 1 jako odměnu za náhradu nutných výdajů a přiměřenou odměnu za poskytnutí znaleckého posudku a podle odst. 2 je zde upravena jeho výše, kterou určí ten, kdo znalce přibral a v řízení před soudem předseda senátu. Je-li k podání posudku třeba krevní zkoušky nebo jiného podobného úkonu, tuto problematiku uvedený zákon řeší v ustanovení § 119 odst. 2, přičemž obviněnému a svědkovi je uložena povinnost úkon strpět, kdy vlastní provedení krevní zkoušky provede lékař v postavení znalce. Platnost uvedeného zákona byla nahrazena právním předpisem, kterým je současně platná právní úprava.

Tuto známe jako trestní řád, který byl vydán dne 29. listopadu 1961. Oblast dokazování je zde rozdělena na obecnou část (viz. zejména § 89 trestního řádu) a část zvláštní. Zvláštní část obsahuje jednotlivé důkazní prostředky, mezi něž patří i oblast znalecké činnosti a znaleckého posudku. Úprava znalecké činnosti je součástí ustanovení § 105 až § 111 trestního řádu. S ohledem na dobu platnosti zmíněné právní normy tato stále platná právní úprava byla do současnosti již mnohokrát novelizována a doplňována. I když se stále častěji v poslední době hovoří o nutnosti, že po rekodifikaci trestního zákona a vydáním zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších změn a doplňků (dále jen „**trestní zákoník**“) by mělo dojít k rekodifikaci i samotného trestního řádu, stále k tomuto ještě nedošlo a nová právní úprava je stále spíše jen přáním, než skutečností.

Pro oblast důkazní z hlediska odborného svědectví a samotné znalecké činnosti je významově důležitější především novela trestního řádu provedena zákonem číslo 48/1973 Sb., která ve svém znění již připouští, že v skutkově jednoduchých případech mimo znaleckého posudku je možné a dostačující se spokojit jen s potvrzením nebo odborným vyjádřením. Tato možnost byla také potvrzena Nejvyšším státním zastupitelstvím ve svém rozhodnutí.⁴³ I zde však stále platí, že odborné vyjádření nemá

⁴² ČESKO (ČESKOSLOVENSKO). Zákon č. 64/1956 ze dne 19. prosince 1956, zákon o trestním řízení soudním (trestní řád). In. *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1956, částka 033, s. 221, § 122.

⁴³ FENYK, J., HAVLÍK, T., RŮŽIČKA, M. *Rozhodnutí a stanoviska k trestnímu řádu 1918-2004*. Praha, 2004. s. 417, Nejvyšší státní zastupitelství- 1NZn 3002/1996.

jednoznačně a automaticky přednost před přibráním znalce a znaleckým posudkem a to v případě, pro který trestní řád vyžaduje přibrání znalce anebo jeho přibrání vyžaduje ustanovení jiného zákona.⁴⁴ Další z významných změn pro tuto oblast pak přináší až novela trestního řádu provedena zákonem číslo 265/2001 Sb., kterým se mění trestní řád, který mimo jiné doplňuje § 105 o formulaci, která již uvádí možnost, orgánů činných v trestním řízení vyžadovat odborné vyjádření.⁴⁵ Provedená změna v postupu se snaží chovat také a především ekonomicky. Zřejmě, aby mohlo být zabráněno zbytečnému přibrání znalců k méně skutkově složitým případům. Jednoznačně tato možnost přispěla také k urychlení celého průběhu přípravného řízení. Přinesla do přípravného řízení další institut dokazování, který byl zaveden ustanovení § 157 odst. 3 a § 158 odst. 2 trestního řádu, pod názvem odborná pomoc konzultanta. Podle ustanovení § 157 odst. 3 trestního řádu, může státní zástupce či orgán činný v trestním řízení v závažných a skutkově složitých věcech využít tohoto institutu.⁴⁶ Významná změna však nastala v případě institutu přibrání znalce. Došlo zde ke změně způsobu v jeho přibrání. Od platnosti této novely se znalec přibrá jen opatřením, takže usnesení o jeho přibrání, které se vyhotovovalo do této novely, se již nevypracovává. O jeho přibrání se vyrozumívá rozdílně od předchozí právní úpravy také i obviněný, jehož vyrozumění nebylo dříve podmínkou a v řízení před soudem se vyrozumí také státní zástupce.

Další z důležité změny v této oblasti přinesla až novela trestního řádu provedena zákonem číslo 321/2006 Sb., kterou byl doplněn § 114 trestního řádu a to odst. 2 týkající se prohlídky těla a úkonů spojených s odběrem krve a obdobných úkonů, jako je např. odběr biologického materiálu a to o možnost provedení takového to odběru i bez souhlasu dotčené osoby následující formulací: „*Na požádání orgánu činného v trestním řízení může tento odběr i bez souhlasu podezřelého nebo obviněného provést lékař nebo odborný zdravotnický pracovník.*“⁴⁷ Další změny, které by se dotkly institutu dokazování, nepřinesl. V případě přibrání znalců, je řešena problematika stejně jako v předešlé novele a jejich počet se nemění a tak zůstalo u jednoho. Přibrání dvou znalců zůstalo jen v případech prohlídky a pitvy mrtvoly, kdy zůstala podmínka,

⁴⁴ FENYK, J., HAVLÍK, T., RŮŽIČKA, M. *Rozhodnutí a stanoviska k trestnímu řádu 1918-2004*. Praha, 2004. s. 420, Nejvyšší státní zastupitelství – SL 733/2003.

⁴⁵ ČESKO. Zákon č. 265/2001 ze dne 29. Června 2001, kterým se mění zákon č. 141/1961, o trestním řízení soudním (trestní řád). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2001, částka 102, s. 6382.

⁴⁶ ČESKO. Zákon č. 265/2001 ze dne 29. Června 2001, kterým se mění zákon č. 141/1961, o trestním řízení soudním (trestní řád). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2001, částka 102, s. 6385 - 6386.

⁴⁷ ČESKO. Zákon č. 321/2006 ze dne 30. června 2006, kterým se mění zákon č. 141/1961, o trestním řízení soudním (trestní řád). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2001, částka 99, s. 3898.

že se nesmí se však jednat o lékaře, který danou osobu ošetřoval zaživa. Další změny trestního řádu, které následovaly, se však této oblasti nijak významně nedotkly.

„Podle současné právní úpravy se odborné znalosti v trestním řízení uplatňují ve čtyřech formách: 1. odborné vyjádření, 2. znalecký posudek, 3. konzultativní činnost, 4. kriminalisticko technická činnost,“⁴⁸ kdy zejména první tři jsou tématem této bakalářské práce. Ve vlastní práci jsou pak řazeny od nejmladšího až po ten historicky nejdéle využívaný a známý. Shodou okolností je toto řazení totožné s řazením podle náročnosti a také podle síly důkazu a to od toho nejméně na zpracování náročného a od nejmenší důkazní síly.

Tabulka I. Základní přehled zavedení jednotlivých institutů.⁴⁹

instituty jako samostatné důkazní prostředky	poprvé zaveden do právního pořádku na historickém území nynější ČR	rok zavedení
Konzultant	novelou trestního řádu, která byla provedena nálezem Ústavního soudu číslo 265/2001 Sb.	2001
Odborné vyjádření	novela trestního řádu provedena zákonem číslo 48/1973 Sb., poprvé připouští, ve skutkově jednoduchých případech, jako dostačují se spokojit jen s potvrzením nebo odborným vyjádřením	1973
Znalec	poprvé na základě principu odbornosti seriózně zavádí zřejmě až: Obecný soudní řád kriminální, vydaný za vlády císaře Josefa II.	1788

⁴⁸ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J., *Kriminalistika 2*. Praha, 2004. s. 306.

⁴⁹ Vlastní sestavení zpracované na základě předchozí kapitoly.

3 KONZULTANT

3.1 Obecný úvod

Institut odborná pomoc konzultanta je v našem právním pořádku z pohledu historie práva nováčkem. Byl do trestního řádu zaveden novelou trestního řádu číslo 265/2001 Sb. Byl koncipován tak, že jeho hlavním smyslem a úkolem je okamžitá pomoc odborníka OČTŘ v trestním řízení. Odborná pomoc konzultant může být přínosem i v případě pouhého upozornění orgánu činného v trestním řízení na další skutečnosti, které by mohly být důležité i pro případné zpracování znaleckého posudku.⁵⁰

Samotný institut je upravena v ustanovení § 157 odst. 3 trestního řádu a umožňuje OČTŘ: „*V závažných a skutkově složitých věcech může státní zástupce nebo policejní orgán využít odborné pomoci konzultanta, který má znalost ze speciálního oboru.*“⁵¹ O pomoc při výběru může požádat správní úřad, jiný orgán nebo vědeckou nebo výzkumnou instituci. O jeho přibrání sepíše státní zástupce nebo policejní orgán úřední záznam.⁵² Konzultant může se souhlasem státního zástupce nebo policejního orgánu pro výkon své funkce nahlížet do spisu a také může být přítomen při provádění jednotlivých úkonů trestního řízení, do kterých však nesmí nijak zasahovat a tak provádění úkonu narušovat. Pro výkon své funkce je konzultant vázán po celou dobu provádění vlastního úkonu mlčenlivostí. V případě účasti konzultanta na úkonu, státního zástupce ani policejní orgán nezbavuje odpovědnosti za zákonný průběh trestního řízení⁵³. Institut konzultanta je upraven dále také v i ustanovení § 183 odst. 2 trestního řádu a to tak, že: „*V závažných a skutkově složitých věcech vyžadujících znalost speciálního oboru může předseda senátu přibrat konzultanta. Při tom postupuje přiměřeně podle ustanovení § 157 odst. 3 trestního řádu.*“⁵⁴

Ustanovení § 183 trestního řádu upravuje obecně oprávnění předsedy senátu požádat o součinnost a spolupráci orgány policie nebo konzultanta v situaci, kdy jeho možnosti jsou omezeny buď z důvodu nedostatku operativních prostředků, anebo znalostí a informací ve specializovaných a často složitých otázkách jiného

⁵⁰ ČESKO. Zákon č. 265/2001 ze dne 29. června 2001, kterým se mění zákon č. 141/1961, o trestním řízení soudním (trestní řád). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2001, částka 102, s. 6385.

⁵¹ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1900, § 157 odst. 3.

⁵² ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1923.

⁵³ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1900, § 157 odst. 3.

⁵⁴ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 2420, § 183 odst. 2.

než právního oboru. Využití součinnosti policejního orgánu včetně možnosti přibrání konzultanta, se tak v řízení před soudem plně uplatní i v řízení v trestní věci vedené proti osobě mladistvé a to z důvodu, že zákon o soudnictví ve věcech mládeže nemá speciálně pro tuto problematiku speciální ustanovení. Stejně tak tomu je v případě vedení trestního stíhání proti právníkům osobám.⁵⁵

Uvedená ustanovení upravující institut konzultanta, mohou často vést laika k jeho záměně s dalším institutem, který má podobný charakter. Jedná se o institut odborného vyjádření, který je upraven ustanovením § 105 odst. 1 trestního řádu (dále v samostatné kapitole, která je věnována odbornému vyjádření). V daném případě jde o zcela odlišné instituty a to jak svou podstatou, tak výsledným produktem, který byl v důsledku jeho využití získán.

OČTŘ konzultanta přibírá zejména tam, kde za pomocí od něj získané informace, se zorientuje v neznámé problematice a získá tak správným směrem ke svému dalšímu směřování postupu v trestním řízení. Za pomocí konzultanta má OČTŘ dále také možnost, náležitě se zorientovat ve skutkovém ději, v souvisejících odborných otázkách, ale také aby byl schopen dokazování v projednávané věci směřovat správným směrem.

„Znalosti odborníků (nikoliv jen znalců) jsou využívány zejména:

- *při předběžném zkoumání stop a jiných soudních důkazů;*
- *při posuzování odborných problémů týkajících se způsobu spáchání trestných činů, vytyčování kriminalistických verzí a určování způsobů jejich prověrky, stanovení příčin trestných činů apod.;*
- *při instruktážích policistů a pracovníků orgánů činných v trestním řízení za účelem jejich seznámení s odbornou problematikou vyšetřovaného trestného činu, případně připravovaného úkonu či opatření;*
- *při přípravě, provádění nebo hodnocení některých vyšetřovacích úkonů (např. výslechu, vyšetřovacího pokusu, rekonstrukci atp.).“⁵⁶*

3.2 Charakteristika osoby konzultanta

Osoba konzultanta není v zákoně přesně a jednoznačně definována. Jedná se z povahy ustanovení o odborníka, kterého znalec nebo tlumočník přizve k vyřešení dílčí otázky posudku nebo překladu. Ze zákona ani z prováděcí vyhlášky k zákonu

⁵⁵ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 2421.

⁵⁶ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J., *Kriminalistika 2.* Praha, 2004. s. 307.

o znalcích a tlumočnících nevyplývá, že by konzultant musel být rovněž zapsán v seznamu znalců nebo tlumočnicků.⁵⁷ Konzultant je tedy osobou, kterou lze zjednodušeně charakterizovat jako odborníka, ale také i jakéhosi odborného průvodce OČTŘ v jemu neznámé odborné oblasti, která je důležitá z hlediska konkrétní prošetřované věci. Jde zejména o takové záležitosti, které již ze své samotné podstaty a odborného charakteru, vyžadují nezbytně pro své řešení odborné problematiky činnost institutu konzultanta. Jeho samotná činnost z hlediska svých odborných schopností a znalostí, nesměřuje prvoplánově k objasnění důležitých skutečností pro trestní řízení. Tím by svou činností suploval další z institutů dokazování v trestním řízení, kterým je například znalecký posudek nebo také odborné vyjádření. Jde zde zejména o situace, kde jen samotná základní orientace v odborné problematice či odborné terminologii, si vyžaduje využití konzultanta. Může jít také i o případy, ve kterých se bude řešit i taková základní otázka, zda je v prošetřované věci vhodné třeba přibrat znalce a pokud ano, tak z jakého oboru, či specializace. Konzultant může také například OČTŘ pomoci při tvorbě otázek, které v rámci prošetřování a přibrání znalce k vytvoření jeho znaleckého posudku v rámci dokazování, znalci položit. Může navrhnout jejich znění, ale také pomoci stanovit cíl, který by měl být výsledkem znaleckého zkoumání. Konzultant bude tak zřejmě nejčastěji využíván pro své odborné znalosti pro případy týkající se trestné činnosti páchané v bankovním sektoru, případy týkající se kapitálového trhu, ale také oblasti daňové, životního prostředí třeba v případech vyšetřování průmyslových havárií. Rozhodně zde budou patřit nejen případy týkající se oblasti dopravních nehod, pracovních úrazů, ale také případy v oblasti výpočetní techniky a jejího softwaru, případně hardwaru.⁵⁸

Lze třeba zde říci, že konzultant nevypracovává žádný posudek nebo odborné vyjádření. Výsledkem jeho činnosti tedy nebývá žádný písemný dokument či potvrzení, ale jeho hlavním úkolem tak je:

- poskytnut odbornou pomoc;
- radu;
- orientaci;
- upřesnit činnost OČTŘ.

Konzultant při výkonu své činnosti, se ve stanoveném rozsahu může účastnit úkonů trestního řízení, ale také nahlížet do vyšetřovacích spisů OČTŘ. V průběhu

⁵⁷ DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících. Komentář*. Praha, 2009, s. 70, § 10 odst. 2.

⁵⁸ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III*. Praha, 2013, s. 1921-1922.

těchto úkonů však nesmí, jak již bylo zmíněno, do ničeho zasahovat. Jeho postavení v trestním řízení je zcela specifické a je ho třeba proto důsledně odlišovat od postavení znalce v trestním řízení. Nelze jej zcela jednoznačně zaměňovat s postavením konzultanta znalce ve smyslu ustanovení § 10 odst. 2 zákona o znalcích a tlumočnících. Zvolený konzultant může být zapsán v seznamu znalců i pro určitý obor, v němž bude OČTŘ požádán o konzultaci. Tím je však dále vyloučena možnost, že by ve stejné věci vystupoval jako znalec, ale již může být ve stejné věci jen konzultantem, který byl navržen příslušným správním úřadem, jiným orgánem, vědeckou nebo výzkumnou institucí, apod. Konzultant tak ve stejné věci, kde bylo využito jeho odborných znalostí a vědomostí, nesmí podat znalecký posudek, protože by byl vyloučen z jeho podání pro jeho vztah k věci. Konzultace je pouze podpůrného charakteru a nesměřuje k získání vlastního důkazu. Tímto svým charakterem se tak liší od odborného vyjádření nebo znaleckého posudku. Tyto instituty jsou svou podstatou odbornými prostředky a slouží tak přímo jako podklad pro rozhodnutí, což z nich na rozdíl od konzultace činí přímo samotný důkazní prostředek.⁵⁹

3.3 Příbrání konzultanta a administrativní náležitosti

Pro případ příbrání konzultanta sepíše OČTŘ úřední záznam, ve kterém uvede své důvody, pro které konzultanta pro ten konkrétní případ přibral. Zejména pak co je cílem požadované konzultace, její rozsah, ale také přesné zaměření konzultace. Záznam musí obsahovat osobní údaje konzultanta, tedy jeho jméno a příjmení, pracovní zařazení, skutečnosti, z nichž je zřejmé, v jakém oboru má konzultant speciální znalosti. Při přibírání konzultanta musí mít OČTŘ na paměti, že přibíraný konzultant nesmí mít k prošetřované věci, tedy k věci pro kterou je přibírán, žádný přímý vztah. Tedy takový vztah, který by byl obdobným důvodům, pro který by mohl být konzultant v dané věci podobně vyloučen jako znalec z výkonu znalecké činnosti. Toto se týká také případného přátelského, pracovního nebo jiného vztahu k podezřelému nebo obviněnému, ale také je vyloučeno, aby byl v pracovním poměru k poškozenému.⁶⁰ Se souhlasem státního zástupce nebo policejního orgánu může konzultant v rozsahu nezbytném pro výkon jeho funkce nahlížet do spisu, být přítomen při provádění úkonů trestního řízení. Již zde bylo řečeno, že však do samotného provádění úkonů nesmí zasahovat. Vztahuje se na jeho osobu také povinnost zachování mlčenlivosti, to znamená, že o všech skutečnostech,

⁵⁹ DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících. Komentář*. Praha, 2009, s. 70.

⁶⁰ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III*. Praha, 2013, s. 1923.

o nichž se konzultant dozvěděl v průběhu trestního řízení při výkonu své činnosti, je povinen zachovávat mlčenlivost. Pro případ jeho vyloučení z trestního řízení, se na konzultanta v přiměřené míře užije zvláštní předpis, to je zákon o znalcích a tlumočnících.

Účast konzultanta nezabavuje státního zástupce a policejní orgán odpovědnosti za zákonný průběh trestního řízení. Výsledky jeho spolupráce s OČTŘ v dané věci a tím i celé výsledky trestního řízení by bylo možno zpochybnit z hlediska objektivnosti postupu orgánů činných v trestním řízení. Výsledným produktem konzultantské činnosti není přímo žádný důkazní prostředek, ale platí, že jeho výsledkem by neměly být jen poskytnuté informace například o právních předpisech, registrovaných ve Sbírce zákonů či Sbírce národních smluv. Tyto právní předpisy, by měly OČTŘ znát tak, aby je samy, či při vzájemné součinnosti, byly schopny určit a provést jejich výklad. Tímto se má na mysli součinnost mezi policií, státním zástupcem a soudem.⁶¹

Pro institut konzultanta, zákon nestanovuje za výkon této činnosti odměnu. Nepředpokládá, že by byl konzultant za tuto svou konzultantskou činnost osobou odměňovanou. Zákon zde vychází z předpokladu, že přibráný konzultant bude i nadále zaměstnancem některého správního úřadu, jiného orgánu, vědecké nebo výzkumné instituce, apod. Tedy, že i přes momentálně vykonávanou konzultantskou činnost ve prospěch OČTŘ v rámci prošetřované věci, setrvá i nadále ve svém zaměstnání, na základě kterého je také placen. Avšak platí, že odměnu konzultantovi vyplácí ten OČTŘ, který jej přibral.

Konzultanta může přibrat také znalec, ve smyslu ustanovení § 10 odst. 2 zákona o znalcích a tlumočnících, s předchozím souhlasem orgánů, který jej přibral k vyhotovení znaleckého posudku to v případě, že pro objektivní posouzení věci potřebuje posoudit otázky, které nespadají do jeho odborné způsobilosti, avšak jsou nezbytné pro vypracování znaleckého posudku.

Tato možnost znalce nebo tlumočnicka si přizvat konzultanta má svá pravidla, která vyplývají z ustanovení § 10 odst. 2 zákona o znalcích a tlumočnících a jeho přizvání je přípustné:

- vyžaduje-li to povaha věci,
- jedná se o posouzení zvláštních otázek,
- jedná se o otázky dílčí.⁶²

⁶¹ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1924-1925.

⁶² DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících. Komentář.* Praha, 2009, s. 70.

Odpovědnost znalce za poskytnutý znalecký posudek však není dotčena ani v té části posudku, kterou vypracoval konzultant v rámci svého výkonu znalecké činnosti. Pokud by bylo třeba k posouzení dílčí odborné otázky v trestním řízení vyslechnout i konzultanta znalce, není možné ho vyslechnout v postavení svědka, ale bylo by ho třeba přibrat do řízení jako znalce.⁶³ Odměnu konzultantovi za jeho činnost vyplatí znalec ze svých prostředků, obvykle za použití sazby podle § 16 prováděcí vyhlášky k zákonu o znalcích a tlumočnících.^{64,65} Znalec tyto vynaložené náklady na konzultanta pak účtuje, jako hotové výlohy do náhrad.

„Pokud se v řízení ukáže potřeba výsledku konzultanta, musí být přibrán ve věci jako znalec. V případě, že tato osoba není zapsána v seznamu znalců, musí být před výsledkem přibrána ad hoc a vzata do slibu.“⁶⁶

3.4 Příklad využití práce konzultanta v trestním řízení

Po zahájení trestního stíhání ve smyslu ustanovení § 160 odst. 1 trestního řádu proti konkrétní osobě, jako jeden z možných typických příkladů využití konzultanta pro práci OČTŘ, v průběhu trestního řízení a vyšetřování, je přibrání konzultanta v odbornosti psychologa. OČTŘ konzultanta psychologa přibírá k provedení a řešení jednotlivých a dílčích vyšetřovacích úkonů. Jedná se zejména o úkony, mezi něž rozhodně patří například:

- **výslech:** prováděn podle procesního postavení, obecně § 91 až 104 trestního řádu. Výslech je jednou z historicky nejstarších, ale také nejrozšířenějších kriminalistických metod a to zejména pro svou univerzálnost. Lze jej použít s ohledem na specifické okolnosti při vyšetřování jakékoliv události. Výslech lze obecně definovat jako metodu, za pomoci které lze formou výpovědi získat od vyslýchaného poznatky o vyšetřované události, které má uloženy ve svých paměťových stopách.⁶⁷

Patří zde pak i zvláštní způsoby dokazování, které upravuje trestní řád od doby novely trestního řádu provedenou zákonem č. 265/2001 Sb. s účinností od 1. 1. 2002, ve které byl výslovně stanoven postup při provádění těchto úkonů, respektive důkazů,

⁶³ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1570.

⁶⁴ ČESKO (ČESKOSLOVENSKO). MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 ze dne 17. Dubna 1967, k provedení zákona o znalcích a tlumočnících. In *Sbírka zákonů, Česká republika.* 1967, částka 014, s. 132, § 16.

⁶⁵ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1923.

⁶⁶ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1595.

⁶⁷ ŠIMOVČEK, I., a kolektiv. *Kriminalistika.* Bratislava, 2001, s. 226.

v jednotlivých ustanoveních § 104a až 104e, a to v souladu s poznatky kriminalistiky a praxe⁶⁸ a jedná se o tyto úkony:

- **konfrontace:** „*Konfrontace je specifickou formou výslechu osob. Znamená opětovný současný výslech osob postavených tváří v tvář, které již byly vyslechnuty a jejichž výpovědi v závažných okolnostech nesouhlasí, přičemž výslechem osob postavených tváří v tvář se mají odstranit rozpory v tom, co uvedly o stejných závažných okolnostech konfrontované osoby.*“⁶⁹ Konfrontace se tedy provádí v případě, že již v dané věci existují minimálně dvě předchozí výpovědi a to různých osob, které si vzájemně v některé z části nebo zcela odporují, kdy provedenou konfrontací se provádí odstranění případných rozporů.⁷⁰

- **rekognice:** „*Z povahy a ze způsobu provádění tohoto úkonu vyplývá, že rekognice je specifickou formou výslechu podezřelého, obviněného nebo svědka (viz též § 104b odst. 6) a jejím smyslem je, aby poznávající (ztotožňující) osoba znovu poznala konkrétní osobu (poznávanou osobu) nebo věc, jejíž ztotožnění je důkazně relevantní.*“⁷¹ Rekognice se provádí na základě základní podmínky a to, že poznávající osoba, která je k jejímu provedení přizvána, sama poznávané osoby či věci předem bezprostředně vnímala svými smysly.⁷²

- **vyšetřovací pokus:** „*Účelem vyšetřovacího pokusu pak je ověřit nebo upřesnit, zda určitá skutečnost důležitá pro trestní řízení se stala nebo mohla stát určitým způsobem a za konkrétních časových, místních, světelných, povětrnostních a dalších podmínek.*“⁷³ Vyšetřovací pokus tedy provádí OČTŘ, aby se přesvědčil, zda se skutečnosti mohly odehrát způsobem, jež popisuje ta která ze stran věci.

- **rekonstrukce:** „*Pokud jde o podstatu rekonstrukce, ta spočívá v souhrnném obnovení situace nebo skutkových okolností, za kterých byl (nebo měl být) spáchán konkrétní trestný čin nebo které mají podstatný vztah k takovému trestnému činu.*“⁷⁴ V praxi jde o obnovení situace, a přesné napodobení podmínek a okolností přímo na místě, kde k nim v minulosti došlo a za kterých byl trestný čin spáchán nebo které měli na jeho spáchání podstatný vztah. Tímto způsobem se také prověřuje současně výpovědi všech zúčastněných osob jako podezřelého, obviněného, spoluobviněného, poškozeného,

⁶⁸ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1529, § 104a.

⁶⁹ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1530, § 104a.

⁷⁰ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1530, § 104a.

⁷¹ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1540, § 104b.

⁷² ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1540, § 104b.

⁷³ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1554, § 104c.

⁷⁴ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1560, § 104d.

svědka a to v případě, že jiné důkazy, které byly provedeny a získány v trestním řízení nepostačují plně k objasnění věci.⁷⁵

- **prověrka na místě:** „...se provádí, jestliže je třeba (např. pro odstup času, pro vzniklé rozpory nebo nedostatky ve výpovědích, které nelze jinak odstranit, anebo z jiných důvodů) za osobní přítomnosti vyslechnuté osoby doplnit nebo upřesnit důležité údaje pro trestní řízení, které se vztahují k určitému místu.“⁷⁶ Vlastní průběh je prováděn na místě, které je přímo ve vztahu k prověřované věci, za osobní účasti podezřelého, obviněného nebo svědka, za účelem doplnit, případně upřesnit zjištěné údaje, důležité pro trestní řízení a tyto se vztahují speciálně k určitému místu.⁷⁷

Ne u všech zmíněných úkonů, je však využití práce psychologa stejně smysluplné a tak u vyšetřovacího pokusu a prověrky na místě, bude méně pravděpodobné a nebude rozhodně tak častým jevem. Naopak nejčastějším případem účasti konzultanta psychologa, to bude rozhodně procesní úkon, kterým je zcela určité výslech. Rozhodně výslech osoby, je nejrozšířenějším a nejčastěji prováděným procesním úkonem. Jde rozhodně o specifický, ale také zvláštní druh komunikace mezi lidmi. Jedná se jak o verbální, tak i neverbální komunikaci, v jejímž průběhu dochází ke specifickým reakcím a projevům, které se dají předpokládat zejména na straně vyslychaného. Dochází také k různým reakcím, na postupně prezentována fakta, jednotlivé důkazy, poznatky a jsou formulována některá konkrétní podezření vyslychajícím k osobě vyslychaného, které vplynuly z probíhajícího výslechu. Rozborem těchto konkrétních reakcí na straně vyslychaného, práce konzultanta přímo napomáhá k pochopení jeho osoby s ohledem na pochopení motivu činu vyslychané osoby. V případě, že se jedná o výslech osoby pachatele, napomáhá psycholog velmi často k posouzení jeho osobnosti jako jednoho velkého celku. Psycholog si je však schopen z hlediska své profese, všimnout a následně upozornovat OČTŘ na skutečnosti, které svědčí o tom, že se vyslychaný při podání své výpovědi, usměřňuje své chování tak, aby něco skryl, odvedl pozornost vyslychajícího od určitých skutečností a směru vedení jeho výslechu. Takové jednání, je vždy doprovázeno specifickými signály, kterých si je zkušený psycholog schopen všimnout a upozornit na ně vyslychajícího.

Tím rozhodně může svou činností zamezit odvedení pozornosti vyslychajícího od správného směru výslechu. V případě výslechu obviněného, může upozornit na svá

⁷⁵ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1560, § 104d.

⁷⁶ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1563, § 104e.

⁷⁷ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1563, § 104e.

podezření nebo zjištění určitého specifického chování, úchytky nasvědčující podezření pro přítomnost duševní či jiné poruchy. Jen pouhou svou přítomností, může při samotném úkonu přispět k celkovému uklidnění a přispět tak k bezproblémovému průběhu samotného výslechu. Zvolená přítomnost a samotná účast konzultanta psychologa, přímo na samotném výslechu a to u zejména závažných, svou podstatou složitějších a náročnějších případů, je tak často velkým přínosem.⁷⁸ Jeho přibrání se často týká těchto úkolů spojených s:

- popsáním a zjištěním základní osobnostní charakteristiky vyslychaného, jeho komunikačních a sociálních dovedností, schopnosti sugestibility, ale velmi často také odhad intelektu a osobnostních schopností vyslychaného;
- posouzením a zhodnocením věrohodnosti výpovědi vyslychaného, stanovení míry správnosti získané výpovědi, se zaměřením na odhalení možné nepravdivé a lživé výpovědi, v těchto případech lze očekávat, že ze strany konzultanta psychologa budou navrženy možnosti a způsob taktiky jak psychologicky působit při výslechu na vyslychaného, aby byla z jeho strany podána pravdivá výpověď;
- navržením taktiky vedení výslechu, přizpůsobení jeho průběhu a vedení, ale také možný způsob navození co možná nejlepšího kontaktu s vyslychanou osobou;
- vhodným zvolením prostoru, vybavenosti výslechové místnosti (např. rozmístění, případný nábytek, jeho počet atd.);
- upozorněním a navržením vhodného postupu u osob se zvýšenou sugestibilitou (např. o děti, osoby staré a přestárlé, nemocné, se sníženým intelektem, atd.), který povede k vyloučení položení nevhodných a špatně formulovaných otázek;
- sledování všech druhů projevů jak verbálních i neverbálních vyslychaného, s cílem zjistit oblasti, u kterých, jsou neverbální projevy zřejmější, výraznější, ale také z hlediska své odbornosti poskytnutí pomoci při vytipování sporných nebo důležitých částí výpovědi, působící problemicky a kterým by mělo být věnováno vyslychajícím více pozornosti;
- přispěním ke zvolení správného postupu při tvorbě a formulaci otázek, které budou nápomocny k překonání a znovu si vybavení již zdánlivě zapomenutých informací a subjektivních nedostatků schopnosti reprodukce vyslychaného.⁷⁹

⁷⁸ MAREČEK, R. *Odborné vyjádření, konzultant a znalec v trestním řízení*. Brno, 2013. Absolventská práce. Vyšší policejní škola a Střední policejní škola Ministerstva vnitra v Holešově pracoviště Brno. Vedoucí absolventské práce: Mgr. Luboš Kudlíčka.

⁷⁹ ZÁHORSKÁ, J. *Psychologická intervence při vyšetřování trestných činů*. Praha, 2007. 83-86s.

Jeden z modelových případů využití práce konzultanta

S ohledem na ustanovení § 3, § 4 zákona č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů a změně některých zákonů (dále jen „**zákon o ochraně osobních údajů**“)⁸⁰ a dále s ohledem na ustanovení § 115 odst. 1, zákona č. 273/2008, o Policii České republiky, ve znění pozdějších změn a doplnění, (dále jen „**zákon o Policii ČR**“)⁸¹ nepůjde o autentické případy z policejní praxe, ale o modelové situace, které by ve skutečném životě mohly nastat. Pro seznámení s problematikou tohoto institutu a nastínění jeho praktického smyslu pro trestní řízení to postačí.

Modelová situace se týká majetkové trestné činnosti, kterou spáchala osoba blízká věku mladistvému. Jako osobu pachatele, si pro modelovou situaci, vybereme mladíka, který trpí kombinovanou poruchou a to konkrétně řeči, sluchu a pochází ze sociálně slabé skupiny. Komunikace s ním probíhá pouze naučenými posunků a pomocí ukazování. Vedle toho vykazuje známky mentálního postižení. Fyzicky je však plně vyspělý. Modelovou situaci si zkomplikujeme tím, že k postižení nemáme k dispozici vůbec žádnou zdravotní dokumentaci, tu nelze nijak získat, takže rozsah jeho postižení není objektivně doložen. Rodiče našeho pachatele jej totiž nenechali nikdy odborně vyšetřit a neproběhlo ani jeho žádné léčení. Tento pachatel nebude ke všemu občanem České republiky a do České republiky se přistěhoval s rodiči před pár lety z ciziny. Zde byl podle tvrzení obou rodičů, označen mladík příslušnými úřady za nevzdělatelného a byl mu přiznán stupeň bezmocnosti, podle našeho systému č. 3. K tomuto tvrzení však nemají žádné doklady, s tvrzením, že o všechny přišly ještě před vystěhováním z předchozího bydliště. Mladík se dopustil opakovaně vloupání do různých prázdných a neobydlených objektů, z kterých odcizil vnitřní vybavení jako radiátory, rozvodové trubky, ale také další dřevěné části. Mladík však trestnou činnost nepáchal z vlastního rozhodnutí a byl k uvedenému jednání naveden nezletilými dětmi ze svého okolí, tedy opět dětmi ze sociálně slabé skupiny. Těmto dětem věci z vloupání předával, a ti je zpeněžili a peníze si nechali pro sebe. Využívali jeho mentální zaostalosti k páčání trestné činnosti. Naš pachatel byl ovládán dvěma nezletilými chlapci. Mladíka stačilo odměnit nějakou sladkostí nebo nějakými drobnými peněžními částkami. K páčání trestné činnosti využívali jeho fyzické síly, které se jim nedostávalo.

⁸⁰ ČESKO. Zákon č. 101/2000 ze dne 4. dubna 2000, o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 32, s. 1521–1522.

⁸¹ ČESKO. Zákon č. 273/2008 ze dne 17. července 2008, o Policii České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 91, s.

V dané modelové situaci bude třeba zjistit a to za pomoci v první řadě konzultantů v podobě odborníků z psychiatrie na posouzení duševního stavu našeho pachatele a také tlumočnicka z oboru znaková řeč, aby bylo zjištěno, zda popisovaný stav našeho pachatele je skutečně takový, jak je popsán v naší modelové situaci. Odborný konzultant z oboru psychiatrie bude sledovat pokusy o domluvu tlumočnicka ze znakové řeči a reakci mladíka na tuto komunikaci. Je zde snaha OČTŘ objektivně zjistit skutečný současný stav mladíka k dalšímu navržení postupu v trestním řízení. Podle prvotních reakcí na znakovou řeč konzultant konstatoval, že jisté reakce jsou patrné, avšak podle jeho soudu, mladík nereaguje ve snaze komunikovat, kdy je spíše zaujat pohybem kolem. Závěr experta tlumočnicka je, že přes veškerou snahu se nepodařilo s mladíkem navázat jakoukoliv komunikaci. Dle jeho odborného soudu jí není žádným způsobem schopen. Rodiče se s mladíkem domlouvají několika posunků, které představují jednoduché povely jako: běž, jez, obleč se apod., kdy ani pomocí těchto se odborníkovi nepodařilo komunikaci navázat. Přibrání konzultanti policejnímu orgánu tlumočili jednoznačný závěr, že ve věci bude potřeba přibrat znalce v oboru psychiatrie, který bude muset mladíka posoudit v rámci znalecké činnosti. Zde práce konzultanta byla ukončena a začala práce dalšího odborníka, kterým bude osoba znalce.

K naší modelové situaci, které se nám tak dostala do oblasti dalšího institutu dokazování, kterým je znalec, se vrátíme až v samostatné kapitole která je věnována tomuto institutu a zde jí dále rozvineme a ukončíme.

Tabulka II. Konzultant, přehled základních aspektů.⁸²

základní právní úprava	odborné nároky na zpracovatele	časová náročnost vypracování	výsledná forma	příklad praktického využití
<ul style="list-style-type: none"> • § 157 odst. 3 trestního řádu • § 183 odst. 2 trestního řádu 	<ul style="list-style-type: none"> • vyžaduje vysoce odborný, specifický charakter znalostí 	<ul style="list-style-type: none"> • minimální, téměř okamžitý efekt • obvykle nevyžaduje podrobné, komplexní informace události, postačí znalost jen určité části 	<ul style="list-style-type: none"> • neprodukuje žádný písemný dokument • odborná pomoc • rada • orientace • upřesnění činnosti OČTŘ 	<ul style="list-style-type: none"> • výslech • konfrontace • rekonstrukce • rekonstrukce

⁸² Vlastní sestavení zpracované na základě předchozí kapitoly.

4 ODBORNÉ VYJÁDŘENÍ

4.1 Obecný úvod

Odborné vyjádření je institutem dokazování, který je starším než institut konzultanta, ale zároveň mladším než institut znalce. Poprvé byl zahrnut do trestního řádu až novelou číslo 48/1973 Sb., jak již bylo zmíněno v kapitole zabývající se historickým vývojem.⁸³ Stále však nešlo o jeho současnou podobu. Tato novela umožňovala jeho využití jen ve výjimečných případech. Současnou podobu institutu odborného vyjádření přinesla do našeho trestního řádu až novela číslo 265/2001 Sb., která se v oblasti dokazování začíná chovat ekonomicky. Podle ní je možno v některých zákonem stanovených případech, při volbě institutů dokazování dát přednost jednoduššímu a mnohem dostupnějšímu institutu dokazování, tedy odbornému vyjádření před do této doby téměř výlučně využívanému institutu znalce a jeho produktu, kterým je znalecký posudek. Odborné vyjádření si opatřují OČTŘ na základě ustanovení § 105 odst. 1 trestního řádu, od fyzických osob nebo právnických subjektů k tomu způsobilých s ohledem na jejich odborné znalosti spojené s vykonáváním určité specifické činnosti, pro které těmito odbornými znalostmi disponují. Odborná vyjádření je možné vyžadovat i od oddělení OKTE jednotlivých KŘ Policie ČR nebo příslušných pracovišť KÚ v Praze. Samotné odborné vyjádření má charakter a podobu listinného důkazu. V trestním řízení je způsobilé ve skutkově jednodušších případech zcela zastoupit a nahradit znalecký posudek.⁸⁴

*„Je-li k objasnění skutečnosti důležité pro trestní řízení třeba odborných znalostí, vyžádá orgán činný v trestním řízení odborné vyjádření. Jestliže pro složitost posuzované otázky takový postup není postačující, přibere orgán činný v trestní řízení a v řízení před soudem předseda senátu znalce.“*⁸⁵ *„Orgán činný v trestním řízení musí vyžádat odborné vyjádření nebo podle okolností přibrat znalce i tehdy, má-li náhodou sám odborné znalosti, kterých je třeba k objasnění takové skutečnosti.“*⁸⁶

Výběr zhotovitele odborného vyjádření je zcela na vlastním posouzení OČTŘ, kterého vybírá podle vlastního posouzení a uvážení. Sám s ohledem na okolnosti prošetřované věci zhodnotí, zda je daná osoba dostatečně odborně způsobilá

⁸³ FENYK, J., HAVLÍK, T., RŮŽIČKA, M. *Rozhodnutí a stanoviska k trestnímu řádu 1918-2004*. Praha, 2004. s. 417, Nejvyšší státní zastupitelství - 1NZn 3002/1996.

⁸⁴ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1572.

⁸⁵ JELÍNEK, J., a kolektiv. *Trestní právo procesní*. Praha, 2010. s. 396.

⁸⁶ JELÍNEK, J., a kolektiv. *Trestní právo procesní*. Praha, 2010. s. 396.

anebo má potřebné odborné předpoklady. „Při vyžadování odborného vyjádření orgán činný v trestním řízení zváží, zda osoba, od níž odborné vyjádření vyžaduje, s ohledem na svůj poměr k obviněnému, jiným osobám zúčastněným na trestním řízení nebo poměr k věci není podjata“.⁸⁷ V případě zhotovitele odborného vyjádření se může také jednat i osobu, která je zapsána jako znalec do seznamu znalců.

4.2 Formální a obsahové náležitosti odborného vyjádření

Odborné vyjádření nemá přesně stanoveny formální náležitosti žádnou právní úpravou a to jako po své obsahové stránce, tak stránce jeho vlastní formy. Není podmínkou, aby bylo vypracováno znalcem nebo znaleckým pracovištěm, ale zákon to striktně nezakazuje a je to v praxi možné. Rozhodně odborné vyjádření ve svém konečném výsledku není znaleckým posudkem a nelze jej tak chápat ani v případě, že bylo zpracováno znalcem nebo znaleckým pracovištěm. Jde tedy o odborné vyjádření tzv. osoby znalé neboli odborníka k určitému posuzované věci, problému či otázce. Typickým příkladem vyžadování odborného vyjádření je tak například vyjádření praktického lékaře, který není znalcem, v případě že jeho vyjádření se například týká rozsahu zranění poškozeného, doby předpokládané pracovní neschopnosti, či délky samotné léčby. Nejčastěji se však bude jednat odborné vyjádření z oboru ekonomiky spojené s nákupem, prodejem věcí, tedy o vyjádření prodejce jako osoby fyzické, například prodavače pro zjišťovaný sortiment například zcizeného či poškozeného zboží nebo osoby právnické například firmy jako výrobce, či servisu konkrétního zboží v určité konkrétní věci. Výsledný produkt odborného vyjádření, oslovený zpracovatel předkládá v písemné formě, a výsledek má tedy povahu listinného důkazu.⁸⁸

*„Listinnými důkazy jsou listiny, které svým obsahem prokazují nebo vyvracejí dokazovanou skutečnost, vztahující se k trestnému činu nebo k obviněnému“.*⁸⁹ Tento listinný důkaz se pak v průběhu hlavního líčení před soudem přečte. Je třeba zmínit, že *„Posudky, zprávy státních a jiných orgánů a další listiny, jimiž se provádí důkaz, se při hlavním líčení přečtou a umožní se do nich nahlédnout stranám, a pokud je to třeba, i svědkům a znalcům“.*⁹⁰

Jak již bylo zmíněno, odborné vyjádření není svázáno žádnými formálními nároky, jako je třeba znalecký posudek, u kterého jsou jednoznačně dány všechny

⁸⁷ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1567, § 105 odst. 2.

⁸⁸ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1572.

⁸⁹ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1625, § 112 odst. 2.

⁹⁰ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 2682, § 213 odst. 1.

formální náležitosti předem stanovenými pravidly. Odborné vyjádření se od znaleckého posudku liší především svou stručností. Může mít volnou formu, kde jedinou podmínkou je, že musí obsahovat jednoznačnou odpověď na požadovanou otázku nebo zjišťovaný problém, pro který bylo prvotně vyžadováno. Obvykle se v něm na úvod zmíní, k jakému případu, nebo pro jaký účel bylo jeho vyhotovení požadováno. Závěr pak musí obsahovat pojmenování a také kontakt na jeho zhotovitele. V případě, že je zapotřebí doplnit již poskytnuté odborné vyjádření nebo vznikne-li potřeba výsledku odborníka, není tato problematika nijak současným trestním řádem, ani jiným právním předpisem upravena, což je zásadní rozdíl od osoby znalce. Lze tedy předpokládat, že výsledek odborníka v trestním řízení tak bude možno uskutečnit a to jen a pouze v případě, že bylo odborné vyjádření vyžádáno od osoby znalce, který je zapsán v seznamu znalců. Před provedením tohoto výsledku, by však muselo proběhnout jeho oficiální přibrání a poučení jako osoby znalce, v důsledku čehož by však došlo k transformaci institutu odborného vyjádření v institut znalce.

Avšak vzhledem k tomu, že v jednodušších případech, při vypracování odborného vyjádření toto podává obvykle osoba fyzická nebo právnická, bude-li třeba takovou osobu vyslechnout, vyslechne se jako osoba v postavení svědka.⁹¹

4.3 Zpracovatel odborného vyjádření a jeho odměna

Zpracovatel požadovaného odborného vyjádření je v trestním řádu označován jako příslušný orgán. V praxi to obvykle znamená, že jeho zpracovatelem, může být např. ošetřující lékař, mohou to být také různé laboratoře a ústavy, vědecké a jiné instituce, vysoké školy, výrobci a prodejci, ale také osoby, které mají v požadované oblasti určité znalosti a odborné předpoklady, atd. Pro policejní praxi a pro policejní orgán působící v trestním řízení jako OČTŘ, speciálně pro obor kriminalistiky, je vydává nejčastěji KÚ Praha a pracoviště OKTE jednotlivých správ krajů Policie ČR.^{92,93}

Odměna za odborné vyjádření je zpracovateli vyplácena podle vyhlášky číslo 23/2002 Sb., Vyhláška Ministerstva spravedlnosti, kterou se stanoví výše odměny za odborné vyjádření podané na žádost OČTŘ, tak, že tato odměna činí za každou započatou hodinu práce podle celkového rozsahu a náročnosti, finanční částku

⁹¹ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1572.

⁹² MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J., *Kriminalistika 2.* Praha, 2004. s. 306.

⁹³ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1572.

v rozsahu 75,- až 125,- Kč, nestanoví-li zvláštní předpis jinak.^{94,95} Platí zde však pravidlo, že je-li o provedení odborného vyjádření požádán státní orgán, tak tento požadované odborné vyjádření předkládá OČTŘ po jeho provedení vždy bezplatně, tedy bez nároku na odměnu za jeho provedení.⁹⁶

4.4 Příklad využití odborného vyjádření v trestním řízení

S ohledem na ustanovení § 3, § 4 zákona č. 101/2000 Sb. zákon o ochraně osobních údajů⁹⁷ a dále s ohledem na ustanovení § 115 odst. 1, zákona o Policii ČR⁹⁸ nepůjde o autentické případy z policejní praxe, ale o modelové situace, které by ve skutečném životě mohly nastat. Pro seznámení s problematikou tohoto institutu a nastínění jeho praktického smyslu pro trestní řízení to postačí.

Jak již bylo v předchozích řádcích zmíněno, odborné vyjádření je z praktického hlediska pro OČTŘ nezastupitelným institutem dokazování. Pro naši demonstraci si vybereme jednu typickou modelovou situaci drobné krádeže za všechny, kterou pachatel provedl tak, že z volně dostupného společného domovního prostoru odcizil dvě odstavená horská jízdní kola, které následně prodal náhodným osobám, které potkal při svém pohybu po městě. Získané finanční prostředky, podle jeho sdělení v celkové výši 2.000,- Kč, využil pro svou potřebu. Jeho jednání bylo zaznamenáno kamerovým systémem, kterým byl dům, odkud kola odcizil vybaven, bohužel ve špatně kvalitě na to, aby mohl být záznam z kamery využit pro zadokumentování odcizených kol s ohledem na jejich technický a celkový stav v době odcizení. Jednání pachatele bylo jednoznačně prokázáno a ten se k němu plně doznal, ale máme zde problém se stanovením objektivní hodnoty odcizených věcí, tedy rozsahu způsobené škody. Vzhledem k tomu, že pachatel nebyl dosud trestán, prostor byl volně dostupný a kolo v něm nijak zajištěná, je třeba na okolnosti stanovit jednoznačně pro trestně právní kvalifikaci rozsah způsobené škody. Samotní poškození však bohužel doklady k odcizeným kolům nemají, cenu kol tak nijak nemohou doložit. Rozhodně odcizená kola mají podle jejich sdělení mnohem vyšší škodu než zmíněné 2.000,- Kč. Podle nich

⁹⁴ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1580.

⁹⁵ ČESKO. MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 23/2002 ze dne 8. ledna 2002, kterou se stanoví výše odměny za odborné vyjádření podané na žádost orgánů činných v trestním řízení. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2002, částka 010, s. 426.

⁹⁶ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1572.

⁹⁷ ČESKO. Zákon č. 101/2000 ze dne 4. dubna 2000, o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 32, s. 1521–1522.

⁹⁸ ČESKO. Zákon č. 273/2008 ze dne 17. července 2008, o Policii České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 91, s.

škoda celkově činí 10.000,-- Kč. Policejní orgán tedy musí určit rozsah škody úředním postupem.

A máme zde typickou modelovou situaci pro využití institutu odborného vyjádření. Aby byl výsledek objektivní, musí získat co možná nepodrobnější vyjádření poškozených k odcizeným kolům a to jak popisu vybavení, tak rozsahu využívání, technickému stavu v době odcizení, stáří jízdních kol, pořizovací cenu a další dostupné informace. S těmito informacemi se obrátí na odborníka, u kterého potřebné odborné předpoklady a znalosti předpokládá např. prodejce jízdních kol, firma zabývající se servisem kol, ale také bazar, který provádí výkup a prodej používaného zboží. V neposlední řadě k tomuto může také využít i moderního komunikačního prostředku, kterým je internet. Na základě tohoto odborného vyjádření, které nám pro modelovou situaci poskytne prodejce jízdních kol a ten hodnotu odcizených kol určí na základě poskytnutých informací na celkovou částku ve výši 4.700,-- Kč.

Policejní orgán, obecně OČTŘ má nyní možnost v této konkrétní modelové situaci přijmout meritorní rozhodnutí a věc v tomto případě bude kvalifikovat jako přestupek proti majetku a pachatele oznámí k projednání příslušnému správnímu orgánu pro příslušný přestupek. Ne jinak tomu je i v jiných případech. Dalo by se zde zvolit další podobné příklady modelových situací, ale jejich podstata by byla stejná.

Tabulka III. Odborné vyjádření, základní aspekty.⁹⁹

základní právní úprava	nároky na zpracovatele	časová náročnost vypracování	výsledná forma	příklad praktického využití
<ul style="list-style-type: none"> • ošetřeno obecně trestním řádem v ustanovení: • § 105 odst. 1 	<ul style="list-style-type: none"> • fyzická nebo právnická osoba, odborné pracoviště • vyžaduje jen základní znalosti z oboru nebo odborné předpoklady • odbornost obvykle vychází z praktické znalosti a činnosti • obvykle postačí k jeho vyhotovení jen základní informace případu 	<ul style="list-style-type: none"> • minimální • prakticky lze získat po domluvě ihned, na počkání • obvykle nevyžaduje jeho vyhotovení žádnou speciální přípravu a postupy (vyjma odborných vyjádření poskytovaných např. OKTE a KÚ) 	<ul style="list-style-type: none"> • písemná podoba • jednoduché potvrzení (vyjma odborných vyjádření poskytovaných např. OKTE a KÚ) • listinný důkaz 	<ul style="list-style-type: none"> • stanovení ceny zboží • obecná lékařská zpráva (rozbor krve, moči, zajištěných stop,...)

⁹⁹ Vlastní sestavení zpracované na základě předchozí kapitoly.

5 ZNALEC

5.1 Obecné vymezení a charakteristika osoby znalce

Institut dokazování v podobě osoby znalce, tlumočnicka a vlastní znaleckou činnost řeší zákon o znalcích a tlumočnících, jehož základním účelem je řádný a bezchybný výkon znalecké a tlumočnické činnosti a to při vlastním konání řízení před orgány veřejné moci, ale také i znalecké a tlumočnické činnosti prováděné v souvislosti s právními úkony fyzických nebo právnických osob. Samotný zákon pak upravuje a jednoznačně zcela konkrétně vymezuje:

- podmínky výkonu znalecké a tlumočnické činnosti;
- práva a povinnosti znalců a tlumočnicků;
- podmínky činnosti znaleckých ústavů;
- působnost ministerstva spravedlnosti a krajských soudů při výkonu státní správy znalecké a tlumočnické činnosti;
- odpovědnost za správní delikty při výkonu znalecké a tlumočnické činnosti.¹⁰⁰

Dalo by se říci, že samotný zákon o znalcích a tlumočnících směřuje k regulaci takové znalecké a tlumočnické činnosti, která slouží jako další podklad pro činnost orgánů veřejné moci (zejména soudů a orgánů veřejné správy) nebo právních úkonů dalších osob.¹⁰¹ Zákon pak doplňuje prováděcí vyhláška k zákonu o znalcích a tlumočnících. Ta v sobě zahrnuje postupu při výběru samotného znalce, tlumočnicka. Věnuje se také výpočtu náhrad, nákladů znalce, tlumočnicka vynaložených při zpracování znaleckého posudku a řeší také základní mantinely pro stanovení vlastní odměny za vyhotovení znaleckého posudku. Ve vyhlášce jsou také vymezeny obligatorní náležitosti, které je zapotřebí dodržet při zhotovení znaleckého posudku.

Institutu dokazování v podobě znalecké, tlumočnické činnosti se však věnují i ustanovení mnoha dalších, s problematikou spjatých právních norem a to třeba trestní zákoník, v samostatné speciální skutkové podstatě trestného činu podle ustanovení § 346 křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek. „Zákonodárce tímto ustanovením reaguje na nezřídka se vyskytující případy, kdy nejen v řízení před soudem či jiným státním orgánem, ale i např. v souvislosti s úvěrovou činností bank dochází k podávání značně zkreslených znaleckých posudků při oceňování nemovitostí nebo věcí movitých

¹⁰⁰DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících. Komentář*. Praha, 2009, s. 9, § 1.

¹⁰¹DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících. Komentář*. Praha, 2009, s. 9.

sloužících jako předmět zástavy. V důsledku toho úprava dopadá na všechny případy podání vědomě nepravdivého znaleckého posudku.¹⁰² Jako příklad další právní normy, která v sobě upravuje činnost znalců je možno třeba zmínit, je zcela určitě také např. ustanovení § 58 odst. 1, zákona číslo 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších změn a doplnění (dále jen „**zákon o soudnictví ve věcech mládeže**“), které se zabývá obligatorní podmínkou pro postup při zajištění vyšetření duševního stavu mladistvého pro potřebu trestního řízení. „*K vyšetření duševního stavu mladistvého se přibere znalec z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie se specializací na dětskou psychiatrii a znalec z oboru zdravotnictví nebo pedagogiky, odvětví psychologie, se specializací na dětskou psychologii.*“¹⁰³

Lze zde také zmínit i další právní předpisy, například normy řešící oblast spojenou s oceňováním majetku. Rozhodně za zmínku stojí také ustanovení zákona číslo 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších změn a doplnění (dále jen „**správní řád**“) a to zcela konkrétně ustanovení § 56 citovaného zákona, který se zabývá provedením důkazu znaleckým posudkem. „*Závisí-li rozhodnutí na posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí, které úřední osoby nemají, a jestliže odborné posouzení skutečností nelze opatřit od jiného správního orgánu, správní orgán usnesením ustanoví znalce...*“¹⁰⁴ Zcela určitě zde lze zmínit i mnohé další, ale jako poslední příklad třeba zákon číslo 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších změn a doplnění (dále jen „**občanský soudní řád**“) a jeho ustanovení § 127 odst. 1: „*Závisí-li rozhodnutí na posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí, vyžádá soud u orgánu veřejné moci odborné vyjádření. Jestliže pro složitost posuzované otázky takový postup není postačující nebo je-li pochybnost o správnosti podaného odborného vyjádření, ustanoví soud znalce...*“¹⁰⁵

5.2 Charakteristika osoby znalce

Znalec je osobou rozdílnou od procesních stran a OČTŘ. Jde o osobu, která, disponuje speciálními znalostmi, dovednostmi v určitém oboru lidské činnosti,

¹⁰² ŠÁMAL, P., a kolektiv. *Trestní zákoník II., § 140 až 421. Komentář.* Praha, 2010, s. 2959.

¹⁰³ ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A., HRUŠÁKOVÁ, M., ŠÁMALOVÁ, M. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže.* Praha, 2011, s. 513.

¹⁰⁴ JEMELKA, L., PONDĚLÍČKOVÁ, K., BOHADLO, D. *Správní řád. Komentář.* Praha, 2013, s. 268, § 56.

¹⁰⁵ ČESKO (ČESKOSLOVENSKO). Zákon č. 99/1963 ze dne 4. prosince 1963, občanský soudní řád. In *Sbírka zákonů, Česká republika.* 1963, částka 56, s. 397.

kteřou OČTŘ přibírá za účelem, aby na základě těchto svých odborných znalostí a dovedností objasnila skutečnosti důležité pro trestní řízení.¹⁰⁶ Znalce lze podle současné trestně právní úpravy přibrat v kterémkoliv stádiu trestního řízení.¹⁰⁷ Osobě znalé, je to z předešlých řádků zcela jasné a nemá s tímto vysvětlením žádný problém, ale jak je to však ve skutečnosti? Laik se velmi často dopouští omylu a zaměňuje mylně osobu znalce za experta. Jsou to však dva zcela rozdílné pojmy a také osoby s jiným posláním. Rozhodně je třeba tyto osoby od sebe důsledně rozlišovat.

Základním rozdílem výsledku činnosti experta a znalce je v tom, že výsledek práce experta je ve většině případů určen subjektům, kterým je hodnocená a zkoumaná problematika blízká. Nejde jen o výsledek práce speciálně z jeho oboru, ale i o práci oborů navazujících. Hlavním základním článkem práce experta, je jen základní úvaha. Pro zpracování výsledku své práce, si pak expert podklady může opatřovat jakýmkoliv způsobem, který sám uzná a bude považovat pro posuzovaný problém a případ za vhodný a pro něj dostupný. Smyslem a hlavním úkolem práce znalce a jeho výsledného produktu, kterým je znalecký posudek, je převést jeho závěry do formy, která srozumitelná a pochopitelná nejen pro OČTŘ, ale i pro ostatní subjekty, kterých se jeho výsledek práce dotýká, tedy zjednodušeně řečeno, své výsledky a z nich vyvozené závěry musí mít zcela srozumitelnou podobu, která je lehce pochopitelná i laikovi. Jeho postupy použité při výkonu své znalecké činnosti musí být zcela jednoznačně v přímém souladu se zásadami procesního řízení, které ve své finální podobě upravuje trestní řád. Pro výkon své vlastní znalecké činnosti musí být znalec vybaven pro svůj obor působnosti potřebnými znalostmi, ale musí také znát širší okolnosti a souvislosti, které se z hlediska práva k posuzované věci vztahují, potřeby OČTŘ.¹⁰⁸ Měly by mu být známy také důsledky, které jeho znalecký posudek bude v konečné fázi mít v samotném trestním řízení. Mezi zvláštní kvalifikace znalce je třeba vedle potřebných znalostí, ale také zkušeností z požadované oblasti, vědního, technického či jiného oboru, zařadit znalost nezbytných poznatků, způsobů a možností využitelných postupů, metod a prostředků uplatnění znalcových odborných znalostí v trestním řízení. Zaměřených zejména také na dodržování základních principů trestního řízení, zejména pak v oblasti vlastního dokazování. Znalce v trestním řízení lze v českém právním řádu v současnosti charakterizovat tímto způsobem:

¹⁰⁶ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1569.

¹⁰⁷ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1571.

¹⁰⁸ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1569.

- znalec v trestním řízení není procesní stranou a nemá procesní postavení svědka;
- znalec podává znalecký posudek v trestní věci, s jejímiž skutečnostmi nemůže být seznámen jako svědek nebo zúčastněná osoba a se skutečnostmi se seznamuje až dodatečně v rámci probíhajícího trestního řízení. Výslech znalce v trestním řízení jako procesní úkon, je prováděn podle speciálního ustanovení, kterým je § 108 trestního řádu, který případy výslechu znalce řeší v jednotlivých odstavcích např. podle odst. 1 takto: „*Vypracoval-li znalec posudek písemně, stačí, aby se při výslechu naň odvolal a jej stvrdil. Nebyl-li posudek vypracován písemně, nadiktuje jej znalec při výslechu do protokolu.*¹⁰⁹ Následující odstavce citovaného paragrafu se pak zabývají okolnostmi, které mohou vzniknout v případě přibrání dvou a více znalců a to z hlediska na výsledek jejich práce, vypracovaného znaleckého posudku, kdy tyto mohou být stejné, pak mají možnost se sami rozhodnout, který z nich bude prezentovat jejich výsledky v rámci výslechu. V případě, že se však bude jednat o výsledky rozdílné, platí obligatorní pravidlo, že musí být vyslechnut ke svým výsledkům a jejich vysvětlení každý z přibrávaných znalců sám. Podle odstavce 3 citovaného paragrafu lze od výslechu znalce v přípravném řízení upustit, a to v případě, pokud nemá policejní orgán ani státní zástupce o výsledku písemně podaného znaleckého posudku pochybnosti.;¹¹⁰
- znalec musí být před započatím samotného výslechu poučen podle speciálního ustanovení, kterým je v tomto případě ustanovení § 106 trestního řádu: „... *Znalec musí být též poučen o významu znaleckého posudku z hlediska obecného zájmu a o trestních následcích křivé výpovědi a vědomě nepravdivého znaleckého posudku; ...*“¹¹¹;
- při vypracování znaleckého posudku má znalec právo na zvláštní součinnost OČTŘ podle ustanovení § 107 trestního řádu – „*Znalci, který je pověřen úkonem, se poskytnou potřebná vysvětlení ze spisu a vymezí se jeho úkoly. Přitom je třeba dbát toho, že znalci nepřísluší provádět hodnocení důkazů a řešit právní otázky. Je-li toho k podání posudku třeba, dovolí se znalci nahlédnout do spisů nebo se mu spisy zapůjčí.*“¹¹²;
- vypracovaný znalecký posudek je pak zvláštním druhem důkazu v trestním řízení a to podle ustanovení § 89 odst. 2 trestního řádu, který hovoří mimo jiné o skutečnosti, že: „*Za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci, zejména výpovědi obviněného a svědků, znalecké posudky, věci a listiny důležité pro trestní*

¹⁰⁹ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1599, § 108.

¹¹⁰ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1599-1601.

¹¹¹ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1588, § 106.

¹¹² ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1588, § 106

řízení a ohledání.“¹¹³ Obecně podle tohoto ustanovení také platí, že každá ze zúčastněných stran může případný důkaz navrhnout, ale také vyhledat nebo předložit. Není zde podmínkou, aby důkaz vyhledal nebo vyžádal vždy OČTŘ. Takto získaný důkaz (znalecký posudek), je OČTŘ hodnocen stejně tak, jako by se jednalo o kterýkoliv jiný důkaz.¹¹⁴

Příbráný znalec je ze zákona povinen svou znaleckou činnost vykonávat samostatně. Jestliže je to důležité k posouzení některé z dílčí části posudku v rámci stejného oboru nebo některé z jeho dílčí části a otázek z jiného oboru, které slouží jako podklady pro vypracování požadovaného znaleckého posudku, si může ze zákona, znalec přibrat konzultanta.¹¹⁵ Vypracovaný znalecký posudek je však jedním celkem, tedy i za část, které případně vypracoval konzultant, či konzultanti, zodpovídá vždy znalec sám.

5.3 Příbrání znalce a obligatorní případy jeho přibrání

OČTŘ může žádat v trestním řízení vypracování znaleckého posudku. Je to jeho zákonné oprávnění, které je obsaženo v trestním řádu, konkrétně v ustanovení § 105 odst. 1 trestního řádu. ... *“Jestliže pro složitost posuzované otázky takový postup není postačující, přibere orgán činný v trestním řízení znalce...”*¹¹⁶ Znalce, jak již bylo zmíněno, může OČTŘ přibrat v kterémkoliv stadiu trestního řízení, tedy ještě ve stadiu prověřování, tedy v rámci postupu před zahájením trestního stíhání nebo v řízení vykonávacím. Od novely trestního řádu, která byla provedena zákonem číslo 265/2001 Sb., je možno vyžadovat znalecké posudky před zahájením trestního stíhání, aniž by se muselo jednat o neopakovatelný nebo neodkladný úkon a OČTŘ je přibrán příslušný znalec tak zvaným opatřením.¹¹⁷ Za zmínku zde stojí, že do této novely trestního řádu byl znalec přibrán usnesením. Oba způsoby se od sebe zásadně liší. Zatímco v případě usnesení, byla možnost podání opravného prostředku v podobě podáním stížnosti proti usnesení, která však v případě přibrání znalce opatřením neexistuje. Opatření je totiž rozhodnutí orgánu *sui generis* (latinské rčení znamenající „svého druhu“, používané v případě, chceme-li zdůraznit specifický ráz nějaké věci), proti němuž je stížnost nepřipustná. Možnost podání stížnosti proti opatření OČTŘ

¹¹³ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1309, § 89 odst. 2.

¹¹⁴ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1347.

¹¹⁵ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1900, § 157 odst. 3.

¹¹⁶ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1567, § 105 odst. 1.

¹¹⁷ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1933, § 158 odst. 3, písm. b).

již není, ale v daném případě zde existuje možnost vznést námitku proti osobě znalce, jeho odbornému zaměření a proti formulaci otázek, kterou umožňuje ustanovení § 105 odst. 3 trestního řádu. Zcela zásadním rozdílem mezi opatřením a usnesením je v možnosti podání opravného prostředku, který v případě usnesení byl možný, ale v případě opatření nikoliv.¹¹⁸

Obecně platí, že OČTŘ přibírá podle současně platného trestního řádu k výkonu znalecké činnosti obvykle znalce jednoho. Vedle toho však trestní řád pamatuje na speciální případy, kdy taxativně uvádí naopak případy, kdy je OČTŘ obligatorně povinen přibrat znalce vždy anebo k výkonu znalecké činnosti přibrat dokonce znalce dva. Jedná se o případy prohlídky a pitvy mrtvoly¹¹⁹ a také v případě vyšetření duševního stavu obviněného¹²⁰. Půjde-li pak o případ prohlídky a pitvy mrtvoly, musí být vždy přibráni znalci dva. V případě, že půjde o vyšetření duševního stavu obviněného, musí být přibrán vždy znalec z oboru psychiatrie.¹²¹ Půjde-li pak o vyšetření duševního stavu mladistvého obviněného, musí se přibrat obligatorně znalci dva, a to vždy z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie se specializací na dětskou psychiatrii, a znalec z oboru zdravotnictví nebo pedagogiky, odvětví psychologie, se specializací na dětskou psychologii.¹²² „*Jestliže jde o objasnění skutečnosti zvláště důležité, je třeba přibrat znalce dva. Dva znalce je třeba přibrat vždy, jde-li o prohlídku a pitvu mrtvoly. K prohlídce a pitvě mrtvoly nesmí být přibrán jako znalec ten lékař, který zemřelého ošetřoval pro nemoc, která bezprostředně smrti předcházela.*“¹²³ Vyjma prohlídky mrtvoly a vyšetření duševního stavu obviněného, je přibrání znalce záležitostí fakultativní a závisí na rozsahu odborných problémů, jejich významu a závažnosti. Zcela určitě také i na uvážení OČTŘ, kteří jsou vedeni snahou, dojít ke správnému závěru a rozhodnutí, tedy zda mají či nemají znalce přibrat. Pokud by šlo o případ, kdy mají být obligatorně přibráni znalci dva, ale došlo by nesprávně k přibrání znalce jednoho, znamenalo by to absolutní neúčinnost důkazu.¹²⁴

Za určitých okolností může mít také přibrání znalce charakter neodkladného a neopakovatelného úkonu, který ustanovení § 160 odst. 4 trestního řádu vymezuje

¹¹⁸ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1575-1576.

¹¹⁹ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1643, § 115.

¹²⁰ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1647, § 116.

¹²¹ JELÍNEK, J., a kolektiv. *Trestní právo procesní.* Praha, 2010, s. 396.

¹²² ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A., HRUŠÁKOVÁ, M., ŠÁMALOVÁ, M. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže.* Praha, 2011, s. 513.

¹²³ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1567, § 105 odst. 4.

¹²⁴ JELÍNEK, J., a kolektiv. *Trestní právo procesní.* Praha, 2010, s. 397.

takto: „*Neodkladným úkonem je takový úkon, který vzhledem k nebezpečí jeho zmaření, zničení nebo ztráty důkazu nesnese z hlediska účelu trestního řízení odkladu na dobu, než bude zahájeno trestní stíhání. Neopakovatelným úkonem je takový úkon, který nebude možno před soudem provést.*“¹²⁵ Takový to úkon pak samotný nelze provést až při vlastním řízení před soudem. Jako možný typický příklad provedení neodkladného a neopakovatelného úkonu, ještě v rámci prověřovacího řízení, lze uvést například pitvu nalezené mrtvoly, která je již ve značném stádiu hnilobného procesu a rozkladu. V případech, kde se uplatní zmíněný postup, musí OČTŘ odůvodnit charakter neodkladnosti a neopakovatelnosti pro provedení takového to úkonu ještě před samotným zahájením trestního stíhání.¹²⁶

Vznik osoby znalce zapsaného v seznamu znalců a znalec přibraný ad hoc

Jak již bylo několikrát zmíněno, činnost osoby znalce je upravena podle speciálního zákona, kterým je zákona o znalcích a tlumočnících. Podle tohoto zákona pak činnost znalce mohou vykonávat:

- znalci zapsaní do seznamu znalců a tlumočnicků;¹²⁷
- ústavy a jiná pracoviště specializovaná na provádění znalecké činnosti, ale také vědecké ústavy, vědecké instituce a vysoké školy.¹²⁸

Znalce a tlumočnický pro jednotlivé obory, jazyky, po splnění stanovených podmínek, jmenuje ministr spravedlnosti nebo předseda krajského soudu a to v rozsahu, pro který byl ministrem spravedlnosti pověřen.¹²⁹ Vybrání kandidáti poté skládají slib znalce, který zní: "*Slibuji, že při své znalecké (tlumočnické) činnosti budu přesně dodržovat právní předpisy, že znaleckou (tlumočnickou) činnost budu konat nestranně podle svého nejlepšího vědomí, že budu plně využívat všech svých znalostí a že zachovám mlčenlivost o skutečnostech, o nichž jsem se při výkonu znalecké (tlumočnické) činnosti dozvěděl.*"¹³⁰

Subjekty, které se podrobily shora uvedenému procesu a splnily všechny zákonem stanovené podmínky, jsou zapsány již jako znalci a tlumočníci do seznamu znalců a tlumočnicků, který je veden v souladu se zákonem o znalcích a tlumočnících.¹³¹ U ministerstva spravedlnosti je veden ústřední, komplexní seznam znalců a tlumočnicků,

¹²⁵ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 2055, § 160 odst. 4.

¹²⁶ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 2076-2081.

¹²⁷ DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících. Komentář.* Praha, 2009, s. 12, § 2, odst. 1.

¹²⁸ DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících. Komentář.* Praha, 2009, s. 140, § 21.

¹²⁹ DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících. Komentář.* Praha, 2009, s. 20-24, § 4, §5.

¹³⁰ DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících. Komentář.* Praha, 2009, s. 30, § 6.

¹³¹ DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících. Komentář.* Praha, 2009, s. 42, § 7.

ale také ústavů, odborných pracovišť, specializujících se na znaleckou činnost, ale také seznam vědeckých ústavů, institucí a vysokých škol, které lze požádat o vypracování znaleckého posudku na základě prováděcí vyhlášky k zákonu o znalcích a tlumočnících.¹³² Z tohoto komplexního a ústředního seznamu se vytvářejí tak jakési dílčí seznamy, které jsou vedeny jednotlivými krajskými soudy. Do těchto seznamů jsou samotní znalci a tlumočníci, ale také ústavy a odborné instituce zapisování podle místa trvalého bydliště a působišť.

Zákon pak pamatuje na případy, kdy znaleckou činnost mohou také vykonávat i znalci a tlumočníci, kteří nejsou zapsáni do již výše zmiňovaných seznamů.¹³³ V takovémto případě hovoříme o přibrání znalce *ad hoc*.¹³⁴ Znalcem nebo tlumočnickem tak může být ustanovena i osoba, která není zapsána do seznamu a má potřebné odborné předpoklady pro to, aby podala znalecký posudek nebo provedla tlumočnický úkon, a tato s ustanovením vyslovila souhlas v případě:

- že není pro některý obor (jazyk) znalec (tlumočník) do seznamu zapsán;
- nemůže-li znalec (tlumočník) zapsaný do seznamu úkon provést;
- jestliže by provedení úkonu znalcem (tlumočnickem) zapsaným do seznamu bylo spojeno s nepřiměřenými obtížemi nebo náklady.

I takovým způsobem *ad hoc* ustanovený znalec nebo tlumočník, je povinen stejně jako znalec nebo tlumočník vedený v seznamu, dodržovat povinnosti a zákonný postup stanovený podle zákona o znalcích a tlumočnících a prováděcí vyhlášky k tomuto zákonu. Rovněž musí dodržovat i další povinnosti znalce nebo tlumočnicka, které jsou stanoveny v procesních předpisech.¹³⁵

Pomůcky a předměty, které jsou užívány při výkonu činnosti znalce, tlumočnicka

Pro výkon své činnosti, znalci a tlumočníci zapsaní do seznamu používají pomůcky, které jsou pro výkon jejich činnosti obligatorně stanoveny prováděcí vyhláškou k zákonu o znalcích a tlumočnících. V tomto případě se jedná o následující pomůcky:

- znalecká a tlumočnická pečeť, která musí splňovat obecné náležitosti a obsah, který je daný vyhláškou k zákonu o znalcích a tlumočnících. Jedná se o kulatou pečeť

¹³² ČESKO (ČESKOSLOVENSKO). MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 ze dne 17. Dubna 1967, k provedení zákona o znalcích a tlumočnících. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1967, částka 014, s. 131, § 6

¹³³ DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících. Komentář*. Praha, 2009, s. 12, 140, § 2, § 21.

¹³⁴ DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících. Komentář*. Praha, 2009, s. 151, § 24 odst. 1.

¹³⁵ DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících. Komentář*. Praha, 2009, s. 153.

jednotného vzhledu, na které je vyobrazen státní znak, obsahuje jméno znalce či tlumočnicka s uvedením funkce. U tlumočnicků se uvádí také jazyk nebo jazyky, které jsou předmětem jeho tlumočnické činnosti¹³⁶;

- znalecký a tlumočnický deník, který je veden jednotným způsobem opět v souladu s vyhláškou k zákonu o znalcích a tlumočnících. Deník je veden o veškerých provedených úkonech, které jsou spojeny s činností znalce, tlumočnicka. Deník je tvořen pevně spojenými listy, které jsou průběžně číslovány. Tyto s uvedením jejich počtu opatří Krajský soud pečeti a občasnými prohlídkami kontroluje jeho řádnost vedení, dohled provádí ministerstvo spravedlnosti).¹³⁷

5.4 Znalecký posudek

Jak již bylo několikrát zmíněno, výsledným produktem činnosti znalce je znalecký posudek.

*„Znalecký posudek je samostatným důkazním prostředkem, kterým si orgány činné v trestním řízení nebo strany opatřují od osob nebo orgánů k tomu zvláště odborně způsobilých - znalců -, odborné skutkové poznatky.“*¹³⁸

Obecně platí, že znalec svůj znalecký posudek z pravidla vyhotovuje v písemné podobě, kdy všechny jeho náležitosti, skladba, forma apod. jsou stanoveny v příslušných ustanovení prováděcí vyhlášky k zákonu o znalcích a tlumočnících a bylo by tak zcela zbytečné, se jimi nyní zabývat. K tomuto postačí konstatování, že znalecký posudek má přesně stanovený výsledný formát.¹³⁹ Při jeho vypracování se příbrný znalec musí těchto postupů držet a nemůže se soustředit pouze na sdělení zjištěného závěru, ke kterému při svém zkoumání došel. Další z podmínek je, že ve svém znaleckém posudku musí také uvést veškeré skutečnosti, se kterými byl v rámci přípravy seznámen, ale musí také uvést a vysvětlit postup, který použil při zpracování svého posudku. V posudku musí být také uvedena zjištění a skutečnosti, o která se jeho

¹³⁶ ČESKO (ČESKOSLOVENSKO). MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 ze dne 17. Dubna 1967, k provedení zákona o znalcích a tlumočnících. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1967, částka 014, s. 131, § 7.

¹³⁷ ČESKO (ČESKOSLOVENSKO). MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 ze dne 17. Dubna 1967, k provedení zákona o znalcích a tlumočnících. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1967, částka 014, s. 131, § 8.

¹³⁸ ČÍSAŘOVÁ, D., FENYK, J., KLOUČKOVÁ, S. a kolektiv. *Trestní právo procesní*. Praha, Linde Praha, a.s., 2006, s. 352.

¹³⁹ ČESKO (ČESKOSLOVENSKO). MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 ze dne 17. Dubna 1967, k provedení zákona o znalcích a tlumočnících. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1967, částka 014, s. 132, § 13 odst. 3, 4.

závěr vyhotoveného posudku opírá. To vše je důležité pro možnost v případě potřeby, podaný znalecký posudek prozkoumat a zjistit jeho případné vady.¹⁴⁰

Znalci v rámci zpracování znaleckého posudku nelze stanovit jako úkol obstarat pro účely trestního řízení důkazní prostředky a to proto, že znalec nemůže sám provádět jakékoliv vyšetřovací či procesní úkony, i přesto, že by je prováděl při vypracování či potvrzení posudku, není totiž OČTŘ. Musí vycházet z materiálů shromážděných ve spise, který mu byl poskytnut k nahlédnutí či zapůjčen orgánem činným v trestním řízení. Nepřísluší mu také provádět jakékoliv hodnocení důkazů a to ani z hlediska jejich věrohodnosti, ale také zda skutečnost, o které podává svůj posudek, je prokázána.¹⁴¹ V případech, kdy závěr znalce závisí na možnosti, která ho vede k situaci, že se ve svém posudku opírá o nějaký důkaz, nebo o více důkazů, vzájemně si odporujících, musí na tuto skutečnost ve svém posudku upozornit a závěr, který na základě zkoumání těchto důkazů učinil, pak musí zpracovat pro všechny skupiny důkazů. Ve svém posudku, musí zpracovat svá stanovisko ke všem možným alternativám. Nemůže preferovat je jednu skupinu důkazů. V těchto případech se bude vždy jednat pouze o stanovisko znalecké, a toto nemůže obsahovat znalcovu jakékoliv vyjádření o věrohodnosti jednotlivých informací. Pokud však z podaných rozporných výpovědí je jednoznačně zřejmé, že je některá z nich nepravděpodobná, z důvodu že je například odporuje přírodním nebo fyzikálními zákonnostem, na tuto skutečnost ve svém posudku upozorní a doloží svá tvrzení svými zjištěními.

Znalec ve svém posudku v žádném případě neprovádí a nemůže provádět svůj vlastní hodnotící závěr, který by se vyjadřoval k pravdivosti či nepravdivosti některých z podaných výpovědí, ten přísluší až k provedení OČTŘ.¹⁴² Znalec zpracovává posudek vždy z hlediska svých odborných znalostí, pro které byl ke zpracování přibrán a které přísluší do jeho oboru a rozsahu působnosti. V případě, že při zpracování využil podklady jiné, než ty, které mu předložil OČTŘ a které získal ze spisového materiálu, musí vždy uvést jejich zdroj. Příkladem znalcem nejčastěji používaných postupů a podkladů, lze uvést například různé měření, protokolace zjištění, fotografování a fotogrammetrie, filmová dokumentace, videozáznamy, odběr vzorků, ohledání, experimenty (vyšetřovací a znalecké). Znalec zpracovává posudek jen o tak zvaných otázkách skutkových, proto mu nepřísluší se zabývat odbornými právními otázkami.

¹⁴⁰ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1603-1604, § 109.

¹⁴¹ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1592-1594, § 107.

¹⁴² ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1595, § 107.

Toto patří do kompetence OČTŘ, kterým v trestním řízení přísluší až provedení právního posouzení celé věci. Znalec se také nesmí vyjadřovat k otázkám možné viny nebo nevin, nesmí se ve svém posudku vyslovit, k přičetnosti obviněného v době spáchání činu, nebo ke skutečnosti, že poranění, které utrpěl poškozený je těžkou újmou na zdraví a podobně. Znalec má ve svém posudku jednoduše řečeno jen objasnit skutečnosti, které jsou důležité pro možnost přijetí takového rozhodnutí OČTŘ.¹⁴³ Důkazní význam má jen ten posudek, kde jsou znalce provedené závěry formulovány jednoznačně a ne jen jako možné či pravděpodobné. Znalec má však možnost, aby svůj posudek, kdy mu skutkový stav nedovoluje stanovit jen jedno možné řešení, zpracoval v podobě alternativních odpovědí.

Znalecký posudek, je podáván zpravidla písemně. V případě potřeby výsledku znalce v trestním řízení a zejména pak při řízení před soudem postačí, aby se při vlastním výsledku na něho odvolal, a takto jej stvrdil. Existuje také případy, že posudek nebyl vypracován písemně, a v tomto případě, jej znalec nadiktuje při svém výsledku přímo do protokolu. V případě, že bylo přibráno více znalců, posudek podá ten znalec, kterého ostatní určili; různí-li se však závěry těchto znalců, musí být vyslechnut každý zvlášť.¹⁴⁴ Vzhledem k tomu, že jedna ze zásad trestního řízení je ústnost, což znamená skutečnost, že jednání před soudem je ústní, proto vedle písemné formy znaleckého posudku, je k soudnímu jednání znalec, který posudek zhotovil osobně zván. Jde o to, aby před soudem ústně sdělil výsledky své znalecké činnosti zadokumentované ve svém písemně předkládaném posudku. Také je to pro případ, jestliže se vyskytly v tomto znaleckém posudku pohybnosti o předkládaných výsledcích znaleckého zkoumání, mohl být vyslechnut soudem jako znalec. Vzhledem k zásadě ústnosti a bezprostřednosti může dojít ke čtení písemného znaleckého posudku, ale také protokolu o výpovědi svědka, znalce, obžalovaného v průběhu hlavního líčení a veřejného zasedání o odvolání jen za podmínek, které stanovuje obligatorně trestní řád jednotlivě pro ten který z uvedených případů zvlášť.¹⁴⁵

Je třeba zde uvést, že jednou z dalších zásadních podmínek, je, že znalecký posudek musí vypracovat vždy ten OČTŘ zvolený znalec sám, vyjma okolností pomoci, kterou umožňuje znalci zvolit taxativně trestní řád. Znalecký posudek, který nevypracoval vybraný a pověřený znalec, ale vypracovala jej pod jeho jménem jiná

¹⁴³ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1593-1596, § 107.

¹⁴⁴ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1599-1601, § 108.

¹⁴⁵ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 2635, § 211 odst. 5.

osoba, která nebyla přibrána do trestního řízení OČTŘ jako znalec, nelze použít jako důkazní prostředek.¹⁴⁶

Vzhled a obligatorní náležitosti znaleckého posudku

Samotný znalecký posudek podobně jako vlastní činnost znalce či tlumočníka je definován prováděcí vyhláškou k zákonu o znalcích a tlumočnících¹⁴⁷ a obligatorně se v písemné podobě skládá z těchto následujících částí:

- a) z titulní strany;
- b) z nálezů;
- c) z posudku;
- d) ze znalecké doložky.

- ad a) znalecký posudek musí mít titulní stranu, zde je uvedeno, kdo ho vypracoval; kdo (který orgán) si vypracování znaleckého posudku vyžádal; důvod proč bylo jeho vypracování vyžadováno a kdy; pořadové číslo posudku, pod kterým je v příslušném kalendářním roce znalec vyhotovil; počet listů posudku; počet vyhotovených výtisků; obsah posudku a vyhotovené přílohy.

- ad b) je předepsán předpisem, jeho důležitost je v následujícím: vypracovaný znalecký posudek se stává přezkoumatelným, je-li zcela zřejmé, jaké podklady znalec při své práci měl k dispozici; při stvrzování posudku má znalec pro sebe podklad o stavu spisu, jaký byl v době, kdy posudek zpracovával.

- ad c) posudek obvykle obsahuje:

- na začátku posudkové části uvedení přesného zadání zadaného znaleckého úkolu;
- je vhodné po uvedení úkolu specifikovat, jaké znalecké postupy povedou ke splnění zadaného cíle;
- následuje část, ve které se znalec zabývá jednotlivými úkoly, při jejich zpracování používá obecně známé a srozumitelné výrazy, kdy v případě že využívá nějaký odborný termín, musí být tento termín srozumitelně a významově vysvětlen (obdobně je tomu i v případech použitých zkratk);
- v případě větší obsáhlosti posudkové části, se na konci všechny důležité dílčí závěry shrnou a zkoumaný děj se přehledně přepíše;¹⁴⁸

¹⁴⁶ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1569.

¹⁴⁷ ČESKO (ČESKOSLOVENSKO). MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 ze dne 17. Dubna 1967, k provedení zákona o znalcích a tlumočnících. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1967, částka 014, s. 132, § 13.

¹⁴⁸ DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících. Komentář.* Praha, 2009, s. 93-95.

- závěr se vypracovává vždy i v případě, kdy znalec během svého zkoumání zjistil skutečnosti, které by mohly být důležité pro následné rozhodování a na které nebyl prvotně tázán;
- v případě existence alternativních řešení je tyto potřeba uvádět u jednotlivých výsledků, ke které alternativně výsledek patří;
- závěr posudku obsahuje prvotně zadané otázky a odpovědi na ně tak, jak vplynuly ze zkoumání ve vlastní posudkové části; odpovědi musí být úplné a poskytující odpověď v celém svém rozsahu; pro případ, že na položenou otázku neexistuje z nějakého důvodu odpověď, třeba z nedostatku poskytnutých informací, neexistence příslušného postupu či metody, apod., absenci odpovědi i s uvedením konkrétních důvodů toto znalec uvede.
- ad d) na poslední stranu písemného posudku připojí znalec znaleckou doložku, která obsahuje: označení seznamu, v němž je znalec pro výkon své činnosti zapsán, pro jaký obor je oprávněn podávat posudky, číslo položky, pod kterou je úkon zapsán v jeho znaleckém deníku.

V písemném posudku, musí znalec, který posudek vyhotovil, očíslovat jednotlivé strany, posudek sešít sešivací šňůrou, která je připevněna jako součást k poslední straně posudku a tuto přetisknout znaleckou pečetí. Na poslední straně písemného posudku pak připojí již výše zmíněnou znaleckou doložku. Pokud podává znalec svůj posudek ústně přímo do protokolu, musí uvést všechny tyto údaje, které normálně obsahuje zmiňovaná znalecká doložka.¹⁴⁹

Odměna za znalecký posudek – znalečné

Odměna znalců a tlumočnicků za provedení jejich znalecké, tlumočnické činnosti je upravena obecně:

- zákonem o znalcích a tlumočnících;
- prováděcí vyhláškou k zákonu o znalcích a tlumočnících;
- trestním řádem.¹⁵⁰

Odměně za znalecký posudek se také říká znalečné, kterým se rozumí finanční odměna, ale také náhrada nákladů znalci spojených s vyhotovením znaleckého posudku. Její výše se stanoví podle náročnosti vykonané znalecké, tlumočnické činnosti a také podle míry vynaložených a potřebných odborných znalostí, které k podání

¹⁴⁹ DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících. Komentář*. Praha, 2009, s. 93-95.

¹⁵⁰ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III*. Praha, 2013, s. 1614-1617, § 111 odst. 2, 3.

posudku znalec vynaložil a to za jednu hodinu práce.¹⁵¹ Celková výše znalečného, odměny znalci se postupuje takto:

- v případě vyžádání znaleckého posudku OČTŘ se stanovuje výše přiznané odměny podle počtu hodin i těch započatých, za které došlo k vypracování předkládaného znaleckého posudku a podle náročnosti posudku;
- v zbylých případech jsou stanoveny odměny, znalečné na základě dohody, kterou uzavírá dožadující strana se zvoleným znalcem;

a to ve výši 100 až 350,- Kč za jednu hodinu práce.¹⁵² Nárok na náhradu nákladů a nárok na svou odměnu za vyhotovený znalecký posudek musí znalec, vyúčtovat společně s podaným znaleckým posudkem. Vlastní výše odměny, znalečného je určena trestním řádem.¹⁵³ Znalečné je třeba uhradit bez zbytečného odkladu, a to ihned po jeho přiznání nejpozději do 30 dnů.¹⁵⁴

Ukončení činnosti, odvolání a zánik osoby znalce

Osobou znalce odvolává a jeho vyškrtnutí ze seznamu znalců k provádění další znalecké činnosti provádí ten, který znalce k výkonu znalecké činnosti jmenoval. Jedná se o Ministerstvo spravedlnosti, ale také předsedu Krajského soudu. Znalec je odvolán z výkonu své funkce okamžikem doručení rozhodnutí o odvolání. Od této chvíle již není znalcem a nemůže tak vykonávat znaleckou činnost ba ani dokončit své posudky, které měl zadány k vypracování. Musí odevzdat spisové materiály od nedokončených posudků, provést uzavření a navrácení deníku i s pečeti Krajskému soudu, u kterého byl zapsán v seznamu znalců nebo Ministerstvu spravedlnosti České republiky. Proti odvolání z výkonu znalecké činnosti, dokonce ani proti jmenování, není opravných prostředků. V případě odvolání i jmenování se jedná o jednostranný akt, proti němuž není žádného opravného prostředku. Jako příklad pro tento postup lze ve smyslu platného zákona o znalcích a tlumočnících uvést případy, jestliže:

- bude dodatečně zjištěno, že znalec (tlumočník) nesplňuje některou z podmínek pro jeho jmenování, anebo jestliže tyto podmínky odpadly;

¹⁵¹ ČESKO (ČESKOSLOVENSKO). MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 ze dne 17. Dubna 1967, k provedení zákona o znalcích a tlumočnících. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1967, částka 014, s. 132, § 16.

¹⁵² ČESKO. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. Vyhláška ministra spravedlnosti č. 432/2002 ze dne 1. října 2002, kterou se mění vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů, a vyhláška č. 312/1995 Sb., kterou se stanoví paušální částka nákladů trestního řízení. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2002, částka 152, s. 8200.

¹⁵³ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1614-1617, § 111 odst. 2.

¹⁵⁴ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1614-1617, § 111 odst. 3.

- po jmenování nastaly skutečnosti, pro které znalec (tlumočník) nemůže svou činnost dlouhodobě pro zdravotní nebo jiné závažné důvody vykonávat;
- znalec (tlumočník) přes výstrahu neplní nebo porušuje své povinnosti;
- pokud organizace, u níž je znalec (tlumočník) zaměstnán, prokáže, že mu znalecká činnost brání v řádném výkonu povinností vyplývajících z pracovního poměru;
- pokud znalec (tlumočník) požádá o své odvolání.¹⁵⁵

Činnost znalce (tlumočníka) zaniká také smrtí znalce nebo prohlášením za mrtvého. Zákon však neupravuje maximální věkovou hranici znalců a tak jeho činnost, pokud se jedná o některý ze shora uvedených případů, je prakticky doživotní.

5.5 Příklad využití institutu znalce v trestním řízení

S ohledem na ustanovení § 3, § 4 zákona č. 101/2000 Sb. zákon o ochraně osobních údajů¹⁵⁶ a dále s ohledem na ustanovení § 115 odst. 1, zákona o Policii ČR¹⁵⁷ nepůjde o autentické případy z policejní praxe, ale o modelové situace, které by ve skutečném životě mohly nastat. Pro seznámení s problematikou tohoto institutu a nastínění jeho praktického smyslu pro trestní řízení to postačí.

1) Půjde o modelovou situaci dopravní nehody, při které byl využit znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví soudní lékařství a z oboru doprava silniční a městská, odvětví posuzování příčin dopravních nehod.

Pro nastínění problematiky jsem zvolil variantu modelové situace dopravní nehody, která se odehrála mezi osobním motorovým vozidlem a chodcem, za níže smyšlených okolností. Chodec po střetu s osobním motorovým vozidlem utrpěl smrtelné zranění, kterému na místě podlehl.

K dopravní nehodě došlo ve večerních hodinách, na neosvětleném místě mimo obec, v přehledném úseku, ve kterém je maximálně povolená rychlost 70 km/hod. Den nehody byl všedním dnem za zcela příznivých povětrnostních podmínek. V úseku silnice, kde došlo k dopravní nehodě, nebyl policejním šetřením zjištěn příliš velký provoz a nebyli zjištěni žádní svědci. Řidič vozidla, který se s chodcem střetl, uvedl, do policejního protokolu, že v úseku jel maximálně povolenou rychlostí to je 70 km/hod. a nejednou ucítil náraz do přední části vozidla. Po tomto nárazu začal

¹⁵⁵ DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících. Komentář*. Praha, 2009, s. 130, §20.

¹⁵⁶ ČESKO. Zákon č. 101/2000 ze dne 4. dubna 2000, o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 32, s. 1521–1522.

¹⁵⁷ ČESKO. Zákon č. 273/2008 ze dne 17. července 2008, o Policii České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 91, s.

brzdit, až zastavil a šel se přesvědčit, co se stalo. Na vozovce našel bezvládné tělo muže ležícího poblíž středně dělicí čáry vozovky. Na místo přivolal lékaře rychlé záchranné služby a hlídku Policie ČR. Na místě u řidiče bylo hlídkou Policie ČR provedeno odborné měření na zjištění požití alkoholických nápojů před jízdou přístrojem Dragär s negativním výsledkem. Přivolaný lékař po příjezdu konstatoval u chodce smrt a jako pravděpodobnou příčinu stanovil střet muže s motorovým vozidlem a to čelně. Lékař při vyšetření usmrčeného chodce, ucítil z jeho úst zápach po užití alkoholu a usoudil, že byl zřejmě pod vlivem alkoholických nápojů. Jako pravděpodobnou dobu smrti uvedl s ohledem na posmrtnou ztuhlost těla přibližně dobu, kdy došlo ke střetu s motorovým vozidlem oznamovatele. Přesnou příčinu úmrtí chodce na místě nemohl určit.

Za účelem stanovení příčiny a přesnějších okolností, byl usmrčený chodec převezen na patologii, k provedení soudní pitvy, jejíž provedení za tímto účelem si vyžádal příslušný policejní orgán. K jejímu provedení byli opatřením přibráni soudní znalci z oboru zdravotnictví, soudní lékařství. Pitvou bylo zjištěno, že chodec zemřel po srážce s motorovým vozidlem, kdy čelním nárazem na motorové vozidlo utrpěl četná vnitřní zranění neslučitelná se životem a dále, že v době střetu byl pod vlivem alkoholických nápojů a rozborem krve mu bylo zjištěno 2,75‰ alkoholu v krvi. Znaleckým posudkem tak byla určena příčina smrti a byly stanoveny okolnosti, za kterých přišel chodec o život.

V tomto případě je však třeba také objasnit okolnost vlastní dopravní nehody se smrtelným následkem a vyloučit také další možné okolnosti, které měly případně vliv na celý průběh nehody a to jak stav komunikace, povětrnostní podmínky, ale také stav motorového vozidla, rychlost a tak dále. V dané věci tedy k dokončení vlastního šetření je zapotřebí přibrat opatřením dalšího znalce a tentokrát z oboru doprava silniční a městská - posuzování příčiny dopravních nehod a to ke stanovení okolností, za kterých k dopravní nehodě došlo. Bude tedy mimo jiné zkoumána také otázka rychlosti, s jakou v době před střetem s chodcem řidič vozidla jel, dále zda chodec s ohledem na denní a povětrnostní podmínky a popsané okolnosti mohl řidič vozidla vidět a vyvodit závěr, zda střetu s chodcem mohl včas zabránit. Po provedeném zkoumání v naší modelové situaci znalecký posudek uvádí, že řidič těsně před střetem jel rychlostí ve výši 88 km/hod. (podle brzděné dráhy vozidla), tedy že překročil maximálně povolenou rychlost, která v tomto úseku byla stanovena dopravním značením na 70 km/hod. Znalec se ve svém posudku dále vyjádřil, že řidič i přes neosvětlený úsek, noční dobu mohl podnapilého chodce vidět a tedy, že střetu

s chodcem a celé dopravní nehodě mohl včas zabránit a tak předejít smrtelnému následku. Jak vyplývá z předchozích řádků, v daném modelové situaci by bylo zapotřebí hned dvou znaleckých posudků a to z rozdílných oborů, na základě kterých byly objasněny všechny potřebné otázky k posouzení celého případu a stanovení trestní odpovědnosti jednotlivých účastníků. Proto by soud, který by v dané věci mohl zcela bez pochyby spravedlivě rozhodnout. Ne vždy musí však být výsledky tak jednoznačné a přímočaře vést ke stanovení viny.

Zdánlivě podobný případ se ve skutečnosti poměrně nedávno opravdu stal, i když výsledky znaleckého zkoumání nebyly tak jednoznačné, přesto byla věc předána státnímu zástupci s návrhem na podání obžaloby řidiče motorového vozidla. Pokud je mi známo, věc však dosud nebyla pravomocně odsouzena.

2) Půjde o modelovou situaci, kdy byl policejním orgánem vyžádán znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie.

Pro nastínění problematiky jsem zvolil možnou modelovou situaci, kdy půjde o případ pachatele majetkového charakteru. Bude se jednat o několik jednotlivých skutků, které podezřelý spáchal a které byly sloučeny do jednoho trestního řízení, a bylo v nich vedeno společné trestní řízení. Modelová situace se pro naši potřebu odehrála za níže uvedených okolností.

Pachatelem je, již v minulosti několikrát trestána osoba a to za majetkovou trestnou činnost, kterou začala páchat, již jako osoba mladistvá. Nejprve si tímto způsobem opatřovala finanční prostředky na uspokojení své hráčské vášně, které propadla. Jedná se o závislost spočívající v hraní na hracích automatech. Této vášni postupně obětovala vše. Nejprve to bylo vzdělání na středním učilišti, které nedokončila z důvodu časté absence ve výuce. V té době své hráčské vášni propadla osoba do té míry, že získání finančních prostředků k jejímu uspokojení bylo stále těžší. Nejprve tak začala krást cenné věci svým rodičům, pak svým známým, až to přerostlo v okrádání neznámých osob, v drobné krádeže lehce prodejného zboží v obchodech. Došlo k prvnímu podmíněčnému odsouzení, které již přišlo v době plnoletosti. Následoval rozchod s rodiči a ztráta trvalého bydliště. Následně se k hráčské vášni, přidala také záliba v konzumaci alkoholických nápojů, které také zcela propadla. V neposlední řadě se k jeho vášním přidalo, také experimentování s omamnými látkami což mělo na následek, že pachatel se za poslední dva roky ocitl ve značně diskutabilním stavu. Jeho stav se začal projevovat častými změnami nálad. Osoba opětovně vyhledala

své rodiče, kterým začala vyhrožovat fyzickým násilím a likvidací. Své útoky směřovala i proti své matce a to i přesto, že osoba pachatele byla vždy na svou matku fixována. Šetřenou trestnou činnost spáchala osoba ve stavu značného ovlivnění alkoholickými nápoji a jiných návykových látek. V průběhu šetření vyvstala otázka, zda osoba pachatele v době spáchání byla přičetná, zda v době spáchání svého jednání trpěla, či nadále trpí nějakou duševní chorobou a zda byla schopna rozpoznat společenskou škodlivost svého jednání.

V daném případě, který jsme si stanovili modelovou situací, policejní orgán k získáním odpovědí na uvedené otázky, přibral znalce z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, který konstatoval, že schopnost osoby pachatele rozpoznat společenskou škodlivost svého jednání i přes ovlivnění alkoholickými nápoji a jinou návykovou látkou, byla snížena nepodstatně, maximálně o jednu třetinu a její schopnost toto své jednání ovládat byla snížena o jednu polovinu. Závěr zněl, že osoba je trestně odpovědná za své jednání. I v tomto případě nám závěr znaleckého zkoumání vyšel zcela jednoznačně a policejní orgán dostal odpovědi na všechny své otázky. I zde by mohl příslušný soud jednoznačně rozhodnout o vině osoby pachatele a vynést spravedlivý odsuzující rozsudek.

Na tomto místě mohu opět uvést, že zdánlivě podobný případ se za celkem podobných okolností stal a policejní orgán na osobu pachatele podal u státního zástupce návrh na podání obžaloby a v tomto případě, byla osoba pachatele skutečně pravomocně odsouzena rozsudkem příslušného soudu dokonce zcela nečekaně k trestu odnětí svobody nepodmíněně.

3) Půjde o modelovou situaci, kdy byl policejním orgánem vyžádán znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, specializace dětská a dorost.

V tomto případě se jedná o modelovou situaci, kterou jsme začali v případě institutu konzultanta. Modelová situace se týká majetkové trestné činnosti, kterou spáchala osoba blízká věku mladistvému. Jako osobu pachatele, si pro modelovou situaci, vybereme mladíka, který trpí kombinovanou poruchou a to konkrétně řeči, sluchu a pochází ze sociálně slabé skupiny. Komunikace s ním probíhá pouze naučenými posunkami a pomocí ukazování. Vedle toho vykazuje známky mentálního postižení. Fyzicky je však plně vyspělý. Modelovou situaci si zkomplikujeme tím, že k postižení nemáme k dispozici vůbec žádnou zdravotní dokumentaci, tu nelze nijak

získat, takže rozsah jeho postižení není objektivně doložen. Rodiče našeho pachatele jej totiž nenechali nikdy odborně vyšetřit a neproběhlo ani jeho žádné léčení. Tento pachatel nebude ke všemu občanem České republiky a do České republiky se přistěhoval s rodiči před pár lety z ciziny. Zde byl podle tvrzení obou rodičů, označen mladík příslušnými úřady za nevzdělatelného a byl mu přiznán stupeň bezmocnosti, podle našeho systému č. 3. K tomuto tvrzení však nemají žádné doklady, s tvrzením, že o tyto přišli ještě před vystěhováním z předchozího bydliště. Mladík se dopustil opakovaně vloupání do různých prázdných a neobydlených objektů, z kterých odcizil vnitřní vybavení jako radiátory, rozvodové trubky, ale také další dřevěné části. Mladík však trestnou činnost nepáchal z vlastního rozhodnutí a byl k uvedenému jednání naveden nezletilými dětmi ze svého okolí, tedy opět dětmi ze sociálně slabé skupiny. Těmto dětem věci z vloupání předával, a ti je zpeněžili a peníze si nechali pro sebe. Využívali jeho mentální zaostalosti k páchání trestné činnosti. Náš pachatel byl ovládán dvěma nezletilými chlapci. Mladíka stačilo odměnit nějakou sladkostí nebo nějakými drobnými peněžními částkami. K páchání trestné činnosti využívali jeho fyzické síly, které se jim nedostávalo.

V dané modelové situaci bude třeba zjistit a to za pomoci v první řadě konzultantů v podobě odborníků z psychiatrie na posouzení duševního stavu našeho pachatele a také tlumočnicka z oboru znaková řeč, aby bylo zjištěno, zda popisovaný stav našeho pachatele je skutečně takový, jak je popsán v naší modelové situaci. Odborný konzultant z oboru psychiatrie bude sledovat pokusy o domluvu tlumočnicka ze znakové řeči a reakci mladíka na tuto komunikaci. Je zde snaha OČTŘ objektivně zjistit skutečný současný stav mladíka k dalšímu navržení postupu v trestním řízení. Podle prvotních reakcí na znakovou řeč konzultant konstatoval, že jisté reakce jsou patrné, avšak podle jeho soudu, mladík nereaguje ve snaze komunikovat, kdy je spíše zaujat pohybem kolem. Závěr experta tlumočnicka je, že přes veškerou snahu se nepodařilo s mladíkem navázat jakoukoliv komunikaci. Dle jeho odborného soudu jí není žádným způsobem schopen. Rodiče se s mladíkem domlouvají několika posunky, které představují jednoduché povely jako: běž, jez, obleč se apod., kdy ani pomocí těchto se odborníkovi nepodařilo komunikaci navázat. Přibrání konzultanti policejnímu orgánu tlumočili jednoznačný závěr, že ve věci bude potřeba přibrat znalce v oboru psychiatrie, který bude muset mladíka posoudit v rámci znalecké činnosti. Zde práce konzultanta byla ukončena a začala práce dalšího odborníka, kterým bude osoba znalce. Až sem,

jsme se dostali v kapitole konzultant. Nyní dojde ke kombinaci institutů dokazování a to konzultanta a znalce.

V daném případě bylo zapotřebí stanovit zejména, zda mladík s ohledem na svůj stav byl schopen rozpoznat nebezpečnost svého jednání pro společnost a dále zda trpí, či trpěl nějakou duševní poruchou či chorobou, která mohla ovlivnit jeho jednání, ovládací a rozpoznávací schopnosti. Znalec ve svém posudku, mladíka označil za osobu trpící lehkou mentální retardací se závěrem, že nelze vyloučit, že stav, ve kterém se mladík nachází, může plynout ze zanedbané výchovy a absence vzdělání. Připustil, že jeho lehká mentální retardace mohla ovlivnit jeho ovládací a rozpoznávací schopnosti v době spáchání trestné činnosti, avšak i přesto byl schopen rozpoznat nebezpečnost svého jednání pro společnost a své jednání ovládat. Máme tu opět zcela jednoznačný závěr znaleckého posudku a opět příslušný soud by mohl zcela jednoznačně rozhodnout

K podobnému případu jako v naší modelové situaci skutečně v minulosti došlo a i když byl pro všechny zúčastněné a to jak policejní orgán, tak i k případu přizvané odborné konzultanty závěr znaleckého posudku zcela překvapivý, mladík byl ve skutečném policejním případě spáchaném za podobných okolností pravomocně odsouzen k podmíněčnému trestu odnětí svobody.

Tabulka IV. Znalec přehled základních aspektů.¹⁵⁸

základní právní úprava	odborné nároky na zpracovatele	časová náročnost vypracování	výsledná forma	příklad praktického využití
<ul style="list-style-type: none"> • činnost řeší samostatný zákon o znalcích a tlumočnicích • procesně <ul style="list-style-type: none"> - trestní řád § 105 odst. 1 • a další např.: - trestní zákoník - správní řád - občanský soudní řád - zákon o soudnictví ve věcech mládeže 	<ul style="list-style-type: none"> • vyžaduje vysoce odbornou, expertizní činnost • je zapotřebí hlubokých odborných znalostí • často jde o nejlepší odborníky v požadovaném oboru 	<ul style="list-style-type: none"> • celkem časově náročné • vyžaduje podrobné informace události, ze spisu, které je zapotřebí nastudovat • bývá zapotřebí také přítomnost na některých prováděných procesních úkonech 	<ul style="list-style-type: none"> • jednoznačně vždy písemná podoba, která musí odpovídat přesným pravidlům • odborné a obsáhlejší vysvětlení zkoumání problému a uvedení všech možných výsledků • znalecký posudek je důkazem sám o sobě 	<ul style="list-style-type: none"> • vypracovaný výsledek soudní pitvy mrtvol • znalecký posudek k příčině havárie a technickému stavu zúčastněného vozidla • posouzení psychického stavu pachatele • modus operandi

¹⁵⁸ Vlastní sestavení na základě předchozí kapitoly.

6 KRIMINALISTICKO-TECHNICKÁ, ZNALECKÁ A EXPERTIZNÍ ČINNOST

6.1 Obecné vymezení

„V procesu odhalování, objasňování a vyšetřování trestné činnosti se orgány činné v trestním řízení nutně setkávají s řadou kriminalisticky relevantních skutečností, k jejichž důkaznímu využití nemohou stačit obecné znalosti a zkušenosti. Tyto skutečnosti, důležité pro dokazování, mohou být skryty nebo nesrozumitelné adresátům dokazování (v duchu platné právní úpravy). Kodhalení, nebo objasnění těchto relevantních skutečností, řešení a zodpovězení odborných otázek s nimi spojených, jsou potřebné odborné znalosti a dovednosti z různých oblastí vědy, techniky, umění a řemesel a to i v těch případech, že například příslušný kriminalista tyto odborné znalosti sám má.“¹⁵⁹

Typickým příkladem znalecké a expertizní činnosti, kterou poměrně velmi často využívají OČTŘ v přípravném řízení trestním, je znalecká a expertizní činnost, kterou poskytují znalecké ústavy a jiná pracoviště specializovaná na provádění této činnosti, ale také vědecké ústavy, vědecké instituce a vysoké školy. Jsou to právnické osoby nebo jejich organizační složky, které jsou specializovány na znaleckou činnost a jsou zapsány pro výkon své činnosti do seznamu znaleckých ústavů.¹⁶⁰ Policie ČR, jako jeden z OČTŘ ve stádiu prověřování a přípravného řízení, velmi často pro potřebu řádného zadokumentování prošetřované věci, využívá kriminalisticko-technickou činnost, která je spojena s prováděním odborných úkonů za účelem vyhledání, zajištění stop a jejich zadokumentování. Za tímto účelem využívá a také disponuje řadou vlastních expertních pracovišť. Jsou to pracoviště OKTE, která jsou zřízeny u jednotlivých KŘ Policie ČR. Nejdůležitějším článkem této sítě pracovišť je KÚ, který se nachází v Praze.

„Kriminalističtí technici v terénu při vlastním zajištění stop a následně pak jednotliví experti pracující na těchto odborných pracovištích, poskytují důležitá svědectví a expertízy z různých oblastí kriminalisticko-technických činností. Při jejich vytváření využívají všech nejmodernějších dostupných poznatků, odborných znalostí, metod a postupů z různých oblastí.“¹⁶¹

¹⁵⁹ STRAUS, J., a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. Plzeň, 2008, s. 52.

¹⁶⁰ DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících. Komentář*. Praha, 2009, s. 140, § 21.

¹⁶¹ STRAUS, J., a kolektiv. *Kriminalistická technika*. Plzeň, 2008, s. 7.

Nejrůznější technické metody a prostředky jsou stále dokonalejší a člověk je využívá k uspokojování svých jednotlivých potřeb a to ve všech sférách své činnosti a běžného života. Stejně tak jsou však velmi často zneužívány i v rámci protispolečenské činnosti. V dnešní době také adekvátním způsobem při boji proti ní. Dnes si již práci policejních orgánů bez použití technických metod a prostředků nelze představit. Taková práce bez technických a vědeckých poznatků dnešní doby by byla zcela určitě neúčinná a velmi často by nebyla vůbec možná.¹⁶²

Kriminalistická expertiza (dále jen „**expertiza**“) je samostatná kriminalistická metoda, která je prováděna řadou úkonů a operací a cíleně směřuje k odhalení takových skutečností, které jsou důležité pro objasnění a dokazování v konkrétní prošetřované věci. Co si pod tímto máme představit? Není to nic jiného, než vlastní zkoumání zajištěných stop, celých předmětů, které byly zajištěny v souvislosti s konkrétní spáchanou trestnou činností, kdy výsledkem zkoumání je odborná expertiza. Expertiza je ve své podstatě cíleným procesem, který slouží k utváření znaleckého důkazu.¹⁶³ „Výsledek expertizy je důkazním prostředkem upraveným trestním řádem.“¹⁶⁴ Jako expert v tomto případě je pak chápán pracovník, který má potřebnou kvalifikaci a specializaci, především z oboru kriminalistika a je oprávněn k provádění expertizní činnosti. Jeho působiště je na KÚ Praha nebo na některém z expertizních pracovišť OKTE správ jednotlivých krajů.¹⁶⁵ Jednotlivé odborné expertízy, kterou jsou častějším případem, ale případně také znalecké posudky, provádí tato pracoviště na základě trestního řádu. Přesně stejně tomu tak je i v civilním sektoru. V daném případě tak jde zejména o ustanovení § 105 odst. 1 trestního řádu¹⁶⁶, kdy zmíněné pracoviště svojí činnost provádí jako ústav, který je specializovaný na znaleckou činnost ve smyslu § 21 odst. 1 zákona o znalcích a tlumočnících¹⁶⁷ a to v oboru kriminalistika.

6.2 Specializované pracoviště Policie ČR - KÚ Praha

Elitním pracovištěm pro uvedenou problematiku je v současné době v České republice beze sporu KÚ, který sídlí v Praze. Jeho historie začíná rokem 1958. Dne 12. prosince 1958 byl vědeckotechnický odbor Hlavní správy Veřejné bezpečnosti rozkazem ministra vnitra číslo 166/1958 reorganizován a přejmenován na KÚ. Ten byl

¹⁶² STRAUS, J., a kolektiv. *Kriminalistická technika*. Plzeň, 2008, s. 7.

¹⁶³ STRAUS, J., a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. Plzeň, 2008, s. 53.

¹⁶⁴ STRAUS, J., a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. Plzeň, 2008, s. 53.

¹⁶⁵ STRAUS, J., a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. Plzeň, 2008, s. 53.

¹⁶⁶ ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1567-1569.

¹⁶⁷ DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících. Komentář*. Praha, 2009, s. 140-142.

koncipován od počátku své existence jako specializované resortní pracoviště, určené k řízení výkonu kriminalisticko-technické činnosti v tehdejší bezpečnostní sboru a k provádění expertní a znalecké činnosti v oboru kriminalistika.¹⁶⁸ „Od roku 1966 byl KÚ VB konstituován jako vědeckovýzkumné pracoviště v oboru kriminalistika a jako centrální expertizní pracoviště Veřejné bezpečnosti a získal tak nadresortní charakter.“¹⁶⁹ Po XII. mezinárodním kriminalistickém sympoziu, které se konalo v roce 1977 v Brně, se na základě přijatých závěrů, podařilo do konce 80. let minulého století vytvořit KÚ a jeho třístupňový systém kriminalisticko-technických a expertizních pracovišť, který je založen na principu centrálního řízení po linii metodické a ekonomické. Expertizní a znalecká činnost se tak podařilo přiblížit vlastnímu místu činu. Součástí tohoto systému jsou také pracoviště OKTE. Po rozpadu České a Slovenské federativní republiky (dále jen „Československa“), který nastal ke dni 1. 1. 1993, došlo k celé řadě koncepčních změn. Došlo také k přejmenování kriminalistického ústavu na nynější název KÚ Praha Policie ČR. Tento název je v současné době mezinárodně chráněn pěti ochrannými známkami.¹⁷⁰

Z historie KÚ Praha je třeba také zmínit, že dne 1. listopadu 2007 získal jako zkušební laboratoř č. 1494 osvědčení o akreditaci vydanou Českým institutem pro akreditaci o.p.s. pod číslem 625/2007, které je osvědčením, o splnění všech akreditačních kritérií stanovených podle normy ČSN EN ISO/IEC 17025:2005 Posuzování shody, čímž splnil všeobecné požadavky na způsobilost zkušebních a kalibračních laboratoří a je tak způsobilý objektivně a nezávisle vykonávat činnosti uvedené v rozsahu předmětu akreditace. Získáním zmíněné akreditace se KÚ Praha stal mezinárodně uznávanou laboratoří v oboru forenzního zkoušení a splnil tak všechny potřebné požadavky, které jsou kladeny na členské instituce Evropské sítě forenzních institucí (dále jen „ENFSI“).¹⁷¹

Počínaje dnem 30. 3. 1998 se tak stal řádným členem ENFSI. Výsledkem jeho dlouholeté expertizní činnosti, jsou desítky tisíc znaleckých posudků, odborných

¹⁶⁸ HLAVÁČEK, J., Před 45 lety byl konstituován Kriminalistický ústav. *POLICISTA*. Praha: Měsíčník Ministerstva vnitra, ročník 10, č. 2, 2004, s. 38-39.

¹⁶⁹ HLAVÁČEK, J., Před 45 lety byl konstituován Kriminalistický ústav. *POLICISTA*. Praha: Měsíčník Ministerstva vnitra, ročník 10, č. 2, 2004, s. 38-39.

¹⁷⁰ HLAVÁČEK, J., Před 45 lety byl konstituován Kriminalistický ústav. *POLICISTA*. Praha: Měsíčník Ministerstva vnitra, ročník 10, č. 2, 2004, s. 38-39.

¹⁷¹ Policie České republiky. *Policie České republiky – Kriminalistický ústav Praha. Akreditace*. [online]. 2010. [cit.2014-03-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/akreditace.aspx>>.

vyjádření a znaleckých expertíz, které hlavně pro potřebu Policie ČR do dnešního dne vytvořil a vypracoval.¹⁷²

V současné době KÚ Praha poskytuje své odborné vyjádření a expertízy, které lze rozdělit do následujících expertizních oborů:

1. **Přírodovědné zkoumání:** provádí kriminalistické expertízy v oblasti biologie, genetiky, fyziky, chemie a antropologie;
2. **Kriminalistická dokumentace:** provádí analýzu dat (kriminalistická audioexpertiza, videoexpertiza, počítačová expertiza, fotografická expertiza) a kriminalistické dokumentace;
3. **Kriminalistická daktyloskopie:** zbývá se zkoumáním daktyloskopických stop, provádí daktyloskopickou identifikací osob, AFIS (Automatic Fingerprint Identification System: daktyloskopický identifikační systém AFIS 2000 - evidence daktyloskopických otisků a stop. V současné době je již v provozu modernější systém AFIS-BIS, který již navíc zpracovává otisky dlaní a je kompatibilní se všemi státy EU);
4. **Kriminalistické identifikace:** Kriminalistická mechanoskopie, defektoskopie, metalografie, trasologie, balistika, elektrotechnika a grafická expertiza.¹⁷³

6.3 Pracoviště OKTE

OKTE je specializované policejní pracoviště, které je zřizováno u jednotlivých KŘ Policie ČR a je zaměřené na expertizní činnost v oboru kriminalisticko-technické činnosti. Jsou zřizovány jako příslušný útvar a podávají odborná vyjádření, odborná potvrzení, ve skutkově jednodušších případech, kde lze tato vyjádření brát jako dostatečné a o jejich správnosti, nejsou pochybnosti. Jedná se tedy o případy, kdy pro jejich objasnění, není nutné přibrání znalce a není nutné vypracování znaleckého posudku. Pro svou činnost, jsou tato pracoviště zapsána jako znalec v Seznamu znalců vedeným na Ministerstvu spravedlnosti ČR. Do tohoto seznamu jsou zapsány samotná pracoviště OKTE a tak samotní kriminalističtí experti, mohou svou činnost vykonávat v oblasti odborných vyjádření a expertiz, aniž by byli sami zapsáni do seznamu znalců. V tomto případě nejsou samotní experti v postavení znalce.

¹⁷² HLAVÁČEK, J., Před 45 lety byl konstituován Kriminalistický ústav. *POLICISTA*. Praha: Měsíčník Ministerstva vnitra, ročník 10, č. 2, 2004, s. 38-39.

¹⁷³ Policie České republiky. *Policie České republiky – Kriminalistický ústav Praha. Akreditace*. [online]. 2010. [cit.2014-03-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/kriminalisticky-ustav-praha-expertizni-obory.aspx>>.

V případě, kdy dojde k situaci, že bude zapotřebí svědectví o správnosti podaného odborného vyjádření nebo odborné expertízy, poskytnuté konkrétním pracovníkem, je nutné před provedením jeho výsledku jako znalce, provést jeho přihrání k případu a ustanovení jako znalec ad hoc.¹⁷⁴ Pak musí dojít k jeho poučení jako znalce a před samotným výsledkem musí dojít ke složení obligatorního znaleckého slibu.¹⁷⁵

Tato pracoviště v rámci své rozsáhlé činnosti podávají odborná vyjádření a expertízy z oboru kriminalistiky, které má řadu oblastí a odvětví. V současné době obor kriminalistika je představován následujícími odvětvími: mechanoskopie, trasologie, elektrotechnika, defektoskopie, metalografie a technická diagnostika, balistika, zkoumání ručního písma, zkoumání písma psacích strojů, technické zkoumání dokladů a písemností, technické zkoumání pravosti platidel a cenin, daktyloskopie, chemie, fyzikální chemie, biologie, genetika, antropologie, fonoskopie, zkoumání videozáznamů, zkoumání fotografií a fotografické techniky, analýza dat a zkoumání nosičů dat.¹⁷⁶

Jednotlivá odvětví odborných vyjádření a expertíz v oboru kriminalistika v kostce

- **balistika** - je interdisciplinární věda, má široký záběr, promítá se i do rozsahu znaleckého zkoumání, které je na oddělení balistických expertiz zaměřeno zejména na zbraně, vystřelené nábojnice a střely nalezené na místě činu, střeliva a jeho částí;
- **biologie a DNA** (Deoxyribonukleová kyselina, běžně označovaná zkráceně všeobecně známou zkratkou jako DNA z anglického deoxyribonucleic acid, je nukleová kyselina, nositelka genetické informace všech organismů s výjimkou některých nebuněčných) - znalecká zkoumání jsou prováděna ze všech biologických materiálů lidského původu jako buňky, krev, měkké tkáně, kosterní nálezy, trichologický materiál, stopy spermatu; jsou zde zařazeny ke zkoumání profily DNA obviněných, neznámých mrtvol, příbuzných pohřešovaných osob, neztotožněných stop, podezřelých, kteří byli ztotožněni se zajištěnou stopou a další stopy biologického charakteru zajištěné na místech činu;
- **daktyloskopie** - jsou zkoumány stopy z daktyloskopické fólie s otisky prstů, daktyloskopické stopy, které byly zajištěny a zaslány ke zkoumání jako stopy věcné

¹⁷⁴ DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících. Komentář*. Praha, 2009, s. 12, 140, § 2, § 21.

¹⁷⁵ DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících. Komentář*. Praha, 2009, s. 30, § 6.

¹⁷⁶ Policie České republiky. Policie České republiky – Kriminalistický ústav Praha. *O nás*. [online]. 2010. [cit.2014-03-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/o-nas-56.aspx>>.

k vyvolání daktyloskopických stop za pomoci chemických popř. jiných prostředků, v laboratorních podmínkách, jejichž zajištění na místě činu je obtížné a nereálné;

- **foto a video** - předmětem je zkoumání videozáznamů různých formátů, pocházejících např. z videokamer, televizního nebo satelitního vysílání, z multiplexních kamerových bezpečnostních systémů, fotoaparátů, mobilů apod., vykonává znaleckou činnost v oblasti kriminalistické fotografické expertizy;
- **grafická diagnostika** - provádí expertizy ověřování pravosti papírových platidel, cenin a mincí, platební karty, šeky, kolky, poštovní známky, dálniční kupony, cenné poukázky a další, ale také například zkoumají pravost nebo způsob pozměnění dokladů a písemností, tiskové techniky a materiály, zkoumání otisků razítek a pečeti, psacích prostředků, papírů a dalších materiálů používaných v souvislosti s grafickým projevem z hlediska určení jejich skupinové příslušnosti a rovněž tak zkoumání ručního písma se zaměřením na identifikaci pisatele sporného textu, zkoumáním pravosti podpisů a identifikací pisatele nepravých podpisů;
- **chemie** - objektem zkoumání jsou nejen mikrostopy v podobě fragmentů textilních vláken, skel, kovové otěry a částice, povýstřelové zplodiny, průmyslové prachy, povýbuchové zplodiny, nátěrové hmoty a pigmenty atd., tak i další zkoumání v oblasti anorganické analýzy a mikroanalýzy, ke zkoumání se zde zasílají také stopy omamných a psychotropních látek a pěstování konopí;
- **mechanoskopie** - se zabývá identifikací, způsobem použití a mechanismem působení nástrojů a jiných podobných předmětů z hlediska kriminalistiky ke zkoumání řazené stopy nástrojů, zámků a uzávěrů, plomb, porušeného skla s výjimkou stop zásahů střelbou, zkoumání mechanických zábranných systémů motorových vozidel;
- **defektoskopie a metalografie** - zkoumá (s využitím poznatků z různých strojírenských a fyzikálně inženýrských oborů, zejména defektoskopie, metalografie, fraktografie, fyzikální metalurgie, lomové mechaniky) příčiny poškození a porušení kovových a nekovových předmětů, částí strojů a zařízení, poruch jejich funkce a vlastností;
- **elektrotechnika** - zkoumá elektrická zařízení a instalace, které mohly souviset s trestní věcí, vychází z obecné slaboproudé a silnoproudé elektrotechniky, jejichž poznatky aplikuje a rozvíjí na zkoumání zejména elektrických vodičů, rozvodů, strojů a přístrojů, popřípadě zařízení, které mohly být příčinou vzniku požáru, výbuchu nebo úrazu elektrickým proudem;

- **počítačové - analýzy** - se zabývá vedle základního zkoumání datového obsahu osobních počítačů všech typů a zkoumáním jakýchkoliv nosičů informací v digitální formě, hmotné a nehmotné stopy nacházející se v počítačovém systému nebo jeho částech, konfigurace, umístění a propojení částí počítačového systému;
- **trasologie** - se zabývá vyhledáváním, zajišťováním a zkoumáním stop obuvi, bosých nohou, stop lidské chůze, zkoumáním stop dopravních prostředků, otisků částí lidských těl (uši, rty, zuby apod.), stop rukavic, oděvních svršků.¹⁷⁷

Počínaje dnem 1. 1. 2012, byl zákonem číslo 444/2011 Sb., novelizován zákon o znalcích a tlumočnících (dále jen „**novela**“), který přinesl řadu změn. Smyslem této novely, bylo novelizovat starý zákon, jehož platnost bez větších a zásadních změn je téměř 50 let. Novela zákona se pokusila mnoho věcí vyřešit, například v oblasti rozšíření a zpřesnění předpokladů pro výběr a jmenování znalců, kdy po této novele se rozšířila možnost jmenovat osobou znalce podle tohoto zákona, již nejen z řad státních občanů České republiky, ale také již z řad občanů členských zemí Evropské unie, ale také státního občana jiného státu, který má udělen některý z možných pobytů na území České republiky a doloží to patřičným potvrzením.¹⁷⁸

Vedle těchto dalo by se říci příznivých změn, které tak umožnili větší základnu pro jmenování nových znalců a tlumočnicků, ale přinesl také přísnější podmínky pro jejich vlastní činnost. Jedná se zejména o novou podmínku zavedenou již shora zmíněnou novelou zákona a to ve svém ustanovení § 21b v odst. 1 písm. a, b) a také v odst. 2, podle kterých naopak mohl činnost některých znaleckých ústavů značně zkomplikovat, eventuálně pro některé to mohlo znamenat i ukončení činnosti. Jedná se o novou podmínku, která musí být splněna pro každý obor, který je předmětem jejich zápisu, tedy pro každý obor, ve kterém provádí výkon své činnosti každý ze znaleckých ústavů a který je zapsán pro tuto činnost do prvního oddílu seznamu znaleckých ústavů. Tato podmínka je, že: *„alespoň tři jeho společníci, členové nebo zaměstnanci v pracovním poměru, kteří pro něj vykonávají znaleckou činnost, jsou znalci zapsanými pro požadované obory a nevykonávají znaleckou činnost v daném oboru v jiném*

¹⁷⁷ Intranet Policie České republiky. Kriminalistický ústav Praha. KRIMI-info. *Znalecké obory* [online] 2010. [cit. 2014-02-28]. Dostupný z WWW: <<http://krimiinfo.kup.pcr.cz/index.php/znal-obory>>.

¹⁷⁸ ČESKO. Zákon č. 444/2011 ze dne 6. prosince 2011, kterým se mění zákon č. 36/1967, o znalcích a tlumočnících ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2011, částka 153, s. 5818, § 4 odst. 1.

znaleckém ústavu zapsaném v prvním oddílu; postačí však, pokud dvě z těchto osob jsou znalci zapsanými pro příbuzný obor,... ¹⁷⁹

K naplnění této podmínky zákonodárce stanovil termín pro její splnění v přechodných ustanoveních k této novele v Čl. II. a to v bodě 2. a 3. ke splnění této podmínky dobu jednoho roku od nabytí účinnosti uvedené novely, která nastala dne 1. 1. 2012, to je do 1. 1. 2013.¹⁸⁰ Do této kategorie znaleckých ústavů spadá také činnost KÚ Praha, ale také jednotlivých pracovišť OKTE. Tyto vykonávají téměř pro každodenní potřebu Policie ČR zejména odborná vyjádření a odborné expertizy, v oboru kriminalistika. V minulosti v omezené míře měly možnost a také vykonávaly, do účinnosti uvedené novely, příležitostně i činnost znaleckou. Jaké bude další směřování a existence uvedených pracovišť s ohledem na tuto problematiku, lze zatím s obtížemi zcela přesně odhadnout. Až čas a praxe prověří a ukáže, která z těchto změn zákona byla pozitivní nebo naopak kontraproduktivní.

¹⁷⁹ ČESKO. Zákon č. 444/2011 ze dne 6. prosince 2011, kterým se mění zákon č. 36/1967, o znalcích a tlumočnících ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2011, částka 153, s. 5821, § 21b odst. 1, 2.

¹⁸⁰ ČESKO. Zákon č. 444/2011 ze dne 6. prosince 2011, kterým se mění zákon č. 36/1967, o znalcích a tlumočnících ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2011, částka 153, s. 5823, Čl. II.

7 ZÁVĚREČNÉ SHRNU TÍ VYBRANÝCH INSTITUTŮ DOKAZOVÁNÍ.

Na úvod této samostatné kapitoly by se slušelo připomenout, že tato bakalářská práce je o vybraných institutech dokazování v trestním řízení, kdy za tímto účelem byly vybrány následující instituty: konzultant, odborné vyjádření a znalec. V případě institutu konzultanta však v této kapitole není dohromady co srovnávat. Jak již bylo v samostatné kapitole zmíněno, konzultant nevytváří při své činnosti žádný výsledný produkt, tedy ve smyslu nějakého potvrzení či samostatné listiny. Jeho činnost spočívá v jakémsi servisu OČTŘ nebo pro výsledek činnosti dalších dvou zmíněných institutů. Tedy svou činností se od nich zásadně a diametrálně liší a tak do závěrečného shrnutí jsem vybral ty, které se svým účelem a finální podobou vzájemně více podobají. Proto následující prostor bude věnován zejména institutu odbornému vyjádření a znalci a jejich výsledným produktům. Toto srovnání nemá za cíl srovnávat konkrétně osoby jejich poskytovatelů, ale obecně chce porovnat samotné instituty v jejich průběhu činnosti, finální podobě a upozornit na některé specifické rozdíly.

- Výsledek práce znalce a jeho znalecké činnosti je znalecký posudek. Ten se podává zpravidla v písemné formě, lze výjimečně znalecký posudek podat ústně a to přímo do protokolu. Ve znaleckém posudku musí být zachycen stručnou formou celý průběh jeho provedení, ale také jednotlivé výsledky zkoumání včetně jejich závěrů. Jeho obsahem musí být odpovědi na položené otázky znalci, kterému mu byly v souvislosti s případem položeny.¹⁸¹
- Na rozdíl od znaleckého posudku má odborné vyjádření charakter listinného důkazu. Ten vyžaduje OČTŘ v trestním řízení, postačí-li k objasnění skutečnosti, které jsou důležité pro trestní řízení jen odborných znalostí. Tedy se jedná o skutkově jednoduché případy.¹⁸²
- Znalecký posudek a odborné vyjádření mají některé rysy společné, ale naopak v některých se diametrálně liší. Jejich společným znakem, je skutečnost, že obsahují odpovědi na položené odborné otázky. Pakliže v rámci prověřování a trestního řízení je zapotřebí k objasnění některé důkazně důležité otázky odborných znalostí, nemůže být odborné vyjádření ani znalecký posudek nahrazeno využitím jiného důkazního prostředku.

¹⁸¹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J., *Kriminalistika 2*. Praha, 2004, s. 312.

¹⁸² JELÍNEK, J., a kolektiv. *Trestní právo procesní*. Praha, 2010. s. 396.

- Vzájemným porovnáním se od sebe odborné vyjádření a znalecký posudek liší a to jak právním pojetím, kdy jde o dva vzájemně odlišné důkazní prostředky, tak i finální podobou. Odborné vyjádření, jehož výsledkem je listinný důkaz, který se v průběhu řízení před soudem přečte. Znalecký posudek je důkazem sám.
- Pokud jde o finální podobu uvedených produktů, tak obsah, forma, formální znaky odborného vyjádření, nejsou stanoveny žádným právním předpisem a v praxi se vedle jednoduché podoby potvrzení či jiného dokladu s ním můžeme setkat, také i ve formě jednoduchého znaleckého posudku. Ve většině případu neobsahuje postup znaleckého zkoumání, ale také popis metod a prostředků k němu použitých. Závěry odborných vyjádření jsou obtížně přezkoumatelné OČTŘ.¹⁸³
- Podstatným rozdílem je v osobě vyhotovitele, která může znalecký posudek nebo odborné vyjádření vypracovat. Znalecký posudek může zpracovat pouze osoba, či znalecký ústav, který je zapsán do seznamu znalců. Výjimečně to může být znalec, který byl přibrán ad hoc. Naproti tomu odborné vyjádření může vypracovat zcela určitě také osoba, která je zapsána do seznamu znalců,¹⁸⁴ ale může to být také každá fyzická nebo právnická osoba, která disponuje potřebnými odbornými znalostmi a předpoklady, které nejsou stanoveny žádným právním předpisem. Zde se vychází z předpokladu, že osoba vzhledem ke své profesi, či zaměstnání, tuto odbornou způsobilost může mít a vychází z vlastního posouzení.
- V případě možné podjatosti, musí při výběru znalce OČTŘ přihlížet k důvodům, pro které je podle zvláštního zákona znalec z podání znaleckého posudku vyloučen, při vyžadování odborného vyjádření OČTŘ tyto okolnosti pouze zváží s ohledem na možnou podjatost zpracovatele odborného vyjádření.¹⁸⁵
- Pro případ, že je o odborné vyjádření požádán státní orgán, ten předloží OČTŘ své odborné vyjádření vždy bezplatně.¹⁸⁶
- Opravný prostředek v obou případech není přípustný, ale u znaleckého posudku lze proti osobě znalce, dále jeho odbornému zaměření nebo proti formulaci otázek vznést námitky, avšak tato možnost u zpracovatele odborného vyjádření není.¹⁸⁷

¹⁸³ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1567-1578.

¹⁸⁴ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1567, § 105 odst. 5.

¹⁸⁵ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1567, § 105 odst. 2.

¹⁸⁶ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1567, § 105 odst. 5, věta druhá.

¹⁸⁷ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1567, § 105 odst. 3.

- V případě potřeby stvrzení podaného znaleckého posudku znalcem trestní řád zná a upravuje výslech znalce.¹⁸⁸ Odborné vyjádření je ve své podstatě listinným důkazem, který se provádí tak, že soud listinu přečte a umožní stranám nahlédnutí do této listiny. V trestním řádu není tedy počítáno s možností výslechu zpracovatele odborného vyjádření. Na rozdíl od znaleckého posudku¹⁸⁹ není stanoven postup pro případné doplnění neúplného, rozporného, nepřesného odborného vyjádření. Vzhledem k charakteru listinného důkazu, je možné vyzvat, aby jej jeho zpracovatele, pro zjištěné nedostatky písemně odstranil či zpracoval odborné vyjádření zcela nové.
- Znalec má pro zpracování svého znaleckého posudku má k dispozici potřebná vysvětlení a dokumenty ze spisového materiálu, které mu pro jeho vyhotovení zapůjčil OČTŘ, ale také může být přítomen některým z procesních úkonů, například výslechu obviněného, svědků, apod. Může jim se souhlasem OČTŘ klást své otázky. Jeho účast na procesním úkonu je však podmíněna, jeho potřebou ke zpracování požadovaného znaleckého posudku. Může navrhnout OČTŘ, aby byly provedené potřebné důkazy vedoucí k objasnění okolností potřebných ke zpracování posudku.¹⁹⁰ Za účelem vypracování posudku má oprávnění vyžadovat potřebnou zdravotnickou dokumentaci týkající se zemřelé osoby nebo může zdravotnickou dokumentaci vyžadovat za podmínek stanovených zvláštním zákonem.¹⁹¹ Tyto možnosti zpracovatel odborného vyjádření nemá. Musí si vystačit jen s informacemi, které mu za účelem provedení odborného vyjádření byly OČTŘ poskytnuty při jeho žádosti.
- Prioritou u dožadovaného odborného vyjádření, je pro OČTŘ odpověď na položenou otázku. U znaleckého posudku jsou důležité z hlediska věrohodnosti a objektivnosti posudku samotného také i postupy, kterých znalec využil k závěrečné odpovědi na položené otázky.¹⁹²
- S ohledem na časovou dostupnost je vypracování odborného vyjádření mnohem méně časově náročnější, než je tomu u vypracování znaleckého posudku. Není totiž u jeho

¹⁸⁸ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1599, § 108.

¹⁸⁹ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1603, § 109.

¹⁹⁰ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1592-1596, § 107 odst. 1.

¹⁹¹ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1592-1596, § 107 odst. 2.

¹⁹² ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1592-1595, § 107 odst. 1.

vyhotovení zapotřebí žádného dalšího studia spisového materiálu. Ve většině případu není potřeba ani žádné delší přípravy pro zodpovězení položené otázky.¹⁹³

- Jednoznačně je zde zapotřebí zmínit také i ekonomické hledisko. Odborné vyjádření naproti znaleckému posudku, nevyžaduje vynaložení žádných vysokých částek a obvykle jej lze získat řádově za desítky maximálně stovky korun (75,- až 125,- Kč za hodinu), ale není vyloučena i možnost jeho získání zcela zdarma.¹⁹⁴ Oproti znaleckému posudku, který je v tomto ohledu mnohem dražší již z podstaty své náročnosti na znalosti, přípravu a vlastní výkon, ale také podle jiného sazebníku (100,- až 350,- Kč za hodinu), což ve své konečné podobě představuje řádově stovky, ale spíše tisíce korun.¹⁹⁵

Současný trend v dožadování odborných vyjádření, expertíz a znaleckých posudků

Právě ten z posledně uvedených rozdílů je jedním z hlavních důvodů, proč v současné době, zvýšených požadavků na provádění tak zvaných objektivizací škod, různá prověření faktů odborného charakteru a podobných úkonů v trestním řízení, OČTŘ volí v případě možnosti, raději přednostně institut odborného vyjádření před institutem znalce a to téměř všude, kde zákon přímo taxativně nevyžaduje přibrání znalce a provedení znaleckého posudku. Tato volba je zcela zřejmá a to zejména v posledních letech, kdy je stále větší tlak na úsporu finančních prostředků. Volba toho institutu, který je z hlediska zákona dostačující a ekonomicky výhodnější, je zcela legitimní. Vedle ekonomického hlediska rozhoduje také čas, který je potřebný pro jeho zpracování. I v tomto případě je pravdou, že jednoznačně vyhrává odborné vyjádření nebo odborná expertíza a to pro nízkou náročnost na čas jeho vypracování a jeho dodání.

Zvýšené náklady na tuto činnost by se daly dokladovat také i faktem, že páchána trestná činnost v posledních letech vykazuje stále nárůst a s tím roste také potřeba vyšších nákladů na různá dokazování s tím spojená. Opět je to pravdou a k tomuto není co dodat. Takovým to způsobem by se dalo pokračovat i dále a beze sporu bychom našli spoustu dalších možností pro případy pro a proti tomu z konkrétních institutů.

¹⁹³ ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II., III.* Praha, 2013, s. 1592-1595, § 107 odst. 1.

¹⁹⁴ ČESKO. MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 23/2002 ze dne 8. ledna 2002, kterou se stanoví výše odměny za odborné vyjádření podané na žádost orgánů činných v trestním řízení. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2002, částka 010, s. 426.

¹⁹⁵ MAREČEK, R. *Odborné vyjádření, konzultant a znalec v trestním řízení*. Brno, 2013. Absolventská práce. Vyšší policejní škola a Střední policejní škola Ministerstva vnitra v Holešově pracoviště Brno. Vedoucí absolventské práce: Mgr. Luboš Kudlička.

V době, kdy zpracovávám tuto bakalářskou práci, jsem zaměstnán jako policista KŘ Msk, kdy v současné době pracuji na jednom z obvodních oddělení Územního odboru Karviná, (dále jen „**ÚO Karviná**“). Proto jsem si pro svá některá srovnání ve využívání jednotlivých institutů vybral právě Policii ČR, která je jako jeden z OČTŘ, při každodenní praxi nucena ve všech zejména majetkových trestných činech provádět objektivizaci způsobených škod. Je to trend posledních let v trestním řízení, který se snaží maximálně objektivizovat všechny okolnosti, které by měly vliv na trestní projednání té které, trestní věci. S ohledem na to, že majetková trestná činnost se významným způsobem podílí na celkové trestné činnosti, je zde ekonomické hledisko, v případě, že to neodporuje zákonnému postupu, zcela objektivním činitelem pro volbu potřebného institutu. I zde je to opět odborné vyjádření nebo odborná expertíza.

Na tento postup mělo samozřejmě také vedle novely trestního řádu číslo 265/2001 Sb. i to, že se od 1. 1. 2009, stala jednotlivá KŘ Policie ČR samostatnými účetními jednotkami státu.¹⁹⁶ Přerozdělováním finančních prostředků na hospodaření jednotlivých krajů, došlo k omezení finančních prostředků i na samotná znalecká zkoumání. Do roku 2008 byla spíše praxe opačná a přednostní v institutech byl většinou znalecký posudek a vlastní trestní řízení nebylo jen dražší, ale také i mimo jiné delší, často z důvodů nadbytečného čekání na různé znalecké posudky. Dalo by se říci, že současná praxe, zejména vlivem ekonomického hlediska a také hospodárnosti, se podstatně zasloužila o zrychlení a relativně zlevnění přípravného řízení, ale také i samotného trestní řízení.

Pro svá některá tvrzení orientace vývoje v uvedené oblasti po roce 2008, jsem získal některá ze statistických údajů, která mi byla poskytnuta KŘP MsK, týkající se uvedené oblasti až do konce kalendářního roku 2013. Nejpodrobnější statistické údaje mi byly poskytnuty pro ÚO Karviná, kde jsem, jak jsem uvedl zaměstnán. Tyto statistická data jsem však bohužel, nezískal v takovém rozsahu, o který jsem žádal, ale i tak mají vypovídající hodnotu a potvrzují některá mnou vyslovená tvrzení a orientaci v současném dokazování. Data k tomuto porovnání mi byla poskytnuta KŘP MsK, SKPaV, jako oficiální a přesná statistická data z uzávěrek statistik databáze ETŘ. Celkové přehledy statistik opět z ETŘ pak byly získány v absolutních číslech za jednotlivé ÚO v rámci Msk. Jedná se tedy o veškeré vyžádané znalecké posudky a odborná vyjádření za úplatu

¹⁹⁶ ČESKO. Zákon č. 273/2008 ze dne 17. července 2008, o Policii České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 91, s. 4086, § 8.

a vyžádána mimo Policii ČR. Není zde bohužel zahrnuta práce v této oblasti poskytovaná pracovišti OKTE a KÚ Praha, která je hrazena paušálem a tuto uvedená databáze neobsahuje.¹⁹⁷

Na základě těchto statistických údajů byla vypracována příloha č. 6, ve které jsou vypracovány jednotlivé přehledy a grafy na toto téma. Tyto dokumentují nárůst jak finančních prostředků, tak celkových nákladů vynaložených na instituty dokazování v absolutních číslech a stejně je to zachyceno i v případě grafů. Bohužel, je třeba také konstatovat, že ani tyto údaje nejsou zcela přesné, protože v případě poskytnutých odborných vyjádření OČTRŽ zdarma, tyto nejsou v těchto statistikách zachyceny. Sám z vlastní praxe pak vím, že právě tyto případy odborných vyjádření poskytnutá zdarma nejsou v zanedbatelných číslech a jsou zřejmě nejčastěji voleným odborným vyjádřením zejména pro zmíněný ekonomický efekt. I přes tyto všechny skutečnosti, mají čísla podle mého názoru vypovídající charakter a dokladují závěry předcházející kapitoly.

¹⁹⁷ MAREČEK, R. *Odborné vyjádření, konzultant a znalec v trestním řízení*. Brno, 2013. Absolventská práce. Vyšší policejní škola a Střední policejní škola Ministerstva vnitra v Holešově pracoviště Brno. Vedoucí absolventské práce: Mgr. Luboš Kudlička.

Závěr

Cílem práce, bylo provést vysvětlení institutů dozování v trestním řízení se zaměřením na konzultanta, odborné vyjádření a znalce co možná nejsrozumitelnějším způsobem vhodným pro laickou veřejnost. Dalším z úkolů bylo také provést jejich rozbor, začlenění jednotlivých institutů do právního řádu České republiky a vymezit jejich praktické využití v rámci trestního řízení. V neposlední řadě provést jejich vzájemnou komparaci a také upozornit na některé zvláštnosti jednotlivých institutů.

Instituty dokazování trestního řízení lze obecně charakterizovat, jako instituty trestního práva procesního, které prošly dlouhým a často složitým historickým vývojem, který nebyl zcela ukončen jejich současnou podobou. V podstatě by se dalo říci, že je to jakýsi stále živý organismus, který se bude vyvíjet neustále dál. Nezbývá doufat, že to bude vždy organismus, který bude stále užitečným nástrojem pro nekonečný boj s trestnou činností. Současné vymezení těchto institutů tak, jak jsou zavedeny v tuto chvíli v platném trestním řádu, je podle mého dostačující a není třeba jejich dalšího rozšiřování z dnešní podoby. Dokonce i současný způsob jejich zavedeného využití je zcela logický, přehledný a není potřeba žádné zásadní změny. Je zcela v pořádku, že jsme v současné době svědky snahy zákonodárců o celkové zrychlení a zlevnění celého trestního řízení. Myslím si, že v tomto snažení podstatně přispěla mimo jiné také novela trestního řádu provedená zákonem č. 265/2001 Sb., který byl v této práci několikrát zmiňován. Podle mého soudu je jedním z hlavních problémů, je zapotřebí uhlídat, aby se snaha o celkové zrychlení a zlevnění trestního řízení, neprojevila na úkor jeho kvality, tedy i kvality dokazování.

Vzhledem k tomu, že současně trestní řád je v platnosti od svého vydání v roce 1961, vznikl za jiného režimu a byl již od svého vzniku mnohokrát novelizován, určitě by si Česká republika zasloužila trestní řád nový, tedy rekodifikaci trestního řádu současného, tak jak tomu bylo v případě trestního zákoníku, která proběhla již v roce 2009. S ohledem na to, že i v obou komorách Parlamentu České republiky panuje napříč politickým spektrem již delší dobu stejný názor, jsme tak snad blíže naději, že se brzy dočkáme zákona nového a moderního.

Jistě by se dalo téma této práce uchopit i z jiného úhlu pohledu a jednotlivým částem by se dal věnovat i větší prostor, avšak jedním z cílů bylo udržet práci v co možná nejsrozumitelnější podobě. Myslím si, že i tento aspekt se podařilo splnit a s tím i další zvolené cíle práce.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. CÍSAŘOVÁ, D., FENYK, J., KLOUČKOVÁ, S. a kolektiv. Trestní právo procesní. 4. Aktualizované a přepracované vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2006, 871s. ISBN 80-7201-594-X.
2. DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck 2009, 205 s. ISBN 978-80-7400-148-2.
3. FENYK, J., HAVLÍK, T., RŮŽIČKA, M. *Rozhodnutí a stanoviska k trestnímu řádu 1918-2004*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. 1184 s. ISBN 978-80-7179-880-4.
4. HLAVÁČEK, J., Před 45 lety byl konstituován Kriminologický ústav. *POLICISTA*. Praha: Měsíčník Ministerstva vnitra, ročník 10, č. 2, 2004.
5. JELÍNEK, J., a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges 2010. 784 s. ISBN: 978-80-87212-30-1.
6. JEMELKA, L., PONDĚLÍČKOVÁ, K., BOHADLO, D.: *Správní řád. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 844 s. ISBN 978-80-7400-484-1.
7. MALÝ, K. *České právo v minulosti*. Praha: Orac 1995. 269 s. ISBN 80-85903-01-6.
8. MALÝ, K. a kol. autorů. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 3. Přepracované vydání. Praha: Linde 2006. 673 s. ISBN 80-7201-433-1.
9. MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J., *Kriminalistika 2*. Přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck 2004. 606 s. ISBN 80-7179-878-9.
10. SPIRIT, M., *Úvod do studia práva*. 1. vydání. Praha: Grada 2010. 192 s. ISBN 978-80-247-3290-9.
11. STRAUS, J., a kolektiv. *Kriminalistická technika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, 431s. ISBN 978-80-7380-052-9.
12. STRAUS, J., a kolektiv. *Kriminalistická taktika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, 291s. ISBN 978-80-7380-095-6.
13. STRAUS, J., a kolektiv. *Úvod do kriminalistiky*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, 175 s. ISBN 80-86898-95-4.
14. ŠÁMAL, P. a kolektiv *Trestní řád I., II, III*. 7. vydání, Praha: C. H. Beck 2013. 4700 s. ISBN 978-80-7400-465-0.
15. ŠÁMAL, P., a kolektiv. *Trestní zákoník I., § 1 až 139. Komentář*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1303 s. ISBN 978-80-7400-109-3.
16. ŠÁMAL, P., a kolektiv. *Trestní zákoník II., § 140 až 421. Komentář*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, 2011 s. ISBN 978-80-7400-178-9.
17. ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A., HRUŠÁKOVÁ, M., ŠÁMALOVÁ, M. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck 2011, 988 s. ISBN 978-80-7400-350-9.
18. ŠIMOVČEK, I., a kolektiv. *Kriminalistika*. Bratislava: Iura Edition, 2001, 326 s. ISBN 80-89047-12-2.

19. WEHNER, W., *Šach zločinu*. Praha: Odeon, r. 1963, 213 s.
20. ZÁHORSKÁ, J. *Psychologická intervence při vyšetřování trestných činů*. Praha: Portál 2007. 135 s. ISBN: 978-80-7367-236-2.

Elektronické zdroje

1. ŽivotopisyOnline.cz. Osobnosti 11.-19. století.. *Francois-Eugéne Vidocq (24.7.1775 – 11.5.1857): Zakladatel Sureté*. [online] . 2014. [cit.2014-01-18]. Dostupné z WWW: <<http://zivotopisyonline.cz/francois-eugene-vidocq-zakladatel-surete/>>.
2. PACNER, K. *Výročí proslulého Scotland Yardu*. [online]. 2009. [cit.2014-01-18]. Dostupné z WWW: <<http://karelpacner.cz/?str=hom&id=288&n=vyroci-prosluleho-scotland-yardu>>.
3. Internet Archive: Digital Library of Free Books, Movies, Music & Wayback Machine. *Constitutio Criminalis Theresiana 1768*. [online] . 2009. [cit.2014-01-18]. Dostupný z WWW: <<https://archive.org/details/ConstitutioCriminalisTheresiana-1768>>.
4. Wikipedie. Otevřená encyklopedie. *Constitutio criminalis Josephina*. [online]. 2013. [cit.2014-01-18]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Constitutio_Criminalis_Josephina>.
5. Blog.cz. *My na rozcestí. Tortura*. [online]. 2008. [cit.2014-01-18]. Dostupné z WWW: <<http://mynarozcesti.blog.cz/0809/tortura>>.
6. Österreichische Nationalbibliothek. ALEX Historische Rechts und Gesetzestexte Online. ÖNB-ALEX - Reichsgesetzblatt 1849-1918 (böhmissch). *Zákonník říšský pro království a země v radě říšské zastoupené. Rok 1873*. [online]. 2011. [cit.2014-02-20]. Dostupné z WWW: <<http://alex.onb.ac.at/cgi-content/alex?aid=rbo&datum=1873&size=45&page=417>>.
7. HAITHI TRUST Digital library. *Patent císařský a nový soudní řád trestní. Daný dne 29. Července 1853*. [online]. 2011. [cit.2014-01-18]. Dostupné z WWW: <<http://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=mdp.35112104359387#page/n5/mode/2up>>.
8. Policie České republiky. Policie České republiky-Kriminalistický ústav Praha. *Akreditace*. [online]. 2010. [cit.2014-03-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/akreditace.aspx>>.
9. Policie České republiky. Policie České republiky-Kriminalistický ústav Praha. *O nás*. [online]. 2010. [cit.2014-03-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/o-nas-56.aspx>>.
10. Policie České republiky. Policie České republiky-Kriminalistický ústav Praha. *Akreditace*. [online]. 2010. [cit.2014-03-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/kriminalisticky-ustav-praha-expertizni-obory.aspx>>.
11. Policie České republiky. Policie České republiky-Muzeum Policie ČR. *Okénko do dějin kriminalistiky*. [online]. 2010. [cit.2014-03-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/okenko-do-dejin-kriminalistiky.aspx>>.

12. Intranet Policie České republiky. Kriminalistický ústav Praha. KRIMI-info. *Znalecké obory* [online] 2010. [cit. 2014-02-28]. Dostupný z WWW: <<http://krimiinfo.kup.pcr.cz/index.php/znal-obory>>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 89/2012 ze dne 3. února 2012, občanský zákoník. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2012, částka 33, s. 1026–1365.
2. ČESKO. Zákon č. 444/2011 ze dne 6. prosince 2011, kterým se mění zákon č. 36/1967, o znalcích a tlumočnících ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2011, částka 153, s. 5818–5823.
3. ČESKO. Zákon č. 273/2008 ze dne 17. července 2008, o Policii České republiky. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 91, s. 4086–4115.
4. ČESKO. Zákon č. 321/2006 ze dne 30. června 2006, kterým se mění zákon č. 141/1961, o trestním řízení soudním (trestní řád). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2001, částka 99, s. 3898.
5. ČESKO. Zákon č. 265/2001 ze dne 29. června 2001, kterým se mění zákon č. 141/1961, o trestním řízení soudním (trestní řád). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2001, částka 102, s. 6366–6415.
6. ČESKO. Zákon č. 101/2000 ze dne 4. dubna 2000, o ochraně osobních údajů a o změně kterých zákonů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 32, s. 1521–1532.
7. ČESKO (ČESKOSLOVENSKO). Zákon č. 64/1956 ze dne 19. prosince 1956, zákon o trestním řízení soudním (trestní řád). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1956, částka 033, s. 199–266.
8. ČESKO (ČESKOSLOVENSKO). Zákon č. 87/1950 ze dne 12. července 1950, zákon o trestním řízení soudním (trestní řád). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1950, částka 039, s. 264–308.
9. ČESKO (ČESKOSLOVENSKO). Zákon č. 99/1963 ze dne 4. prosince 1963, občanský soudní řád. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1963, částka 56, s. 383–428.
10. RAKOUSKO-UHERSKO. Zákon číslo 119/1873 Říšského zákoníku, z 23. května 1873, jímž se uvádí trestní řád. In *Zákoník říšský pro království a země v radě říšské zastoupené. Rakousko-Uhersko*. 1873, částka XLII., s. 397–501.
11. ČESKO. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. Vyhláška ministra spravedlnosti č. 432/2002 ze dne 1. října 2002, kterou se mění vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů, a vyhláška č. 312/1995 Sb., kterou se stanoví paušální částka nákladů trestního řízení. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2002, částka 152, s. 8200–8202.
12. ČESKO. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 23/2002 ze dne 8. ledna 2002, kterou se stanoví výše odměny za odborné vyjádření podané na žádost orgánů činných v trestním řízení. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2002, částka 010, s. 426.
13. ČESKO (ČESKOSLOVENSKO). MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 ze dne 17. Dubna 1967, k provedení

zákona o znalcích a tlumočnících. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1967, částka 014, s. 130–135.

14. ČESKO (ČESKOSLOVENSKO). MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. Vyhláška ministra spravedlnosti č. 1/1953 ze dne 29. ledna 1953, o úplném znění trestního řádu. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1953, částka 001, s. 1–48.

Ostatní zdroje

1. MAREČEK, R. *Odborné vyjádření, konzultant a znalec v trestním řízení*. Brno, 2013. Absolventská práce. Vyšší policejní škola a Střední policejní škola Ministerstva vnitra v Holešově pracoviště Brno. Vedoucí absolventské práce: Mgr. Luboš Kudlička.

Seznam tabulek

Tabulka I. Základní přehled zavedení jednotlivých institutů

Tabulka II. Konzultant, přehled základních aspektů

Tabulka III. Odborné vyjádření, základní aspekty

Tabulka IV. Znalec přehled základních aspektů

Tabulka V. Statistické údaje za znalecké posudky a odborná vyjádření za KŘ Msk

Tabulka VI. Statistické údaje za znalecké posudky a odborná vyjádření ÚO KŘ Msk

Tabulka VII. Všechny znalecké posudky a odborná vyjádření za ÚO SKPaV Karviná

Seznam grafů

Graf I. Statistické údaje ke znaleckým posudkům a odborným vyjádřením za KŘ Msk

Graf II. Statistické údaje ke znaleckým posudkům a odborným vyjádřením za ÚO SKPaV Karviná

Graf III. Statistické údaje ke znaleckým posudkům a odborným vyjádřením za MěŘ SKPaV Ostrava

Přílohy

Příloha č. 1. - Titulní strana zákona Constitutio Criminalis Josephina

Příloha č. 2. - Výňatky z Constitutio Criminalis Theresiana

Příloha č. 3. - Ukázka ze zákona Patent císařský a Nový soudní řád trestní

Příloha č. 4. - Ukázka ze zákona číslo 119/1873 říšského zákoníku

Příloha č. 5. - Ukázka ze zákona číslo 64/1956 Sb., o trestním řízení soudním

Příloha č. 6. - Přehledy vyžadování znaleckých posudků a odborných vyjádření

Příloha č. 1 - Titulní strana zákona – Constitutio criminalis Josephina



Obrázek 1 Wikipedie Otevřená encyklopedie. *Constitutio Criminalis Josephina*. [online]. 2013. [cit.2014-01-18]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Constitutio_criminalis_Josephina>.

Příloha č. 2. – Výňatky z Constitutio Criminalis Theresiana



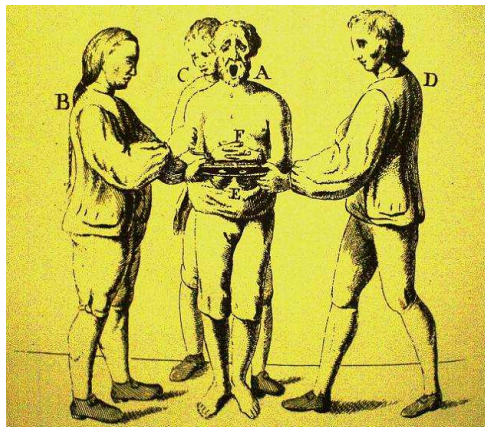
Obrázek 2 – Trestní zákoník.



Obrázek 3 – Tažení zasucha.



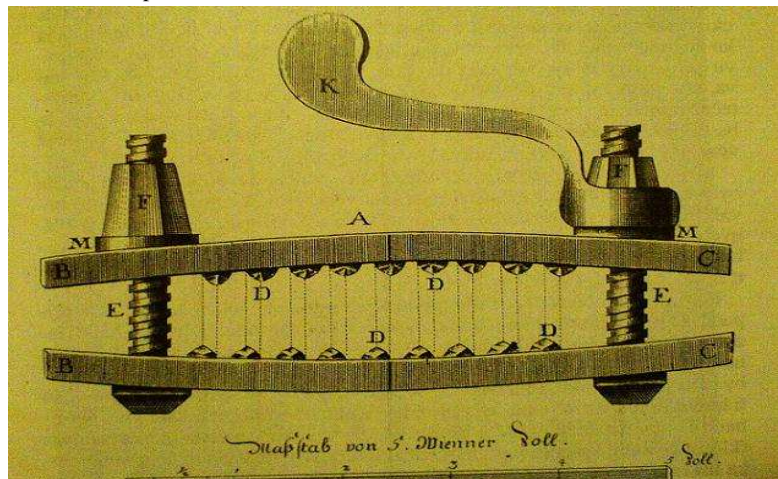
Obrázek 4 – Španělská bota – návod k použití.



Obrázek 5 – Nasazení palečnic.



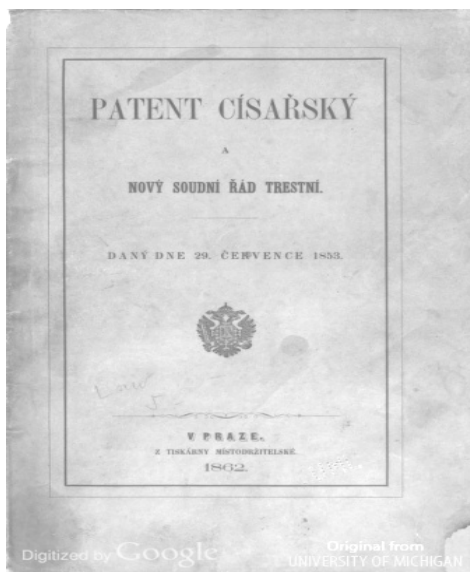
Obrázek 6 – Zaškrčení rukou.



Obrázek 7 – Palečnice.

Obrázek 2-7 Blog.cz. *My na rozcestí. Tortura.* [online]. 2008. [cit.2014-01-18]. Dostupné z WWW: <<http://mynarozcesti.blog.cz/0809/tortura>>.

Příloha č. 3 - Ukázka ze zákona Patent císařský a Nový soudní řád trestní



Obrázek 8 HAITHI TRUST Digital library. *Patent císařský a nový soudní řád trestní. Daný dne 29. Července 1853.* [online]. 2011. [cit.2014-01-18]. Dostupné z WWW: <<http://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=mdp.35112104359387#page/n5/mode/2up>>.



Obrázek 9 HAITHI TRUST Digital library. *Patent císařský a nový soudní řád trestní. Daný dne 29. Července 1853.* [online]. 2011. [cit.2014-01-18]. Dostupné z WWW: <<http://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=mdp.35112104359387#page/2/mode/2up>>.

ohledáním soudním vyšetřiti, a má se k tomu přihlížeti, aby se známky takové až do tohoto ohledání, pokud se to bez větší škody státi může, zachovaly bez změny. Když se ohledání předse bere, může se k tomu také přivzítí obviněný, jestli se nadíti, že by tím vyšetření vzešel nějaký prospěch buď proto, že by se věci ohledané za tytéž uznaly, nebo že by obviněný dal jiná vysvětlení.

§. 78.

Kdy se mají přivzítí znalci.

Jestli k vyskoumání věci, kteráž se má vyšetřiti, zvláštních vědomostí nebo způsobností potřeba, přivzítí se mají k vyhledání skutku znalcové, a to vůbec dva.

Nastávají z prodlení nebezpečství, nebo jestli případ méně důležitý, postačuje, když se vezme i jen jeden znalec.

§. 79.

Kdo znalce volí.

Voliti znalce přísluší soudci vyšetřovacímu. Jsouli znalcové u soudu stále ustaveni, má soudce jiné znalce přivzítí jen tehda, když by z prodlení nastalo nebezpečství, nebo kdyžby znalci stále ustaveni pro zvláštní okolnosti nemohli přijíti, anebo kdyžby byli v některém jednotlivém případě podezřelí.

Kdyby znalec učiněného k němu obeslání nebyl poslušen, nebo by nechtěl zdání svého pronésti, uložiti se mu má pokuta peněžitá, vyřknutá v §§. 118. a 230.

§. 80.

Které osoby se nesmějí za znalce bráti.

Osoby, kteréby v některém případě trestním nesměly býti za svědky vyslýchány nebo pod přísahu vzaty, nemohou se k vyšetření tohoto případu trestního ani za znalce bráti, sice by zdání jich nemělo působnosti právní.

§. 81.

Jak se mají znalcové bráti pod přísahu.

Znalcům, kteří jsou za příčinou svého stálého ustavení již vůbec pod přísahu vzati, má soudce vyšetřovací před počatím jednání úředního připomenouti svatost přísahy od nich vykonané.

Jiní znalcové mají se prvé, než předse vezmou ohledání, přísahou v povinnost vzíti, že chtějí věc, na kterou se ohledání vztahuje, bedlivě vyšetřiti, vše to, co shledají, věrně a úplně udati a zdání své dle svého nejlepšího vědomí a svědomí a podle pravidel vědy své nebo svého umění pronésti.

§. 82.

Jak se má ohledání předse bráti.

Znalci mají věci, na něž se ohledání vztahuje, u přítomnosti osob soudních ohledati a vyšetřiti, lečby tyto z příčin mravopočestnosti měly za slušné, aby odešly, anebo by se to, čeho věděti potřebí, jako ku př. vyšetřování jedů, vyhledati mohlo jenom opětným pozorováním nebo déle trvajícimi zkouškami. Kdy koli ale některá osoba soudní odejde z místa, kde se ohledání předse běře, má se způsobem příhodným k tomu přihlížeti, aby se zjistila hodnověrnost vyhledávání, kteráž znalci předse berou.

§. 83.

Ohledání skrze znalce řídí soudce vyšetřovací. On udává věci, na které zřetel svůj obraceti mají, a dává otázky, ku kterým aby se odpovědělo, má za potřebné. Znalci mohou žádati, aby se jim dala ze spisů nebo vyslyšením svědků ona vysvětlení o punktech určitě od nich poznamenaných, kteráž se jim vidí býti potřebná ke zdání, ježto od sebe dáti mají.

Vidíli se znalcům, aby důkladné zdání od sebe dáti mohli, za nevyhnutelně potřebné, aby sami do spisů vyšetřovacích nahlédli, mohou se jim i samy spisy propůjčiti, ač neníli proti tomu nějaké zvláštní překážky.

§. 84.

To, co byli znalci shledali, má protokolista ihned zapsati. Zdání i s důvody mohou znalci buď hned dáti do protokolu, anebo sobě zůstaviti, že dají od sebe zdání písemné, k čemuž se jim má přiměřená lhůta ustanoviti.

§. 85.

Shledáli soudce vyšetřovací, zástupce státní neb dvůr soudní, že zdání znalců jest zatmělé, ne úplné, neurčité, že jest na odpor samo sobě nebo vyhledaným okolnostem skutku, nebo že závírky

z násudků činěné nejsou důsledné, anebo že se výpovědi znalců, co se týče věcí skutečných od nich shledaných, znamenitě od sebe odchyľují, tehdy má soudce vyšetřovací znalce v příčině toho vyslechnouti, a pakli se tím pochybnosti nezdvihnou, má se ohledání, pokud to možné, s přivzetím týchž, nebo jiných znalců opakovati.

Jsouli však znalci strany zdání rozdílného mínění, má je soudce vyšetřovací vedlé okolností buď ještě jednou slyšeti, nebo třetího znalce přivzítí, anebo jiné znalce za zdání požádati. Jsouli znalci lékařové nebo lučebníci, žádati se má v případech takových za zdání fakulta lékařská nejbližší university. Toto státi se může i tehda, když dvůr soudní shledá toho potřebu, aby se pro důležitost zločinu žádalo za zdání fakulty, by se vyskoumala pravda.

§. 86.

Kdy a jak se má mrtvé tělo ohledati a otvírati.

Vzejdeli, když někdo zemře, podezření, že smrt jeho způsobena byla zločinem nebo přečinem, musí se mrtvé tělo před pochováním ohledati a otevřítí. Jestli mrtvé tělo již pochováno, musí se k tomu konci zase vykopati, dáli se podlé okolností očekávati, že z toho přijde něco důležitého na jevo.

§. 87.

Prvé, nežli se k otvírání mrtvého těla přikročí, má se toto zevrubně popsati, a vyslyšením osob, které zemřelého znaly, i obviněného, jestli již známý, na jisto postaviti, že jest to to pravé mrtvé tělo. Prvé než osoby ty mrtvé tělo za pravé uznají, může se dle potřeby na nich žádati, aby zemřelého zevrubně popsaly. Jestli však zemřelý zcela neznámý, má se zevrubné popsání mrtvého těla veřejnými listy oznámiti.

§. 88.

Ohledání a otvírání mrtvého těla předse bráti se má dle předpisů zvláštních o tom vydaných od dvou lékařů, z nichž jeden i jen hojič býti může.

Lékař, který zemřelého léčil v nemoci, ježto snad smrt jeho předcházela, vyzvati se má, mželi se to bez průtahu státi, aby byl ohledání mrtvého těla přítomen.

§. 89.

Co má v sobě obsahovati zdání lékařské, když někdo byl usmrcen.

Ve zdání má se udati, co v přítomném případě bylo tou příčinou, kteráž smrt nastalou před jinými způsobila, a co bylo původem příčiny této.

Dle povahy případu má se tedy zvláště rozložit:

1. máli se podle přítomných okolností pokládati za jisté nebo za pravdě podobné, že smrt nastala

a) v následku ublížení shledaných; nebo

b) již před těmito ublíženími, nebo

c) v následku neb spolupůsobením příčiny nějaké, ježto k ublížení přibyla a v něm se nezakládá.

Bylali shledaná ublížení za příčinu smrti prohlášena, ustanoviti se má dále, zdaliž

2. čin, který se obviněnému dává za vinu, byl příčinou smrti již podle obecné povahy jeho, nebo pro zvláštní povahu těla nebo pro nějaký zvláštní stav osoby, které bylo ublíženo, anebo pro nahodilé okolnosti zevnitřní.

Pakli by se zdání nevztahovalo na všechny okolnosti při rozhodování důležité, má soudce vyšetřovací v příčině toho dáti znalcům zvláštní otázky.

§. 90.

Jak se má předse jíti při vyhledávání, když bylo dítě usmrceno.

Jestli tu podezření, že bylo nějaké dítě usmrceno, má se kromě toho, co se má podle předpisů předešlých vyhledati, také vyšetřiti, zdali dítě narozeno bylo živé, a zdali bylo způsobno, aby mimo matku déle žilo.

§. 91.

Když byl někdo otráven.

Jestli tu podezření, že byl někdo otráven, mají se k vyhledávání skutku přivzít kromě lékařů (§. 88), pokud možná, i dva lučebníci. Vyšetřování jedů samých mohou ale podle okolností předse vzít také lučebníci sami, v místnosti k tomu zvláště příhodné. (§. 82).

§. 92.

Když bylo někomu uškozeno na těle.

I když bylo někomu na těle uškozeno, má ten, jemuž bylo ublíženo, od dvou znalců (§. 88) ohledán býti, kteří, popsavše zevrubně ublížení způsobená, zvláště i o tom pronést se mají, která z ublížení přítomných pokládati se mají sama o sobě, nebo v společném jich působení, bez výminky nebo pod zvláštními okolnostmi případu, za lehká, za těžká, nebo za nebezpečná životu; jaké účinky z ublížení takových obyčejně pocházejí, a které účinky v přítomném jednotlivém případě z nich pošly, jakož i to, kterými prostředky nebo nástroji, a jakým způsobem ta ublížení byla učiněna.

§. 93.

K vyhledávání skutku při nějakém uškození na těle nebo při nějakém usmrcení, ježto se dává za vinu strážní finanční nebo jiným strážem veřejným za příčinou vykonávání služby své, přivzítí se má vždy, dále se to bez škodného protahování učiniti, úředník strážní nejbližše představený, aby při vyhledávání dal potřebná snad vysvětlení o postavení služebním a o předpisech služebních, na stráž se vztahujících.

Úředník ten nesmí však výkonů soudce vyšetřovacího ani stavovati, ani jej v nich mýliti, nébrž připomenutí a návrhy jeho, nemůželi jim soudce vyšetřovací dle mínění svého zadost učiniti, mají se toliko do protokolu zapsati.

§. 94.

Jestli potřeba, ohledati tělo osoby ženské, může se to na místě lékařů a hojičů podlé okolností uložiti také pomocníkům porodním, nebo v případech méně důležitých pomocnicem porodním.

§. 95.

Jak se má předse jíti, když vzejde pochybnost, jestli někdo nemocen na duchu neb na myslí, a můželi se mu něco přičítati.

Vzejdeli pochybnost o tom, zdali obviněný jest v užívání rozumu, nebo jestli nemocen na duchu neb na myslí, čímž by se mu skutek nemohl přičítati nebo by se mohl přičítati v menší míře, má se způsobiti, aby se, a to vůbec od dvou lékařů vyšetřilo, v jakém stavu ducha a myslí se obviněný nalézá.

Lékařové tito mají podati zprávu, k jakému konci pozorování jejich vedlo, oni mají sestaviti věci skutečné, ježto k posouzení stavu ducha a myslí obviněného působiti mohou, mají věci tyto vedlé důležitosti jich jak o sobě tak i všechny vespolek zkoušeti, a majili za to, že jest tu pomatení ducha, tehdy mají udati povahu nemoci, jakého jest způsobu a v jakém tu jest stupni, a mají se jak dle akt, tak i dle vlastního pozorování pronésti, kterak nemoc nepřetrženě nebo čas od času na představování, puzení, předsevzetí a jednání obviněného působila a posud působí; a zdali tato zasmušilost ducha tu již byla v čas vykonaného skutku, a v které míře.

§. 96.

Když vzejde pochybnost, zdali listina nějaká jest pravá.

Aby se provedl důkaz, zdali listina nějaká jest pravá, zvláště když se obviněný k ní nechce znáti, může se skrze znalce předse vzíti porovnání listiny takové s jinými listinami, ježto jsou beze vší pochybnosti pravé. Též se může obviněnému uložit, aby před soudem napsal několik slov aneb průpovědi.

§. 97.

Jak se má předse jíti při vyhledávání, týkajícím se spisů, ježto jsou psány v jazyku u soudu neobyčejném.

Spisy, ježto jsou psány v jazyku u soudu neobyčejném a ježto jsou v příčině vyšetřování důležité, má dáti soudce vyšetřovací od přísežného tlumočnicka přeložiti, a i s překladem k aktám přiložiti.

§. 98.

Když vzejde pochybnost, jsouli pravé veřejné papíry úvěrní.

Bylyli napodobovány nebo falšovány veřejné papíry úvěrní, obrátiti se má soudce vyšetřovací skrze představeného soudu, přilože závadné papíry úvěrní, k ministerium financí, a jdeli o falšování úvěrních papírů c. kr. privilegovaného banku národního, k banku tomuto, aby mu sdělily zdání své, jsouli papíry úvěrní pravé nebo nepravé, a zpravily jej, jakým způsobem a jakými nástroji napodobování nebo falšování se stalo, a zdali se již takové zfalšované nebo napodobené papíry úvěrní kde vyskytly. Týmž úřadům mají se též po úplně skončeném řízení trestním falsifikáty i s nástroji, materiemi a jinými věcmi, z činu trestného pocházejícími, poslati, a od nich sa-

mých též zase nazpět žádati, jak nejprvé věci těchto k nějakému novému trestnímu jednání úřednímu jest potřeba.

§. 99.

Když vzejde pochybnost o pravosti mincí.

Tohoto řízení šetření sluší také v příčině falšování mince; v případech však takových obrátiti se mají soudcové vyšetřovací skrze představeného soudu přímo k c. kr. úřadu mincovnímu, pro každou zemi korunní zřízenému (k zemskému úřadu mince průběhujícímu, v království Lombardsko-Benátském k úřadu, nazvanému Direzione della Zecca).

§. 100.

Jak se má předse jíti při vyhledávání žhárství.

Při žhárství vyšetřiti se má zvláště, jakým způsobem byl oheň založen, byloli k tomu užito nějakého zapalovadla a jakého; mimo to vypátrati se má místo, kde a čas, kdy oheň byl založen, zdali ve dne nebo v noci, a staloli se to v takových okolnostech, že se mohlo předvídati, že z toho vzejde větší neb menší nebezpečství životu lidskému nebo majetnosti, anebo že by se byl mohl oheň, hned když vyšel, snadno rozšířiti; konečně se má, když oheň skutečně vyšel, vyšetřiti, jak velká škoda jím byla způsobena.

§. 101.

Při vyhledávání jiného ublížení na majetnosti.

Při zločinech a přečinech, kterýmiž byla škoda nebo nebezpečství na majetnosti jiným způsobem učiněna, nežli tím, který právě přiveden jest (§. 100), vyšetřiti se má ohledáním zvláště povaha užitého násilí nebo užitých lsti, užitých prostředků nebo nástrojů a velikost způsobené nebo obmyslené škody a ušlého zisku, nebo velikost nebezpečství, ježto vzešlo majetnosti, nebo také lidem na životě, na zdraví nebo na bezpečnosti těla.

§. 102.

Všeliké nástroje a věci k činu trestnému se vztahující, ježto se při vyhledávání skutku najdou, mají se u soudu schovati.

Nástroje a věci, ježto se při vyhledávání skutku najdou, kterými nebo na kterých čin trestný byl spáchán, nebo které z činu trestného pocházejí nebo na místě, kde skutek byl vykonán, byly

zanechány, jakož i ty věci, ku kterým se obviněný nebo svědkové budou měli znáti, nebo které by mohly býti důkazem, mají se seznámenati, zevrubně popsati a v soudní schování, anebo pokud se to nedá dělati, alespoň dle možnosti pod soudní opatrování vzíti nebo zabaviti.

Věci, které se mají v soudní schování nebo opatrování vzíti, mají se, když se to dá snadno učiniti, buď samy poznamenáním opatřiti, jako ku př. spisy, anebo se mají na ně cedulky pečetí soudní upevniti a na nich věci číslu pořad jdoucími tím způsobem poznamenati, aby z nich bylo netoliko viděti, ku kterému vyšetření a protokolu náležejí, nébrž aby ani budoucně žádné pochybnosti povstati nemohlo, jsouli to tytéž věci, aby se na nich ihned zpozorovati mohlo, kdyby něco scházelo nebo se nějaká změna na nich byla stala, a aby se i opětne vyšetřování a popisování věci těchto každého času bez překážky předse vzíti mohlo. Musejíli se některé věci dle povahy své nebo pro příliš velké množství schovávat ve schránách nebo obálkách, má se schránka nebo obálka pečetí soudní zavřítí, způsobem právě dotčeným poznamenati, a všichni přítomní mají se na ní jménem svým podepsati. Jestli při vyhledávání přítomen majitel věcí těchto, má se mu k žádosti jeho dovoliti, aby k poznamenání výše připomenutému i svůj podpis připojil a k závírce pečef svou přiložil.

Takto má se zvláště i tehda předse jíti, když činiti jest o tiškopisy obsahu trestného, na kteréž se vyšetřování trestní vztahuje, a o přístroje, k jich mnohonásobení příhodné.

Jsouli mezi věcmi nalezenými posvěcené hostie anebo jiné věci k službám božím posvěcené, má soud o to pečovati, aby se věci ty ode všech ostatních věcí oddělily, a způsobem se svatostí jich se srovnávajícím ve schování vzaly; ohledání jich má však soud vždy jenom u přítomnosti místního správce duchovního nebo některého jiného kněze předse bráti, šetře při tom předpisův církevních. — Jak nejprve pak se vidí, že není více potřeba, aby se takové posvěcené věci za příčinou dalšího vyhledávání u soudu trestního schovávaly, mají se místnímu správci duchovnímu odevzdati.

Kapitola XI.

O ohledání a o znalcích.

I. O ohledání a přibírání znalců vůbec.

§ 116

Ohledání má se předsevzítí, kdykoliv toho jest potřebí k objasnění některé věci a vyšetřování důležité. K ohledání mají se vždy vzítí dva soudní svědkové, a vidělo-li by se býti příhodno za příčinou seznání věci nějaké, ježto se má ohledati, nebo aby se došlo nějakého objasnění, má se přivzítí také obviněný. Obhájci obviněného nemůže se zabrániti, aby měl účastenství v ohledání; jestli obhájce již ustanoven, má se mu též dáti o ohledání věděti, ač není-li v tom nějaké závady.

§ 117

Protokol o ohledání zdělaný má býti určité a obšírně sepsán, aby dával úplný a věrný obraz věcí ohledaných. K tomu konci mají se k němu, potřeba-li toho, přiložiti výkresy, plany a nástiny; míry pak, váhy, velikost a poměry místní mají se naznačiti dle známých a nepochybných ustanovení.

§ 118

Jestli k ohledání zapotřebí znalců, má soudce vyšetřující k tomu vzítí vůbec dva.

Přivzítí jednoho znalce dosti jest tehda, když věc méně jest důležitá, aneb když jest s pomyšlením, hledíc k účelu vyšetřování, aby se čekalo, až by druhý znalec přišel.

§ 119

Voliti znalce přísluší soudci vyšetřujícímu. Jsou-li znalcové pro jistý obor u soudu ustanoveni na vždy, má jiné vzítí jen tehda, když by z prodlení vzešlo nebezpečení, anebo když by onino znalci pro zvláštní okolnosti nemohli přijíti, aneb když by se vidělo, že jsou v tom případě, o kterýž jde, vadní.

Kdyby znalec nepřišel, ač jej obeslání došlo, aneb kdyby nechtěl při ohledání společným býti, může mu soudce vyšetřující uložiti peněžitou pokutu pěti až jednoho sta zlatých.

§ 120

Osoby, kteréž by v některém vyšetřování nemohly býti za svědky slyšeny nebo ku přísaze připuštěny, aneb kteréž s obviněným nebo škodujícím jsou v některém svazku v § 152., č. 1., uvedeném, nemají se za znalce bráti pod neplatností výkonu. O vykonané volbě znalců má se dáti krom zvláštních případů žalobníkovi i obžalovanému věděti

¹⁹⁸ Österreichische Nationalbibliothek. ALEX Historische Rechts und Gesetzestexte Online. ÖNB-ALEX - Reichsgesetzblatt 1849-1918 (böhmisch). *Zákoník říšský pro království a země v radě říšské zastoupené. Rok 1873.* [online]. 2011. [cit.2014-02-20]. Dostupné z WWW: <<http://alex.onb.ac.at/cgi-content/alex?aid=rbo&datum=1873&size=45&page=443>> až <<http://alex.onb.ac.at/cgi-content/alex?aid=rbo&datum=1873&size=45&page=447>>.

před ohledáním; činily-li by se vážné námitky a nenastávalo-li by z prodlení nebezpečství, buďtež jiní znalci přivzati.

§ 121

Znalcům, kteří jsouce navždy zřízeni, již vůbec byli vzati pod přísahu, má soudce vyšetřující, než ohledání počne, připomenouti svatost přísahy od nich vykonané.

Jiní znalcové mají před počtím ohledání přísahou zavázání býti, že chtějí věc, o kterouž jde, bedlivě vyšetřiti, vše co shledají, věcně a úplně pověditi, a nález i své dobré zdání dle nejlepšího vědomí a svědomí a dle pravidel své vědy neb svého umění od sebe dáti.

§ 122

Znalci mají věci, ježto se mají ohledati, u přítomnosti osob soudních spatřovati a vyšetřiti, leč by osoby soudní z příčiny mravopočestnosti měly za slušné odejít, nebo když by to, čeho věděti potřebí, jako při vyšetřování jedů, vyhledati se mohlo jenom opětným pozorováním nebo zkouškami déle trvajícými.

Kdykoli by osoby soudní z místa, kde se něco ohledává, odešly, má se příhodným způsobem k tomu přihlížeti, aby se pojistilo, že vyšetření od znalců předsevzaté jest hodnověrné.

Jestli předvídati, že věc, kteráž se má vyšetřiti, výkonem znaleckým se zruší neb změní, budiž část té věci, pokud možné, vzata v soudní schování.

§ 123

Ohledání řídí soudce vyšetřující. Na něho náleží, aby, maje co možná zřetel k návrhům od žalobníka a obviněného neb jeho obhájce činěným, pojmenoval věci, k nimž mají znalci zření své obracet, a aby dával otázky, ku kterýmž dle jeho zdání jest potřebí odpověditi! Znalci mohou žádati, aby se jim ze spisů nebo vyslyšením svědků dalo vysvětlení o kusech od nich určitě vytknutých, kteréž se jim vidí důležité k dobrému zdání, jež mají vydati.

Vidí-li se znalcům nevyhnutelné, aby za příčinou důkladného zdání nahlédli ve spisy vyšetřovací, mohou se jim i spisy propůjčiti, není-li proti tomu nic na pomyslenou.

§ 124

To, co byli znalci shledali (nález), má zapisovatel ihned zapsati. Dobré zdání s příčinami mohou znalci buď hned dáti protokolem zapsati nebo sobě zůstaviti, že podají dobré zdání písemně, k čemuž se jim ustanoví přiměřená lhůta.

§ 125

Odchylují-li se výpovědi znalců, co se týče věcí od nich spatřených, podstatně od sebe, neb jestli nález jejich nejasný, neurčitý neb odporuje-li sám sobě anebo vyhledaným okolnostem skutku, a nemohou-li se tyto nesrovnalosti opětným slyšením znalců napravit, budiž ohledání znovu předsevzato, a buďtež k němu, pokud možné, titěž nebo jiní znalci přivzati.

§ 126

Odporují-li sobě znalci ve svém dobrém zdání, jsou-li v něm vady nějaké aneb obsahuje-li nějaké závěrky, které z daných násudků důsledně nevycházejí, a nemohou-li

se tyto nesrovnalosti opětným slyšením znalců napravit, požádán budiž za dobré zdání jiný znalec nebo několik znalců jiných.

Jsou-li znalcové lékaři nebo lučebníci, tedy se může v takových případnostech žádati za dobré zdání některé fakulty lékařské v zemích radou říšskou zastoupených. Totéž má se učiniti, shledá-li komora poradní toho potřebu, aby pro důležitost neb nesnadnost případu žádalo se za dobré zdání též fakulty.

II. Řízení u vyšetřování v případech zabití a úrazů tělesných.

§ 127

Když někdo zemře a vzejde podezření, že smrt byla způsobena nějakým zločinem nebo přečinem, má se mrtvé tělo, než se pochová, ohledati a otevřítí.

Byla-li mrtvola již pochována, má se k tomu konci zase vykopati, ač jestli se podle okolností nadíti, že to bude míti nějaký platný účinek, a nevzejde-li patrné nebezpečství, co zdraví se týče, těm, kteří mají míti v ohledání účastenství.

Prvé než mrtvé tělo se otevře, buď zevrubně popsáno a vyslyšením osob, které zemřelého znaly, na jisto postaveno, že jest to ta pravá mrtvola. Jestli toho zapotřebí, buďtež tyto osoby vyzvány, aby zemřelého prvě zevrubně popsaly, nežli mrtvolu za pravou uznají. Jestli však zemřelý osoba zcela neznámá, budiž zevrubné popsání mrtvoly novinami veřejnými vyhlášeno.

Při ohledání mrtvoly má soudce vyšetřující k tomu přihlížeti, aby zevrubně se poznamenalo, jak mrtvola leží, jak jest zachovaná, na kterém místě byla nalezena, a jak byla oděná, též aby se měl bedlivý zřetel ke všemu, což by podle okolností u vyšetřování mohlo na váhu padati. Zejména mají se zevrubně zaznamenati rány a jiné zevnější známky učiněného násilí podle jich počtů a povahy, mají se pojmenovati prostředky a nástroje, jimiž, jak se podobá, byly způsobeny a porovnati nástroje nalezené, kterýchž snad bylo použito, s úrazy na mrtvole.

§ 128

Ohledání a otevření mrtvého těla mají předsevzítí dva lékařové, z nichž jeden může býti ranhojič, dle zvláštních předpisů v té příčině vydaných.

Lékař, který zemřelého léčil v nemoci, jenž snad smrt jeho předcházela, má býti k ohledání mrtvoly spolu vyzván, může-li se tím věc objasniti, a může-li se to bez průtahu státi.

§ 129

V dobrém zdání má se vyřknouti, co bylo v té případnosti předkem příčinou, že smrt nastala, a čím byla příčina způsobena.

Shledají-li se úrazy nějaké, budiž zvláště uvedeno:

1. zdali zemřelému byly způsobeny někým jiným, a jestli tomu tak, budiž uvedeno,
2. zdali tím činem byla smrt způsobena
 - a) za příčinou obecné povahy toho činu, nebo

- b) pro zvláštní osobní povahu toho, kdo byl uražen, nebo pro zvláštní nějaký způsob jeho; nebo
- c) pro nahodilé okolnosti, v nichž čin byl spáchán, aneb
- d) z příčin vedlejších, kteréž náhodou k tomu přibyly, však tím činem byly způsobeny aneb z něho vzešly; konečně
- e) zdali se smrt' mohla časnou a příhodnou pomocí odvrátiti.

Kdyby v dobrém zdání nebyly uvedeny všechny okolnosti, kteréž při rozhodování na váhu padají, má soudce vyšetřující dáti na ně znalcům zvláštní otázky.

§ 130

Vzejde-li podezření, že bylo nějaké dítě zavražděno, vyšetřiti se má kromě toho, co se vyhledá dle nařízení výše uvedených, také, zdali bylo dítě narozeno živé.

§ 131

Jestli tu podezření, že někdo byl otráven, buďtež k vyhledání skutku kromě lékařů, pokud možná, přivzati dva lučebníci. Jed mohou však vyšetřiti podlé okolností také lučebníci sami v místnosti nějaké k tomu příhodné.

§ 132

Také když byl někdo na těle uražen, ohledán buď dvěma znalci, kteří mají úrazy zevrubně popsati a zvláště se pronésti, které úrazy na těle nebo která přerušení zdraví samy o sobě, neb všechny vespolek, mohou se bez výminky aneb pro zvláštní okolnosti případu pokládati za lehké, za těžké nebo životu nebezpečné, jaké účinky takové úrazy obyčejně mívají, a jaké měly v této případnosti, též kterými prostředky neb nástroji a jakým způsobem byly způsobeny.

§ 133

Jestli potřeba ohledati na těle osobu ženskou, mohou se k tomu podlé okolností vzíti na místě lékařů neb hojičů také lékařové porodní nebo v případech méně důležitých báby.

III. Jak se má předsejítí, když vzejde pochybnost, jestli někdo na myslí pomaten nebo může-li se mu něco přičítati.

§ 134

Vzejde-li pochybnost, jestli obviněný při zdravém rozumu, aneb jestli na myslí pomatený, tak že by se mu skutek nemohl přičítati, má se učiniti, aby byl od dvou lékařů vyšetřen, v jakém způsobu ducha a myslí jest.

Tito lékařové mají o tom, co pozorovali, zprávu podati, mají věci, ježto v posuzování ducha a myslí obviněného mohou míti účinek, sestaviti, dle jich váhy jak o sobě tak i vespolek je zkoušeti, a shledají-li, že tu jest pomatenost ducha, mají určití povahu, způsob i stupeň choroby, a jak dle spisů, tak i dle svého pozorování se pronésti, jaký účinek měla a posud má choroba v představy, pudy a jednání obviněného, a zdali tato zatmělost ducha tu byla již toho času, když čin byl spáchán, a v jaké míře.

IV. O zkoušení písma.

§ 135

Vzejde-li pochybnost, zdali nějaká listina jest pravá, nebo má-li se vyšetřiti, čí ruky jest jisté písmo, mohou znalci písmo takové porovnat s písmem na listinách beze vší pochybnosti pravých.

V. Jak se má předsejítí při vyšetřování pro falšování neb napodobování veřejných úvěrních papírů a pro falšování mince.

§ 136

V případech napodobování neb falšování veřejných úvěrních papírů má vyšetřující soudce kusy, k nimž vyšetřování se vztahuje, vůbec k ministerium financí zaslati, aby obdržel nález, zdali jsou pravé nebo falešné, a aby došel vědomosti, jakým způsobem falšování bylo provedeno, bylo-li užito nástrojů, kterýmiž se mnohonásobením usnadňuje, konečně vyskytly- li se takové falšované kusy již někde a kde.

Témuž ministerium poslati se mají po skončeném řízení trestním falsifikáty a nástroje, materiálie a jiné věci k tomu náležitě z činu trestného pocházející. Bylo-li by těchto věcí k nějakému novému trestnímu jednání úřednímu potřebí, žádáno budiž za jich navrácení.

V případě falšování bankovek nebo úvěrních papírů privilegované rakouské banky národní má se soudce vyšetřující obrátiti přímo k bance, v případě falšování tujemských peněz kovových přímo k příslušnému úřadu mincovnímu, a tamtéž má po skončeném řízení trestním zaslati falsifikáty.

V příčině falešných cizozemských peněz neb úvěrních papírů má soudce vyšetřující za nález žádati přímo ministerium práv.

VI. Jak se má předsejítí u vyšetřování pro zhářství.

§ 137

V případě zhářství budiž zvláště vyšetřeno, jak oheň byl založen, bylo-li k tomu užito nějakého zapalovadla a jakého; mimo to buď vyhledáno místo, kde, a doba, kdy oheň byl založen, zdali za dne nebo v noci, a zdali se to stalo v takových případnostech, že z toho na cizím majetku skutečně požár vzešel, aneb že nastávalo nebezpečnost, že vzejde, nebo že tím byl život lidský v nebezpečnost uveden, aneb zdaliž by se oheň, když vyšel, snadno byl mohl rozšířiti; konečně vyšetřeno buď, když oheň skutečně vyšel, jaká škoda jím byla způsobena.

VII. Jak se má předsejítí u vyšetřování pro jiné škody.

§ 138

Byla-li nějakým zločinem neb přečinem škoda nějaká způsobena jiným způsobem, než právě dotčeno, nebo život neb majetek v nebezpečnost uveden, vyšetřeno buď ohledáním zvláště, jakého násilí neb jaké lsti bylo při tom užito, jakých bylo užito prostředků a nástrojů, a jak velká škoda tím byla způsobena nebo jakou měl páchatel v úmyslu, jaký zisk tím ušel nebo v jakém nebezpečnost byl život lidský, zdraví nebo bezpečnost těla i cizí jmění.

ODDÍL TŘETÍ

Znalci

Přibrání znalce

§ 114

- (1) Je-li k objasnění skutečností závažných pro trestní řízení třeba odborných znalostí, přiberou se znalci, a to zpravidla dva. Jestliže jde o objasnění skutečností méně důležitých nebo věc nesnese odkladu, stačí přibrat znalce jednoho. To určuje orgán, který znalce předvolává.
- (2) Místo přibrání znalce z oboru lékařství lze se spokojit s lékařským potvrzením, o jehož správnosti nejsou pochybnosti.

§ 115

- (1) Jako znalci se zpravidla přiberou osoby trvale ustanovené pro obor, o který jde, a v oboru vojenského soudnictví příslušníci ozbrojených sborů v činné službě. Jestliže není takových znalců nebo věc nesnese odkladu nebo případ vyžaduje zvláštní odborné znalosti, mohou být přibráni znalci jiní.
- (2) Jako znalec je povinen být činný jen ten, kdo je trvale ustanoven za znalce pro obor, jehož znalosti je k objasnění skutečností závažných pro trestní řízení třeba, a ten, kdo takový obor provozuje jako své povolání.

§ 116

- (1) Ustanovení § 25 odst. 1 se užije přiměřeně i na znalce.
- (2) K prohlídce a pitvě mrtvoly nesmí být přibrán jako znalec lékař, který ošetřoval zemřelého přímo před smrtí.

§ 117

Znalec musí být v předvolání upozorněn na následky nedostavení (§ 74) a na povinnost bez odkladu oznámit skutečnosti, pro které by byl ve věci vyloučen nebo které mu jinak brání být ve věci činný jako znalec.

§ 118

Poučení znalce

Vyslýchající poučí znalce o tom, že je povinen podat nestranný posudek podle svých odborných znalostí a zachovávat mlčenlivost o tom, co se jako znalec dověděl. Dále ho poučí o významu znaleckého posudku s hlediska obecného zájmu a o trestních následcích křivé výpovědi.

§ 119

Příprava posudku

- (1) Znalci se na jeho žádost poskytnou potřebná vysvětlení. Jestliže je toho třeba k podání posudku, může být znalci dovoleno nahlédnout do spisů nebo mu spisy mohou být zapůjčeny a může být přítomen při výslechu obviněného a svědků a dávat jim otázky, které se vztahují na předmět znaleckého vyšetření. Znalec může též navrhnout, aby byly vyšetřeny okolnosti potřebné k podání posudku.

¹⁹⁹ ČESKO (ČESKOSLOVENSKO). Zákon č. 64/1956 ze dne 19. prosince 1956, zákon o trestním řízení soudním (trestní řád). In. *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1956, částka 033, s. 220 – 221.

(2) Je-li k podání posudku třeba krevní zkoušky nebo jiného podobného úkonu, je obviněný a svědek povinen strpět, aby znalec-lékař na něm takový úkon vykonal, pokud není spojen s nebezpečím pro jeho zdraví. O této povinnosti musí být obviněný a svědek poučeni s upozorněním na následky nevyhovění (§ 74).

(3) Znalci se zpravidla uloží, aby posudek podal písemně.

§ 120

Výslech

(1) Před začátkem výslechu se vyslychající dotáže znalce na okolnosti, pro které by nesměl být přibrán. Předložil-li znalec posudek písemně, vyzve ho vyslychající, aby posudek stvrdil; tato okolnost se poznamená v protokole. Nepředložil-li znalec posudek písemně, nadiktuje jej do protokolu.

(2) Má-li podat posudek několik znalců, musí jim být na jejich žádost dána možnost, aby se mezi sebou dorozuměli. Jestliže znalci dospěli k souhlasnému závěru, může posudek podat pouze jeden ze znalců, a to podle volby znalců samých; různí-li se názory znalců, musí každý z nich podat svůj posudek zvláště.

§ 121

Vady posudku

Je-li pochybnost o správnosti posudku nebo je-li posudek nejasný nebo neúplný, je nutno požádat znalce o vysvětlení; kdyby to nevedlo k výsledku, přiberou se znalci noví.

§ 122

Posudek ústavu

Místo přibrání znalců lze požádat o znalecký posudek státní ústav nebo jiný orgán, pokud plní úkoly státní správy; ty podají posudek písemně. V takovém posudku je nutno uvést osobu, která posudek vypracovala a kterou by podle potřeby bylo možno vyslechnout jako znalce.

§ 123

Znalečné

(1) Znalec má nárok na náhradu nutných výdajů a přiměřenou odměnu (znalečné).

(2) Výši znalečného určí ten, kdo znalce přibral, a v řízení před soudem předseda senátu. Proti tomuto rozhodnutí je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek.

Příloha č. 6 – Přehledy vyžadování znaleckých posudků a odborných vyjádření

Tabulka V. Statistické údaje za znalecké posudky a odborná vyjádření za KŘ Msk²⁰⁰

kalendářní rok	celkový počet všech trestných činů	celkový počet všech znaleckých posudků a odborných vyjádření za uvedené období	celkové finanční náklady
2010	13188	3161	14.401.500,- Kč
2011	13054	3061	12.600.747,- Kč
2012	12666	3238	17.795.000,- Kč
2013	13475	3587	19.490.000,- Kč

Tabulka VI. Statistické údaje za znalecké posudky a odborná vyjádření ÚO KŘ Msk²⁰¹

Článek KŘ Msk	2010	2011	2012	2013
Celkový počet všech TČ za SKPV KŘ Msk	13188	13054	12666	13475
ÚO Bruntál SKPV Celkový počet všech TČ	1196	1195	1127	1413
Celkový počet znaleckých posudků	168	236	218	204
Celkové náklady na znalecké posudky	1 323 000 Kč	1 699 000 Kč	1 549 000 Kč	1 570 000 Kč
ÚO Frýdek-Místek SKPV Celkový počet všech TČ	1507	1411	1347	1332
Celkový počet znaleckých posudků	400	413	402	433
Celkové náklady na znalecké posudky	2 616 000 Kč	2 892 000 Kč	2 877 000 Kč	2 805 000 Kč
ÚO Karviná SKPV Celkový počet všech TČ	2195	2150	2122	2139
Celkový počet znaleckých posudků	507	554	695	831
Celkové náklady na znalecké posudky	3 275 000 Kč	3 198 000 Kč	4 281 000 Kč	5 063 000 Kč
ÚO Nový Jičín SKPV Celkový počet všech TČ	1124	1108	1059	1120
Celkový počet znaleckých posudků	198	169	216	269
Celkové náklady na znalecké posudky	1 206 000 Kč	967 000 Kč	1 147 000 Kč	1 339 000 Kč
ÚO Opava SKPV Celkový počet všech TČ	1314	1075	1235	1218
Celkový počet znaleckých posudků	363	306	285	279
Celkové náklady na znalecké posudky	1 880 000 Kč	1 549 Kč	1 773 000 Kč	1 903 000 Kč
Městské ředitelství Ostrava SKPV Celkový počet všech TČ	5371	5506	5346	5826
Celkový počet znaleckých posudků	1525	1383	1422	1571
Celkové náklady na znalecké posudky	7 049 000 Kč	7 038 000 Kč	6 168 000 Kč	6 810 000 Kč

²⁰⁰ Vlastní sestavení na základě oficiální statistiky EKŘ Policie KŘ Msk za celý Msk.

²⁰¹ Vlastní sestavení na základě oficiální statistiky EKŘ za KŘ Msk.

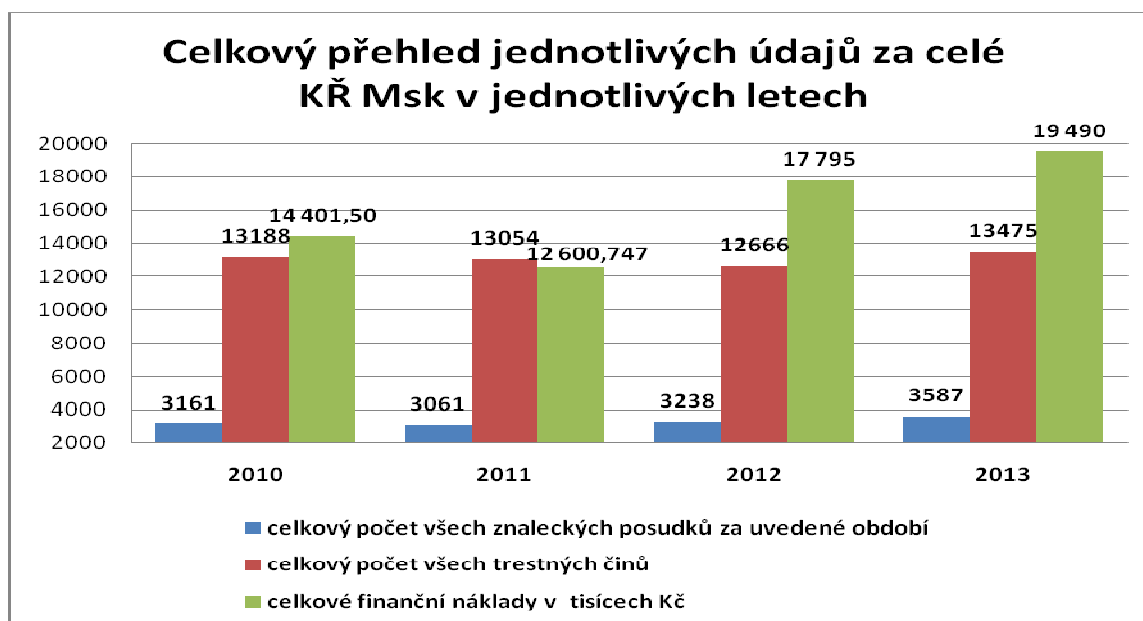
Tabulka VII. Všechny znalecké posudky a odborná vyjádření za ÚO SKPaV Karviná²⁰²

SKPV Karviná	1.1.2008 do 31.12.2008	1.1.2009 do 31.12.2009	1.1.2010 do 31.12.2010	1.1.2011 do 31.12.2011	1.1.2012 do 09.10.2012	1.1.2012 do 31.12.2012	1.1.2013 do 31.12.2013
počet všech znaleckých posudků	1064	495	540	648	770	795	877
znalečné	5 708 342 Kč	2 402 894 Kč	2 848 378 Kč	3 147 155 Kč	3 382 877 Kč	4 126 833 Kč	3 999 211 Kč
vedlejší náklady	879 352 Kč	431 205 Kč	429 584 Kč	405 575 Kč	545 140 Kč	745 900 Kč	662 206 Kč
celkové náklady na znalecké posudky	6 587 694 Kč	2 834 099 Kč	3 277 962 Kč	3 552 730 Kč	3 928 017 Kč	4 872 733 Kč	4 661 417 Kč
odborné vyjádření § 105/1	0	0	14	131	124	128	163
odborné vyjádření § 105/1 cena	0 Kč	0 Kč	23 164 Kč	142 422 Kč	199 581 Kč	207 575 Kč	160 023 Kč
opatření § 105/1	521	253	234	197	242	253	292
opatření § 105/1 cena	2 386 861 Kč	1 066 914 Kč	1 066 505 Kč	996 332 Kč	1 223 621 Kč	1 513 545 Kč	1 440 018 Kč
opatření § 105/4	3	2	0	0	9	11	8
opatření § 105/4 cena	16 307 Kč	16 800 Kč	0 Kč	0 Kč	18 214 Kč	56 339 Kč	63 035 Kč
opatření § 115/1,2 zdravotnictví, toxikologie soudní lékařství	293	127	148	153	176	182	198
opatření § 115/1,2 zdravotnictví, toxikologie soudní lékařství ceny	2 768 015 Kč	1 198 439 Kč	1 442 025 Kč	1 532 943 Kč	1 422 190 Kč	1 909 813 Kč	1 964 386 Kč
opatření § 116/1 psychologie, psychiatrie, zdravotní různá	122	55	57	69	105	104	85
opatření § 116/1 psychologie, psychiatrie, zdravotní různá cena	816 024 Kč	353 410 Kč	398 648 Kč	449 292 Kč	617 076 Kč	647 618 Kč	532 065 Kč
opatření § 116/2	0	0	0	0	0	0	1
opatření § 116/2 cena							4 550 Kč
opatření § 110/1,2	2	1	1	0	0	0	0
opatření § 110/1,2 cena	15 978 Kč	10 205 Kč	8 000 Kč	0 Kč	0 Kč	0 Kč	0 Kč
opatření § 118	66	22	38	53	60	60	75
opatření § 118 cena znalečné	444 334 Kč	136 510 Kč	238 850 Kč	346 960 Kč	332 670 Kč	393 670 Kč	390 890 Kč
§ 28	57	35	46	45	50	54	54
§ 28 cena	140 175 Kč	51 821 Kč	99 895 Kč	84 781 Kč	114 040 Kč	143 548 Kč	104 530 Kč
zdravotnictví	34	49	64	33	50	51	102
zdravotnictví cena	187 654 Kč	351 930 Kč	447 155 Kč	287 789 Kč	264 636 Kč	366 753 Kč	713 310 Kč
toxikologie	63	57	54	46	81	88	77

²⁰² Vlastní sestavení na základě oficiální statistiky EKŘ za KŘ Msk.

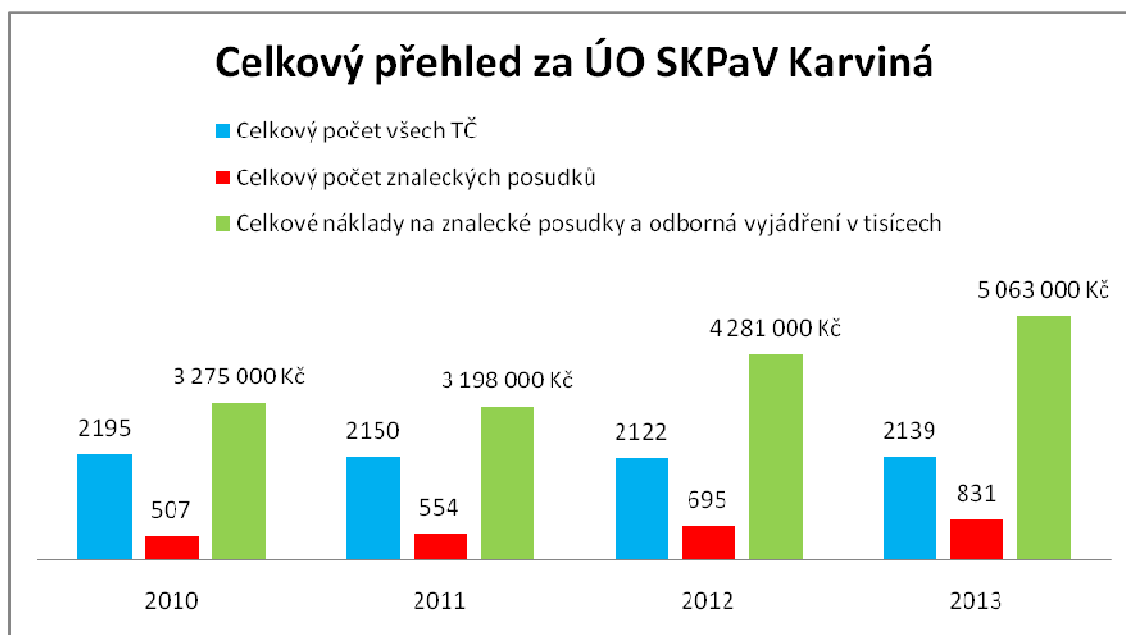
toxikologie cena	413 824 Kč	360 282 Kč	333 963 Kč	219 190 Kč	449 612 Kč	595 765 Kč	436 389 Kč
Zdravotnická odvětví různá	11	12	3	5	3	3	3
Zdravotnická odvětví různá cena	72 418 Kč	73 306 Kč	15 890 Kč	27 010 Kč	12 900 Kč	18 450 Kč	10 650 Kč
soudní lékařství	408	123	135	195	207	218	206
soudní lékařství cena	3 135 499 Kč	1 000 911 Kč	1 135 083 Kč	1 494 260 Kč	1 405 299 Kč	1 833 423 Kč	1 641 883 Kč
sexuologie	0	2	4	5	3	3	3
sexuologie cena	0 Kč	16 450 Kč	32 317 Kč	40 036 Kč	23 963 Kč	23 963 Kč	24 350 Kč
psychiatrie	176	77	83	118	156	155	141
psychiatrie cena	1 139 495 Kč	492 356 Kč	520 667 Kč	755 166 Kč	863 279 Kč	952 081 Kč	784 430 Kč
psychologie	63	25	30	23	23	23	38
psychologie cena	466 027 Kč	190 090 Kč	222 444 Kč	157 060 Kč	154 430 Kč	166 880 Kč	213 880 Kč
ekonomika	82	2	0	4	7	8	15
ekonomika cena	81 647 Kč	5 375 Kč	0 Kč	2 250 Kč	10 068 Kč	10 352 Kč	21 385 Kč
písmoznalectví	11	1	1	0	0	0	5
písmoznalectví cena	71 132 Kč	2 500 Kč	3 000 Kč	0 Kč	0 Kč	0 Kč	59 550 Kč
tlumočnictví anglicky	4	1	2	3	2	2	2
tlumočnictví anglicky cena	5 950 Kč	2 520 Kč	700 Kč	4 400 Kč	12 550 Kč	12 550 Kč	550 Kč

Graf I. Statistické údaje ke znaleckým posudkům a odborným vyjádřením za KŘ Msk²⁰³

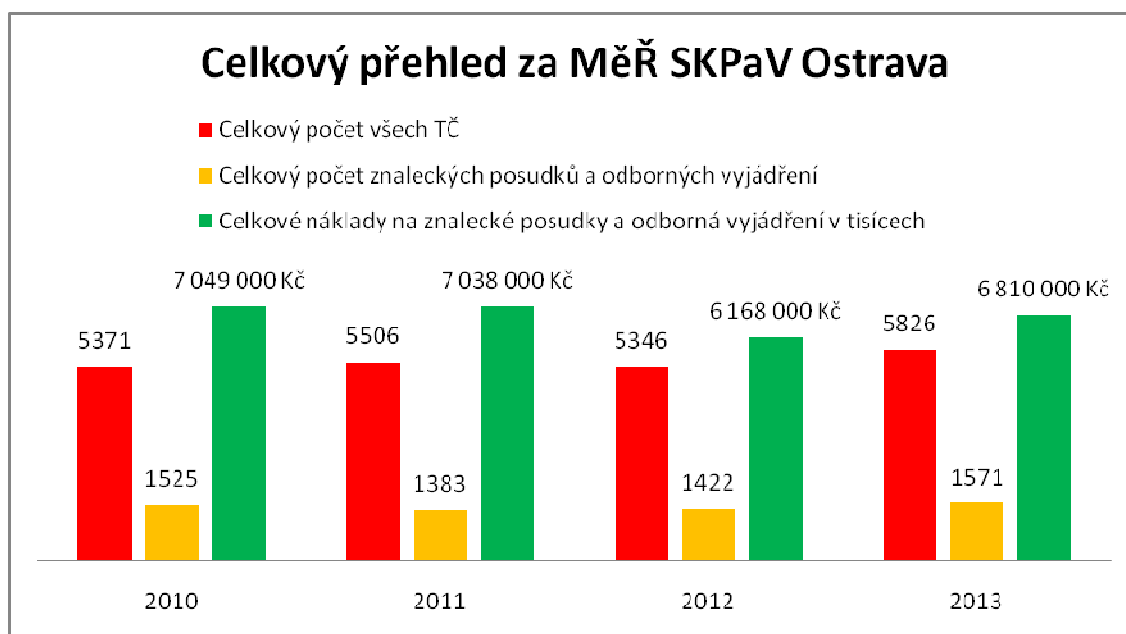


²⁰³ Vlastní sestavení na základě oficiální statistiky EKŘ Policie KŘ Msk za celý Msk.

Graf II. Statistické údaje ke znaleckým posudkům a odborným vyjádřením za ÚO SKPaV Karviná²⁰⁴



Graf III. Statistické údaje ke znaleckým posudkům a odborným vyjádřením za MěŘ SKPaV Ostrava²⁰⁵



²⁰⁴ Vlastní sestavení na základě oficiální statistiky EKŘ Policie KŘ Msk za celý Msk.

²⁰⁵ Vlastní sestavení na základě oficiální statistiky EKŘ Policie KŘ Msk za celý Msk.